

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
*« Η Σύγχρονη Εγκληματικότητα και η Αντιμετώπισή της »***

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ :
« Ερωτικές σχέσεις και έγκλημα: Η προσέγγιση στον ανθρωποκτόνο δράστη »

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ : Φαρσεδάκης Ι.
Μαγγανάς Α.
Βλάχου Β.

**ΒΟΪΔΑΚΟΣ Δ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ
Α.Μ. 126/3210Μ013
ΑΘΗΝΑ 2012**

*Στον πατέρα μου Δημήτριο Ν. Βοϊδάκο και την αδελφή μου
Ειρήνη Δ. Βοϊδάκου που στήριξαν όλες μου τις προσπάθειες
για την εισαγωγή μου στο ΠΜΣ Εγκληματολογίας.*

«Αυτό που δεν σκέφτηκε κανείς ως τώρα είναι ο δικός μου πόνος. Δολοφονήθηκε η γυναίκα μου και δεν είχα κανέναν να κληρονομήσω. Ποιον να κληρονομήσω; Εγώ την σκότωσα.»

Παναγιώτης Φραντζής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εντάσσεται στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Η Σύγχρονη Εγκληματικότητα και η Αντιμετώπισή της» του τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Βασική υπόθεση της εργασίας που αφορά το έγκλημα μέσα από τις ερωτικές σχέσεις, είναι ότι οι δράστες αυτής της ιδιαίτερης μορφής εγκληματικότητας συνιστούν στη πλειοψηφία τους άτομα τα οποία παρουσιάζουν αδυναμία στη διαχείριση των συναισθημάτων τους και προβαίνουν στην εγκληματική πράξη εν πλήρη συνειδήσει. Ουσιαστικά πρόκειται για μία προσπάθεια προσέγγισης του δράστη και ειδικότερα της πορείας που αυτός ακολουθεί, μέχρι τη διάπραξη της εγκληματικής πράξης.

Αφετηρία της εργασίας είναι ένα θεωρητικό πλαίσιο περί παραγόντων εγκληματογένεσης μέσα από μία πολυεπιστημονική προσέγγιση, δεδομένης της συνθετικής φύσης της επιστήμης της Εγκληματολογίας. Στη συνέχεια παρατίθενται οι βασικοί ορισμοί και οι κατηγοριοποιήσεις των ερωτικών εγκλημάτων καθώς επίσης και μερικοί από τους παράγοντες και τα κίνητρα που οριοθετούν το υπό εξέταση θέμα. Έπονται οι φάσεις και διαδικασίες μέσα από τις οποίες περνά ο δράστης του ερωτικού εγκλήματος, προκειμένου να προετοιμαστεί για την διάπραξη της εγκληματικής πράξης. Έπειτα η εργασία επικεντρώνεται στην εγκληματική πράξη καθ' εαυτή, στο ρόλο του δράστη και του θύματος ενώπιον της δραματικής σκηνής του φόνου και στο εκάστοτε εγκληματικό σχέδιο που ακολουθεί ο δράστης με σκοπό την επίτευξη του στόχου του. Τέλος θέτονται καίρια ζητήματα συνυφασμένα με την ικανότητα και τον καταλογισμό του δράστη ως προς το εγκληματείν, ενώ παράλληλα

γίνεται προσπάθεια προσέγγισης και κατανόησης, όσο αυτό είναι εφικτό, της προσωπικότητας του ίδιου του δράστη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η υπό παρουσίαση ερευνητική εργασία θέτει ως στόχο την ενδελεχή ανάλυση των διαφόρων πτυχών του δράστη ως άτομο και της διαντίδρασης του με το θύμα μέσα από την ερωτική σχέση τους, η οποία και γεννά το έγκλημα.

Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε συνίσταται στη χρησιμοποίηση πηγών από την ελληνική και ξένη βιβλιογραφία, το νομικό τύπο, άρθρα περιοδικών, σχετικούς διαδικτυακούς ιστότοπους καθώς επίσης και δημοσιεύματα έγκριτων ελληνικών εφημερίδων, από το προσωπικό αρχείο του γράφοντα. Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος από τον γράφοντα οφείλεται στο γεγονός ότι τα ερωτικά εγκλήματα πηγάζουν από τον ίδιο τον πυρήνα της εγκληματογένεσης και αφορούν τις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων, αποτελώντας φαινόμενο τεραστίων διαστάσεων διαχρονικά. Συνεπώς, το θέμα χρήζει ιδιαίτερης προσοχής κατά την κρίση του γράφοντος.

Η εργασία εστιάζει μερικώς στην ποινική αντιμετώπιση του δράστη ερωτικού εγκλήματος και δεν ασχολείται διεξοδικά με το θύμα, καθώς πρόθεση του γράφοντος είναι κυρίως η ανάλυση των παραγόντων, κινήτρων, των μηχανισμών και των φάσεων που περνάει ο δράστης μέχρι την στιγμή της διάπραξης της ανθρωποκτονίας.

Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι η εργασία δεν πραγματεύεται την τυποποιημένη εικόνα και την αναπαράσταση του εγκληματία όπως αυτή προβάλλεται από τα ΜΜΕ, τα οποία και έχουν ως κύριο σκοπό την δημιουργία γενικότερων στερεοτύπων και τον εντυπωσιασμό της κοινής γνώμης. Η χρήση δημοσιευμάτων από τις εφημερίδες έγινε καταρχήν για λόγους αξιοπιστίας, δεδομένου ότι αυτή η μορφή εγκληματικότητας διακρίνεται για την μεγάλη θεατότητα της και οι παρεχόμενες πληροφορίες στον Τύπο προέρχονται συνήθως από

την ίδια την αρμόδια αστυνομική αρχή. Συνεπώς οι κύριες πληροφορίες δεν διαφέρουν σημαντικά από τις επίσημες αναφορές της αστυνομίας. Παράλληλα, η πρόσβαση στα στοιχεία των εφημερίδων είναι απλούστερη από την αντίστοιχη στα αρχεία της Αστυνομίας, όπου απαιτείται ειδική άδεια από την προϊσταμένη αρχή τους.

Εκτός των προαναφερθέντων, το έγκλημα της ανθρωποκτονίας εντός της ερωτικής σχέσης εντάσσεται στην κατηγορία των βίαιων συμπεριφορών που προκαλούν την ύψιστη αντίδραση και αποστροφή του συνόλου της κοινωνίας, δεδομένου ότι η στέρηση του ύψιστου αγαθού, δηλαδή της ανθρώπινης ζωής, αναμφισβήτητα αποτελεί το πλέον αποκρουστικό διάβημα. Εξάλλου αυτός είναι και ο λόγος της ταύτισης του όρου «έγκλημα» με την έννοια της ανθρωποκτονίας από την πλευρά της συλλογικής συνείδησης.

Τα ερωτικά εγκλήματα τα οποία πραγματώνονται πέρα από κερδοσκοπικούς και άλλους συναφείς σκοπούς, αντικατοπτρίζουν με τον πιο απόλυτο τρόπο την ψυχή του δράστη και φέρνουν στο προσκήνιο την απόγνωση στην οποία έχει επέλθει ο ίδιος, ταλανιζόμενος έντονα από αισθήματα πάθους, ζήλειας, οργής και αγανάκτησης. Αυτή η μορφή εγκληματικότητας χαρακτηρίζεται για τον ανύπαρκτο σκοτεινό της αριθμό, ενώ πολλές από τις αξιόποινες πράξεις των υπό εξέταση συνιστούν την κατάληξη των σχέσεων τους με το θύμα εντός του πλαισίου της ενδοοικογενειακής ή ενδοσυντροφικής βίας. Στον εσωτερικό κόσμο του δράστη υπάρχει «το καζάνι που βράζει» απέναντι στον «Άλλον» που ουσιαστικά αυτός δεν είναι παρά το ίδιο το πρόσωπο του ενόχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1. Γενικό θεωρητικό πλαίσιο περί εγκλημάτων

Αναφορικά με τις θεωρητικές προσεγγίσεις που αναπτύχθηκαν για την εγκληματική συμπεριφορά και κατ' επέκταση το έγκλημα μεταξύ ατόμων συνδεδεμένων από ερωτική ή γαμική σχέση, ως κύριοι παράγοντες για την εμφάνιση του φαινομένου είναι οι βιολογικοί, ψυχολογικοί, κοινωνικοί παράγοντες. Συνεπώς είναι φανερό ότι αναδεικνύεται μία ποικιλομορφία και μία συνθετότητα παραγόντων στην εμφάνιση τέτοιων συμπεριφορών, γεγονός που καθιστά απαραίτητη την ανάγκη για μία διεπιστημονική προσέγγιση η οποία θα οδηγήσει στην καλύτερη διερεύνηση και ερμηνεία του φαινομένου.

Βιολογικές προσεγγίσεις

1. Ο «εγκληματίας άνθρωπος» του C. Lombroso.

Πρόκειται για το έργο του ιδρυτή της επιστήμης¹ της Εγκληματολογίας C. Lombroso (1876) ο οποίος υποστήριξε ότι ο εγκληματίας άνθρωπος ήταν ένα υπάνθρωπο είδος του homo sapiens, λόγω του ότι η εξέλιξη του είχε σταματήσει σε αντίθεση με αυτή των άλλων ανθρώπων για λόγους αταβιστικούς. Συνεπώς, ο εγκληματίας άνθρωπος ήταν αδύνατο να συμμορφωθεί με τους κανόνες και τους νόμους της κοινωνίας και συνεπώς η διάπραξη του εγκλήματος ήταν αναπόφευκτη. Σύμφωνα με την θεωρία του Lombroso, ο εκ γενετής εγκληματίας αποτελεί έναν πρωτόγονο άνθρωπο, του οποίου η εξέλιξη έμεινε ανολοκλήρωτη. Στο έργο του, αναπτύσσει τη θεωρία του «εκ γενετής εγκληματία», ο οποίος φέρει «τα σπέρματα του εγκλήματος», που του μεταβιβάστηκαν βάσει των νόμων της κληρονομικότητας. Ο γεννημένος εγκληματίας

---

¹ Αλεξιάδης Σ., «Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας» Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1996

διακρίνεται από τους «φυσιολογικούς» ανθρώπους από κάποια «στίγματα», τα οποία είναι βιολογικά (ιδιαίτερο σχήμα κρανίου, ασυμμετρία προσώπου, σκελετικές ανωμαλίες κ.τ.λ.) ή κοινωνιολογικά (συνθηματική γλώσσα, ιδιαίτερη φιλολογία των εγκληματιών). Παράλληλα, ο Lombroso κατέταξε τους εγκληματίες σε κατηγορίες, δηλαδή στους εκ γενετής, στους παράφρονες, στους ηθικά παράφρονες, στους εγκληματίες από πάθος και στους περιστασιακούς εγκληματίες, ενώ υποστήριξε ότι η συνείδηση αποτελεί καθαρή αυταπάτη της υποκειμενικής ψυχολογικής παρατήρησης².

2. Σωματική τυπολογία.

Για τον Γερμανό ψυχίατρο E. Kretschmer (1921), υπάρχει στενή σχέση μεταξύ σωματικής κατασκευής ορισμένων ανθρώπων και της συμπεριφοράς τους γενικότερα. Συγκεκριμένα, ανάλογα με το σωματότυπο τους, κατατάσσονται σε δυο τύπους, τους κυκλοειδείς και τους σχιζοειδείς. Οι πρώτοι έχουν πληθωρική σωματική διάπλαση, είναι εύθυμοι και αισιόδοξοι. Στην περίπτωση που νοσήσουν ψυχικά, εκδηλώνουν μανιοκαταθλιπτική ψύχωση³. Οι σχιζοειδείς τύποι είναι αδύνατοι, αθλητικοί και διακρίνονται από υπερευαισθησία ή ηθική αναισθησία, ενώ προσβάλλονται συνήθως από σχιζοφρένεια. Παράλληλα, ο W. Sheldon (1949), Αμερικανός ανθρωπολόγος διέκρινε τρεις τύπους ανθρώπων ανάλογα με τη διάπλαση τους : τον ενδόμορφο, τον μεσόμορφο και τον εξώμορφο. Ο ενδόμορφος είναι εξωστρεφής, ειρηνικός και επιεικής. Ο μεσόμορφος είναι επιθετικός και δυναμικός, ενώ ο εξώμορφος είναι εσωστρεφής και ευαίσθητος. Σε έρευνα που διεξήγαγε σε 200 ανήλικους παραβάτες,

---

² Ι. Φαρσεδάκης, Στοιχεία Εγκληματολογίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 1996

³ Σημ.: Μανιοκαταθλιπτική ψύχωση: Αποτελεί μια σοβαρή ψυχική διαταραχή που χαρακτηρίζεται από διαταραχή της διάθεσης (επεισόδια εναλλαγής μανίας ή υπομανίας και κατάθλιψης).

κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μεγάλος αριθμός εξ αυτών άνηκαν στον μεσόμορφο τύπο⁴.

3.Κληρονομικοί παράγοντες

Μια από τις σημαντικότερες προσπάθειες επαλήθευσης της κληρονομικότητας ως παράγοντα διάπραξης εγκλήματος, πραγματοποιήθηκε από τον Βαυαρό ψυχίατρο J. Lange, ο οποίος μέσα από μελέτες συμπέρανε ότι το έγκλημα πηγάζει από την ιδιοσυγκρασία του ατόμου, όπως αυτή διαμορφώνεται κληρονομικά.

Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν και άλλες έρευνες που αφορούσαν τη σχέση μεταξύ της επιθετικότητας και των χρωμοσωμικών ανωμαλιών και σωματικής διάπλασης προκειμένου να καταστεί δυνατή η αιτιολόγηση του εγκλήματος. Αν και πολλοί ερευνητές επιβεβαίωναν την ύπαρξη σχέσης μεταξύ εγκληματικής συμπεριφοράς και ανωμαλίας σε χρωμοσώματα, εντούτοις μεταγενέστεροι εξ αυτών ήρθαν για να αντικρούσουν τα πορίσματα των ερευνών τους⁵.

Εδώ πρέπει να διευκρινιστεί ότι όλες αυτές οι βιολογικές προέλευσης θέσεις και θεωρίες, σήμερα πλέον θεωρούνται ξεπερασμένες δεδομένου ότι το έγκλημα γενικότερα αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο που αλληλεπιδρά με την ανθρώπινη φύση και τα μέλη της κοινωνίας εντός του κοινωνικού πλαισίου διαφορετικού χωροχρονικά κάθε φορά. Άρα στο πέρασμα του δράστη στην εγκληματική πράξη είναι πασιφανές ότι ο ρόλος και η σημασία των κοινωνικών παραγόντων και επιρροών δεν είναι αν μη τι άλλο αμελητέοι.

---

⁴ Χάιδου Α., Θετικιστική Εγκληματολογία, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996

⁵ Αλεξιάδης Σ., «Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας» Εκδ Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1996

Ψυχολογικές προσεγγίσεις

1. Ψυχαναλυτικές θεωρίες

Σύμφωνα με τις ψυχαναλυτικές θεωρίες η βία και η επιθετική συμπεριφορά μέσω των οποίων το άτομο προβαίνει στην διάπραξη ενός εγκλήματος, ερμηνεύεται ως ενεργοποίηση του "ένστικτου του θανάτου" και της επιθετικής παρόρμησης⁶. Ως κύριος εκπρόσωπος αυτών των θεωριών θεωρείται ο S.Freud ο οποίος υποστήριξε ότι στον κάθε άνθρωπο υπάρχει το ένστικτο του θανάτου το οποίο ευθύνεται για πράξεις που περιορίζουν τη ζωή σε μία κατάσταση άψυχης πρώτης ύλης. Γι' αυτόν το λόγο πρέπει να θέσουμε το ένστικτο αυτό εκτός του ατόμου για να μην οδηγηθεί στην αυτοκαταστροφή, δηλαδή στο θάνατο. Από την άλλη πλευρά, το αντίθετο του ένστικτου αυτού, ο Έρωτας, δηλαδή το ένστικτο της ζωής έχει ως στόχο την διατήρηση του ατόμου στη ζωή. Έτσι σύμφωνα με τον Freud, όλοι οι άνθρωποι πρέπει να είναι επιθετικοί ώστε να διατηρηθούν στη ζωή αποφεύγοντας έτσι την αυτοκαταστροφή. Η επιθετικότητα λοιπόν κατευθύνεται προς τον εξωτερικό κόσμο και δεν μπορεί να εξαλειφθεί καθώς αυτό θα είχε ως συνέπεια την αποστροφή της στο ίδιο το άτομο. Μπορεί όμως να μετριαστεί με την επίδραση του ένστικτου της ζωής μέσα από την ανάπτυξη δεσμών στοργής, αγάπης με τα άτομα του στενού και ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος του.

Μεταγενέστεροι⁷ του S.Freud υποστήριξαν απλώς την ύπαρξη μιας εγγενούς επιθετικής τάσης ανταγωνιστικής του ένστικτου του έρωτα και τόνισαν ότι οι ρίζες της επιθετικότητας βρίσκονται στις εκάστοτε εμπειρίες και βιώματα του κάθε ανθρώπου από την αρχή της ζωής του, σημειώνοντας παράλληλα ότι η εχθρική τάση πηγάζει από διαταραχές της ανάπτυξης που δημιουργούνται από τον

---

⁶ Perelberg; R. J., "*Psychoanalytic understanding of violence and suicide*", London, Routledge, 1999

⁷ Berkowitz, L. "*Aggression: A Social Psychological analysis*". New York, McGraw – Hill, 1962

υπερπροστατευτισμό, την απόρριψη των γονέων, την ταύτιση με τιμωρητικές γονικές αναπαραστάσεις κ.α. Άρα, η επιθετικότητα και η βίαιη συμπεριφορά γι' αυτούς αποτελεί περισσότερο μία αντίδραση σε μία κατάσταση παρά επίδραση ενός ενστίκτου.

Η βία συχνά συνδέεται με την επιθετικότητα, την ιδιότητα δηλαδή του επιθετικού ατόμου το οποίο έχει την τάση να επιτίθεται. Σύμφωνα με τον Bandura⁸ επιθετικότητα είναι η συμπεριφορά που έχει ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό ή την καταστροφή προσωπικής περιουσίας.

Υπάρχουν διαφορετικοί τύποι επιθετικότητας: 1. λειτουργική επιθετικότητα: είναι λογική και μπορεί να υπολογιστεί – χρησιμοποιείται από κάποιο άτομο με σκοπό να αυξήσει τα προσωπικά του οφέλη. 2. συναισθηματική επιθετικότητα: είναι αντιδραστική και αυθόρμητη – κατευθύνεται από συναίσθημα (θυμό) και συχνά η λογική ανάλυση κόστους-κέρδους είναι απύσχα. Η επιθετικότητα είναι μία μορφή ανισορροπίας που εκδηλώνεται ως διάθεση του ατόμου εχθρική και καταστρεπτική για το περιβάλλον του.

Σημαντική ήταν και η θέση⁹ των Doob, Miller, Dollard, Nowrer και Sears οι οποίοι υποστήριζαν ότι η επιθετικότητα και εκδηλωμένη βία είναι καθαρά αποτέλεσμα αποστέρησης¹⁰ η οποία οδηγεί τον άνθρωπο να συμπεριφέρεται με τρόπο

---

⁸ Bandura, Albert, *Aggression: A social learning analysis*. Oxford, England: Prentice-Hall, 1973.

⁹ J. Dollard, L. W. Doob, N. E. Miller, O. H. Mowrer, and R. R. Sears. *Frustration and aggression*. New Haven: Yale University Press, 1939

¹⁰ Παράλληλα, κοινωνικοί επιστήμονες και ψυχολόγοι διερεύνησαν τη σχέση "Απόγνωσης-Επιθετικότητας" ως ένα από τα σημαντικότερα πεδία διερεύνησης τους, μολονότι δεν είναι αποδεκτό ειδικά σήμερα ότι μία ενδεχόμενη αποτυχία ή απογοήτευση στην προσωπική ζωή του ατόμου θα το οδηγούσε στην υιοθέτηση επιθετικής συμπεριφοράς. Στο πλαίσιο αυτό, ο Berkowitz, ξεκινώντας με τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας της επιθετικότητας, και διέκρινε την οργανική

επιθετικό. Γι' αυτούς, ο βαθμός στέρησης και η βαρύτητα της εκάστοτε τιμωρίας που υφίσταται το άτομο παίζουν σημαντικό ρόλο στις εκδηλώσεις, τις μορφές και το μέγεθος επιθετικών και βίαιων συμπεριφορών.

2. Ψυχολογικός παράγοντας

Στο πλαίσιο των προσπαθειών για την εξήγηση του εγκληματικού φαινομένου – αιτιολογικού τύπου¹¹ - από ένα σημαντικό αριθμό επιστημόνων, παρουσιάστηκαν διάφορες συνθέσεις διαφορετικού τύπου, οι οποίες εμπεριείχαν πολλούς παράγοντες εξήγησης. Γι' αυτούς, η εγκληματική πράξη όπως κάθε ανθρώπινη πράξη αποτελεί ψυχολογική συμπεριφορά και τα όποια κίνητρα εγχαράσσονται στον ψυχισμό του ατόμου πριν ακόμα εκδηλωθούν, υπό την μορφή του περάσματος στην πράξη. Συνεπώς, όλες οι αιτιολογικές προσεγγίσεις και συστηματοποιήσεις τους χαρακτηρίζονται από ένα συγκεκριμένο στοιχείο, τον ψυχολογικό παράγοντα. Βάσει αυτού, υπάρχουν δύο κατευθύνσεις: Πρόκειται για την βιοψυχική και την ψυχοθική κατεύθυνση.

Σύμφωνα με την πρώτη, εκτός από την βιο-τυπολογική θεωρία του Kretschmer και Sheldon¹², αξιοσημείωτη ήταν η θεωρία του Di Tullio περί εγκληματικής

επιθετικότητα (instrumental aggression) από την αντιδραστική επιθετικότητα (reactive aggression). Γι' αυτόν, η απόγνωση και η απογοήτευση που μπορεί να αισθανθεί το άτομο έχει ως συνέπεια την παραγωγή μιας συναισθηματικής κατάστασης, το θυμό που αποκρύπτει την δυνατότητα εμφάνισης παρορμητικών συμπεριφορών όπως η επιθετικότητα και η βίαιη συμπεριφορά. Η ύπαρξη ή ανυπαρξία περιορισμών και κυρώσεων αποτελούν βασικό κριτήριο εμφάνισης της επιθετικής συμπεριφοράς στο άτομο, γεγονός που καθιστά φανερό την σημασία των εξωτερικών ερεθισμάτων τα οποία συνήθως εξομοιώνονται με τις κοινωνικές μεταβλητές της διαδικασίας μάθησης. Αν και για την κοινωνική ψυχολογία η εν λόγω σχέση αποτελεί πεδίο σημαντικότητας εφαρμογών και διερευνήσεων, για την επιστήμη της εγκληματολογίας η απόγνωση και απογοήτευση δεν είναι αναγκαίες στη διαδικασία της κοινωνικοποίησης του ατόμου και γι' αυτό το λόγο η σχέση "επιθετικότητας- απόγνωσης" δεν έχει ευρεία χρήση (Wolfgang, M.E., Ferracuti F., *The subculture of violence*, Sage Publications, 1982).

¹¹ Ι. Φαρσεδάκης, *Στοιχεία Εγκληματολογίας*, Νομική Βιβλιοθήκη, 1996

¹² Βλ. ανωτέρω περί σωματικής τυπολογίας

ιδιοσυστασίας. Κατά τον ίδιο, ορισμένα άτομα διαθέτουν μία ιδιοσυστασία δομημένη με τρόπο τέτοιο, ώστε το όριο της εγκληματικής συμπεριφοράς να είναι πολύ χαμηλότερο σε σχέση με τα υπόλοιπα άτομα- μοιραία λοιπόν προβαίνουν ευκολότερα στην εγκληματική πράξη. Για τον Kinberg, η έννοια της βιολογικής απροσαρμοστικότητας αιτιολογεί σε μεγάλο βαθμό την διάπραξη της εγκληματικής πράξης από το άτομο. Κατά αυτή την έννοια, ορισμένα άτομα αντιδρούν σε μία κατάσταση κατά τρόπο εγκληματικό, δεδομένης της ύπαρξης ορισμένων χαρακτηριστικών στην προσωπικότητα τους. Παράλληλα υπάρχουν άλλες θεωρίες βασισμένες στην επίδραση του ψυχισμού του ατόμου και στην εγκληματική συμπεριφορά των ανωμαλιών γενετικής φύσεως (χρωμοσωματικές ανωμαλίες) ή στις δυσλειτουργίες¹³ του εγκεφάλου όπως αυτή του Shulde και Tonbin.

Για τη δεύτερη, όπου η εγκληματικότητα εδώ εξηγείται από μία αντικοινωνική δομή της προσωπικότητας του ατόμου, καίρια θέση έχει η θεωρία του Βέλγου De Greef, σύμφωνα με την οποία ο ανθρώπινος ψυχισμός κατευθύνεται από δύο βασικές κατηγορίες ενστίκτων: Από τη μία είναι η άμυνα και από την άλλη η συμπάθεια. Όταν στο άτομο επικρατεί η πρώτη κατηγορία ενστίκτων, δηλαδή όταν εκείνο νιώθει να αδικείται σε μεγάλο βαθμό, ενώ ταυτόχρονα αλλοιώνεται ο τρόπος σύνδεσής του με το περιβάλλον, αυξάνονται οι πιθανότητες του περάσματος στην εγκληματική πράξη. Ο Pinatel αναφέρθηκε στην εγκληματική προσωπικότητα του ατόμου και υποστήριξε ότι δεν υπάρχει διαφορά φύσης ανάμεσα στους εγκληματίες και τους μη – εγκληματίες, αλλά απεναντίας υφίσταται διαφορά βαθμού, όπως ακριβώς και μεταξύ των διαφόρων εγκληματιών. Ορισμένα ψυχολογικά χαρακτηριστικά είναι αυτά που διαμορφώνουν το λεγόμενο σύμφωνα με αυτόν «κεντρικό πυρήνα της εγκληματικής προσωπικότητας»: Εγωκεντρισμός – αστάθεια – επιθετικότητα – συναισθηματική

¹³ Ι. Φαρσεδάκης, Παραβατικότητα ανηλικών, Νομική Βιβλιοθήκη 1996

αδιαφορία. Ο Pinatel¹⁴ τονίζει ότι αυτά τα τέσσερα χαρακτηριστικά υπάρχουν σε όλους τους ανθρώπους, αλλά απλώς στους εγκληματίες πότε το ένα από τα τέσσερα είναι υπερτροφικό καθορίζοντας την συμπεριφορά τους και πότε και τα τέσσερα συσσωρεύονται μαζί οδηγώντας τους στη διάπραξη της εγκληματικής πράξης.

Κρίνοντας τα προαναφερθέντα από τους παραπάνω επιστήμονες, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι ατομικοί και ψυχολογικοί παράγοντες δεν είναι οι μόνοι καθοριστικοί για την εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών από τους δράστες ανάλογων πράξεων καθώς και οι κοινωνικοί παράγοντες παίζουν εξίσου σημαντικό ρόλο. Παράλληλα, αξίζει να τονιστεί και ο διαχωρισμός των ατόμων σε "διαταραγμένες προσωπικότητες" - "υγιή- φυσιολογικά" άτομα στον οποίο προβαίνει συχνά η επιστήμη της Ψυχιατρικής (δυνάμει του ψυχιατρικού μοντέλου)¹⁵ και βάσει του οποίου παρέχονται "εγγυήσεις" στο κοινωνικό σύνολο ότι τα "φυσιολογικά" άτομα δεν αντιμετωπίζουν την πιθανότητα παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς -και σε περιπτώσεις κακοποίησης - ανθρωποκτονίας ερωτικών συντρόφων και συζύγων- αγνοώντας ταυτόχρονα και επιδεικτικά κατά αυτό τον τρόπο την ευθύνη των κοινωνικών θεσμών, δομών και οργάνωσης για την παραγωγή βίαιων και επιθετικών συμπεριφορών εντός του κοινωνικού συνόλου.

---

¹⁴ Σημ. Η "εγκληματική προσωπικότητα" του Pinatel αποτελεί επιχειρησιακή έννοια και χρησιμοποιήθηκε τόσο στην προσπάθεια εξήγησης της ατομικής εγκληματικότητας όσο και της συλλογικής

¹⁵ Σημ. Σύμφωνα με το ψυχιατρικό μοντέλο το οποίο έχει επηρεάσει τόσο την κλινική ψυχολογία όσο και τις κοινωνικές επιστήμες για δεκαετίες, η ερμηνεία της συζυγικής -συντροφικής κακοποίησης και κατ' επέκταση η γενικότερη σχέση βίας μεταξύ των ατόμων μιας ερωτικής σχέσης που όχι σπάνια φτάνει στην ανθρωποκτονία, αναλύεται μέσα από συγκεκριμένους μεταβλητές όπως η ψυχοπαθολογία, η ψυχική ασθένεια, η χρήση ψυχοτρόπων ουσιών και αλκοόλ, πνευματική διαταραχή και ψυχοσθητική δυσλειτουργία του δράστη της βίαιης και καταχρηστικής συμπεριφοράς.

Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις

Σε ότι αφορά τις κοινωνιολογικές θεωρίες που αφορούν την προσπάθεια ερμηνείας της βίαιης και εγκληματικής συμπεριφοράς, η θεωρία της βίαιης υποκουλτούρας αποτελεί μία από τις βασικότερες εξ αυτών και βασίζεται σε ένα πλαίσιο κανόνων, στάσεων και αξιών που παράγουν ανάλογες συμπεριφορές εντός συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων και κοινωνιών.

Για τους πρεσβευτές της βίαιης υποκουλτούρας, η εγκληματική συμπεριφορά του ατόμου – δράστη αποτελεί περισσότερο προϊόν πολιτισμικών διαφορών παρά απόρροια των διαφορετικών βιοψυχικών του ιδιοτήτων. Η υποκουλτούρα της βίας έχει την δυνατότητα να διαμορφώνει τον τρόπο ζωής των ατόμων, την κοινωνικοποίησή τους, τους κανόνες καθώς και τις αρχές που καθορίζουν τις διαπροσωπικές τους σχέσεις.

Σε μία διεξοδικότερη ανάλυση στην εν λόγω θεωρία, παρατηρείται ότι η υποκουλτούρα της βίας συνδυάζει τόσο τις ψυχολογικές όσο και τις κοινωνιολογικές θεωρήσεις. Βασικές θέσεις¹⁶ αυτού του ερμηνευτικού μοντέλου είναι καταρχήν το γεγονός ότι κάθε υποκουλτούρα επηρεάζει και επηρεάζεται από την κοινωνία καθώς αποτελεί και αυτή μέρος της, ενώ η υιοθέτηση της από ένα μεγάλο αριθμό ατόμων στα πλαίσια μίας ομάδας δεν συνεπάγεται αναγκαστικά ότι όλα τα άτομα αυτά θα προβούν στην διάπραξη αξιόποινων πράξεων. Απαραίτητη είναι η ύπαρξη ορισμένων προϋποθέσεων, όπως λ.χ. τα διάφορα πλαίσια διαντίδρασης εντός της ομάδας, εκεί όπου η επιθετική συμπεριφορά είναι απαιτούμενη και αναμενόμενη από άτομα που πρεσβεύουν ένα κοινό σύστημα αξιών και κανόνων μέσα στην ομάδα.

---

16 Wolfgang, M.E., Ferracuti F., "The subculture of violence", Sage Publications, 1982

Παράλληλα αξίζει να επισημανθεί ότι ανάλογα με τον αριθμό και το είδος των περιπτώσεων βιαιοπραγίας στις οποίες οδηγείται ένα άτομο, καθορίζεται και ο βαθμός ταύτισης του με τις αξίες της ομάδας. Ο υποπολιτισμικός βίαιος χαρακτήρας εμφανίζεται κυρίως από το εφηβικό στάδιο, ιδιαίτερα προς το τέλος και ολοκληρώνεται συνήθως στη μέση ηλικία. Η μη χρησιμοποίηση της βίας σε μία αναμενόμενη κατάσταση από άτομο της ομάδας, μπορεί να έχει ως συνέπεια τον «εξοστρακισμό» του από την ομάδα. Για την ομάδα, η βία που έχει θετικό χαρακτήρα, γίνεται κανόνας για τα μέλη μέσα από την διαδικασία της κοινωνικής μάθησης. Ο βαθμός της ενσωμάτωσης και εσωτερίκευσης του κανόνα στα άτομα της ομάδας εξαρτάται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας τους. Το άτομο το οποίο υποστηρίζεται από την ομάδα που λειτουργεί ως μηχανισμός υποστήριξης του, προβαίνει σε βίαιες πράξεις που αποφέρουν πόνο στο θύμα και συγχρόνως επιβράβευση από τα μέλη της ομάδας στο ίδιο. Το άτομο δεν αντιλαμβάνεται ότι η συμπεριφορά του προσβάλλει το θύμα το οποίο και αυτό πολλές φορές ανήκει στην ίδια υποκουλτούρα με αποτέλεσμα να την αποδέχεται ως τον κατάλληλο τρόπο επίλυσης της διαφοράς. Η βίαιη συμπεριφορά συνεπώς θεωρείται νόμιμη, δεν αντιμετωπίζει κάποια κοινωνική αποδοκιμασία και γι' αυτόν το λόγο το άτομο που οδηγείται σε βίαιες πράξεις δεν έχει αισθήματα ενοχής. Η βίαιη υποκουλτούρα αποτελεί έναν τρόπο ζωής και κυρίως μέσο επίλυσης προβλημάτων και διαφορών που αντιμετωπίζει το άτομο εντός του κοινωνικού του πλαισίου.

Στη συνέχεια μία από τις σημαντικότερες θεωρίες για την επεξήγηση των βίαιων ατομικών σχέσεων που καταλήγουν στην εγκληματική πράξη, είναι αυτή της κοινωνικής εκμάθησης, η οποία στηρίζεται στην υιοθέτηση προτύπων (λ.χ. γονεϊκά) τα οποία επιδρούν και διαμορφώνουν τη συμπεριφορά των ατόμων.

Εδώ λαμβάνονται υπόψη κυρίως το στενό κοινωνικό περιβάλλον (λ.χ. οικογένεια) του ατόμου ως πρωτογενής φορέας κοινωνικοποίησης που διδάσκει τις αξίες, τους κανόνες, τους ρόλους, τα πρότυπα συμπεριφοράς καθώς και τους τρόπους επίλυσης διαφορών, συγκρούσεων και τους τρόπους αντιμετώπισης προβλημάτων.

Στο πλαίσιο αυτής της θεωρίας περιλαμβάνονται οι προσπάθειες κατανόησης και ερμηνείας των διαφοροποιήσεων που υφίστανται τα άτομα. Ως κύριος άξονας, λαμβάνεται η υπόθεση ότι τα πρότυπα συμπεριφοράς και οι κοινωνικοί ρόλοι αποτελούν αντικείμενο μάθησης για το άτομο κατά το πρώιμο στάδιο της ζωής του και αυτό επιτυγχάνεται μέσω της μίμησης, όταν το άτομο αναπαράγει τη συμπεριφορά των ενηλίκων, των άλλων παιδιών ακόμα και διάφορων τηλεοπτικών-συμβολικών μοντέλων.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι πολλές φορές το άτομο βιώνει την ίδια την βία εντός του οικογενειακού του περιβάλλοντος είτε ως θύμα της λεγόμενης ενδοοικογενειακής βίας, είτε ως μάρτυρας σκηνών βιαιότητας ανάμεσα στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας.

Αναμφισβήτητα για το άτομο η βία και οι μορφές τις οποίες η ίδια μπορεί να πάρει, αναδεικνύεται ως ο πιο ενδεδειγμένος τρόπος επίλυσης διαφορών και συγκρούσεων και κυρίως ελέγχου συμπεριφοράς των άλλων, ενώ παράλληλα επιδρά και στην εκμάθηση ενός συγκεκριμένου μοντέλου λειτουργίας και οργάνωσης των ενδοοικογενειακών σχέσεων, αυτού του βίαιου μοντέλου. Αυτό το μοντέλο συμπεριφοράς μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, ασκώντας μεγάλη επίδραση στη συμπεριφορά του ατόμου όχι μόνο στις ενδοοικογενειακές σχέσεις ως ανήλικου αλλά και ως ενήλικα. Εδώ επισημαίνεται και η σημασία του θεωρητικού μοντέλου της διαγενεακής μεταφοράς της βίας το οποίο σχετίζεται με τη μελέτη των

χαρακτηριστικών τόσο του θύτη όσο και του θύματος. Παρόλο που στη βάση της θεωρίας της κοινωνικής εκμάθησης αναπτύχθηκαν και άλλα ερμηνευτικά μοντέλα¹⁷, είναι απαραίτητο να αναφερθεί ως κριτική ότι μέσω αυτής επιχειρήθηκαν να μεταφερθούν διάφοροι εργαστηριακοί πειραματισμοί στο πεδίο εφαρμογής της πραγματική ζωής, ενώ παράλληλα δεν απαντήθηκε ποτέ σε ικανοποιητικό βαθμό το ερώτημα γιατί άτομα με βίαιο κοινωνικό και οικογενειακό ιστορικό δεν παρουσίαζαν μία ανάλογη συμπεριφορά και ούτε υπήρξε κάποια εμβάθυνση στην μελέτη των παραγόντων που συσχετίζονται, αλληλεπιδρούν και οδηγούν στην εγκληματική συμπεριφορά, εξαιτίας ενός έντονου ντετερμινισμού από τους υποστηρικτές της εν λόγω θεωρίας.

Πέρα από τα ανωτέρω, δεδομένης της σχέσης μεταξύ των περιστατικών βίας και των ισχυρών εντάσεων της στη μετέπειτα ζωή του ατόμου, οι εμπειρίες σχετικά με τη βία που αποκομίζει το ίδιο κατά την παιδική του ηλικία αναμφισβήτητα έχουν μεγαλύτερη επίδραση από οποιονδήποτε άλλο παράγοντα όπως λχ. τα οικονομικά προβλήματα ή τα διάφορα σημαντικά γεγονότα που προκαλούν στρες και οδηγούν στην εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς, ενώ σε ότι αφορά την λεγόμενη διαγενεακή μεταφορά της βίας, αυτή δεν είναι η ίδια από γενιά σε γενιά, με τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου να επηρεάζονται όταν το τελευταίο αποτελεί περισσότερο μάρτυρα της βίας των γονέων του, παρά όταν το ίδιο είναι θύμα βίαιης συμπεριφοράς από τους τελευταίους.

Τέλος, σημαντική προσπάθεια στην εξήγηση και ερμηνεία της εγκληματικής συμπεριφοράς αποτέλεσε και η θεωρία του κοινωνικού ελέγχου. Σημαντικότερος

---

¹⁷ Βλ. παρακάτω περί θεωρίας κοινωνικού ελέγχου.

εκπρόσωπος της θεωρίας αυτής είναι ο Hirschi¹⁸, ο οποίος υποστηρίζει ότι οι πιθανότητες ενός ατόμου για παρέκκλιση ελαχιστοποιούνται όταν το ίδιο έχει αναπτύξει ισχυρούς κοινωνικούς δεσμούς ή ακόμα και όταν ενδυναμώνει τους ήδη υπάρχοντες και τη σχέση του με το κοινωνικό σύνολο. Οι πιθανότητες δηλαδή να παρεκκλίνει ένα άτομο εξαρτάται από το πόσο ασθενείς είναι οι δεσμοί του με την κοινωνία σε συνδυασμό πάντα και με τις παρούσες ευκαιρίες που δημιουργούνται κάθε φορά. Για τον Hirschi, το περιεχόμενο¹⁹ των κοινωνικών δεσμών διακρίνεται από: 1) Την προσαρμογή και την σύνδεση που αναφέρονται στη συναισθηματική δέσμευση του ατόμου με τους "σημαντικούς άλλους" οι οποίοι μπορεί να είναι λ.χ. η ερωτική σύντροφος, οι φίλοι, οι γονείς, των οποίων η κρίση μπορεί να επηρεάσει σημαντικά το άτομο ως προς τη συμπεριφορά που αυτό αναπτύσσει καθώς είναι συναισθηματικά φορτισμένο μαζί τους. 2) Τη δέσμευση η οποία συνδέεται με μία προσδοκία του ατόμου που έχει δημιουργηθεί από τις κοινωνικές του επαφές. Η σύνδεση του ατόμου με κοινωνικά αποδεκτούς στόχους αποτελεί τροχοπέδη για παρεκκλίνουσες συμπεριφορές, λόγω του κόστους που θα επιφέρει μία τέτοια συμπεριφορά στο ίδιο. 3) Την εμπλοκή, αναφερόμενη στην προσκόλληση του ατόμου σε ένα τρόπο ζωής που διακατέχεται από αρχές και ταυτόχρονα περιορίζει το άτομο σε σημαντικό βαθμό από παράνομες δραστηριότητες. 4) Την πίστη, η οποία αφορά την ισχύ ηθικών κοινωνικών κανόνων με την ταυτόχρονη υπακοή και πίστη του ατόμου προς αυτούς. Σαφώς, η μεγάλη αποδοχή των κανόνων αυτών μειώνει τις πιθανότητες έναρξης παράνομων δραστηριοτήτων και πράξεων από το άτομο. Για την θεωρία του κοινωνικού ελέγχου, ο δράστης βίαιων πράξεων είναι συνήθως ορθολογιστής, ενώ υπολογίζει το κόστος που σχετίζεται με νομικά μέτρα ή απώλειες

---

¹⁸ Hirschi, T. "Causes of Delinquency", University of California Press, Berkeley 1969

¹⁹ Williams F. P., McShane, M.D., "Criminology Theory: Selected classic readings", Anderson publishing, 1993

σε κοινωνικό επίπεδο, καθώς και τα οφέλη από την καταχρηστική του συμπεριφορά. Αξίζει εδώ να αναφερθεί η σημασία ανάπτυξης ισχυρών κοινωνικών δεσμών για την αποτροπή του ατόμου από βίαιες και επιθετικές συμπεριφορές τόσο στο οικογενειακό, όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Ανάμεσα στους γενεσιουργούς παράγοντες υποστηρίζεται²⁰ ότι θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν οι έννοιες της ανδρικής κυριαρχίας και του ανδρισμού γενικότερα, που συχνά συνδέονται με την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς, η οποία δυστυχώς σε κάποιες περιπτώσεις αντιμετωπίζεται ως κοινωνικά αποδεκτός τρόπος δράσης.

---

20 Παπαδάτος, Π., *Η Επιθετικότητα, η βία και η καταστροφικότητα στην κοινωνική διαβίωση*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομμοτηνή, 1980

2. Εγκλήματα από πάθος

Πρώτα από όλα είναι απαραίτητο να επισημανθεί το γεγονός ότι η ανακρίβεια του όρου «εγκλήματα πάθους», όρος ευρέως χρησιμοποιημένος από τα ΜΜΕ, ευθέως παραπέμπει στα εγκλήματα ερωτικής ζηλοτυπίας. Ο «όρος» πάθος σχετίζεται ένα είδος αντεπιστημονικής υπεραπλούστευσης, δεδομένου ότι έκτος από την ανθρωποκτονία και την πρόκληση σωματικών βλαβών, υπάρχει ένα σύνολο εγκληματικών πράξεων των οποίων το κίνητρο είναι η ερωτική ζηλοτυπία. Τέτοιες είναι λ.χ. η απειλή²¹, ο εμπρησμός, η έκρηξη, η ηθική αυτουργία σε βιασμό, ψευδή καταμήνυση, συκοφαντική δυσφήμιση, κ.α. Ούτως ή άλλως, τα εγκλήματα της ερωτικής ζηλοτυπίας είναι συνυφασμένα και με άλλες μορφές εγκλημάτων όπως προκύπτει και στην διεθνή βιβλιογραφία²² παγκοσμίως.

Πέρα από τα ανωτέρω και σύμφωνα με την υπ. αριθ. 113/1930 απόφαση του Αρείου Πάγου ως πάθος στην εγκληματική συμπεριφορά αναφέρεται το εξής: «Πάθος είναι η εν τη ψυχή του ατόμου τινός εδρεύουσα σφοδρά και διαρκής τάσις προς επιτυχίαν σκοπού τινός ή απόλαυσιν επιθυμίας τινός»²³, λ.χ. το πάθος εκδικήσεως, της φιλοδοξίας του έρωτος, κ.α. Στην επιστήμη της Εγκληματολογίας, ο έρωτας συνιστά έναν εγκληματογόνο παράγοντα, ο οποίος θέτει την ανθρώπινη ψυχική ισορροπία σε διαταραχή.

²¹ Βλ. το ρεπορτάζ της Εφημερίδας «Ελευθεροτυπίας» 22/7/99: Η ερωμένη μίας παντρεμένης εν διαστάσει γυναίκας, παραπέμπεται στο Μικτό Ορκωτό Κακούργιοδικείο, κατηγορούμενη για πρόκληση έκρηξης από την οποία θα μπορούσε να υπάρξει κίνδυνος για πρόσωπα και πράγματα και για απειλή (Η δράστης νιώθοντας προδομένη λόγω του ότι η παντρεμένη φίλη της αποκατέστησε τη σχέση της με το σύζυγο της, την 1/8/98 στη Θεσσαλονίκη τοποθέτησε φιάλες προπανίου και προκάλεσε έκρηξη).

²² Margo Wilson & Martin Daly, Till Death DO Us Part, στο Femicide, The Politics Of Woman Killing (edited by Jill Radford & Diana E. H. Russel), Twayne Publ., Prentice Hall Inter. 1992, pages:83-98

²³ Συνεπώς είναι απαραίτητη η εξειδίκευση του όρου «πάθος» και όχι να χρησιμοποιείται αδιακρίτως για διαφορετικού είδους εγκληματολογικά φαινόμενα.

Εντός της ερωτικής ή γαμικής σχέσης, κάθε άνθρωπος όντας ένα ψυχοσωματικό σύνολο, αυξάνει τον αυθορμητισμό του για πράξεις οι οποίες έχουν αποδέκτη τον ερωτικό του σύντροφο. Το στοιχείο της ζήλιας και οι συνυφασμένες σε αυτή διαδικασίες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ψυχοσύνθεσης κάθε ανθρώπου. Σε κάποιες όμως περιπτώσεις, η κατάσταση δύναται να οδηγηθεί και ενίοτε να ξεπεράσει τα όρια της ανθρωποκτονίας ή της αυτοκτονίας, δεδομένου ότι για ορισμένους ανθρώπους, ο κίνδυνος της δραματικής μορφοποίησης της ζήλιας είναι υπαρκτός. Σύμφωνα με την άποψη του De Greeff²⁴ «οι αυτοκτονίες και οι ανθρωποκτονίες από έρωτα δεν εξαρτώνται καθόλου από την ένταση της αγάπης ούτε από την μοναδική ποιότητα του πάθους, αλλά αποκλειστικά από σοβαρές ανεπάρκειες της προσωπικότητας του ενόχου»²⁵, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η ζήλια που πυροδοτεί αυτού του είδους τις αντιδράσεις είναι παθολογική επειδή η διανοητική συγκρότηση αυτών των ατόμων είναι παθολογική.

Η κατηγορία των ανθρωποκτονιών από πάθος αναφέρεται σε περιπτώσεις όπου ο δράστης σκοτώνει το θύμα του εξαιτίας της έντονης επιθυμίας του για απόκτηση απόλυτου και αποκλειστικού ελέγχου ως προς τον σύντροφο του, προϊόν έντονων και ακαταμάχητων αισθημάτων κτητικότητας και ερωτικής ζήλιας. Στη πλειοψηφία τους οι δράστες είναι άνδρες, ενώ αντίθετα οι γυναίκες κατέχουν την πρώτη θέση από πλευράς θυμάτων²⁶.

---

²⁴ Etienne de Greeff, χ.χ. «Έρωτας και εγκλήματα από έρωτα», μτφρ. Η. Σαγκουνίδου-Δασκαλάκη, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη

²⁵ Αυτό βέβαια είναι αληθές μόνο στην σύγχρονη τωρινή εποχή καθώς σε μία κοινωνία στην οποία ο φόνος της άπιστης γυναίκας αποτελεί συνήθεια ή αλλιώς ηθική υποχρέωση, το κάθε άτομο συμμορφώνεται στα έθιμα και στις κοινωνικές κάθε φορά πιέσεις.

²⁶ Τσιγκρής Α., Το Έγκλημα της Ανθρωποκτονίας στην Ελλάδα, Αθήνα, Σάκκουλας, 2002.

Τα εγκλήματα πάθους χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

1. Όταν ο δράστης μετά την τέλεση του εγκλήματος λαμβάνει τα μέτρα του προκειμένου να μην αποκαλυφθεί ή να μην γίνει αντιληπτή η πράξη του με την πραγματική της μορφή. Ουσιαστικά υπάγεται στην κατηγορία των ωφελμιστικών εγκλημάτων²⁷ με την εξαφάνιση του προσώπου να επαναφέρει την ελευθερία στον δράστη και τούτο για λόγους πάθους. Αν και θεωρείται ως έγκλημα πάθους, η εγκληματογενής διαδικασία είναι εντελώς διαφορετική σε σύγκριση με το αληθινό έγκλημα πάθους.

2. Σε αντίθεση με την πρώτη κατηγορία, στο αληθινό έγκλημα πάθους ο δράστης τυγχάνει της έλλειψης ωφελμιστικού χαρακτήρα της πράξης του, ενώ παρουσιάζει μία αδιάκοπη τάση για αυτοκτονία μετά την τέλεση του εγκλήματος. Παράλληλα, χαρακτηριστική είναι η ενστικτώδης παρόρμηση του δράστη προς την τέλεση της πράξης, ενώ κάθε υπολογισμός περιπλέκει και καθιστά την εκδίκαση προς το θύμα όλο και περισσότερο σκληρή. Αξίζει να τονισθεί ότι εδώ το δράστη δεν τον ενδιαφέρουν οι συνέπειες της πράξης του και ούτε λαμβάνει μέτρα διαφυγής.

3. Εγκλήματα ζηλοτυπίας

Η ερωτική ζηλοτυπία αποτελεί την αφύπνιση των ψυχικών διαδικασιών οι οποίες ενεργοποιούνται από την στιγμή που ο ένας εκ των δύο ερωτικών συντρόφων υφίσταται την προσωπική απόρριψη από τον άλλον. Πρόκειται για προϊόν τόσο της συνειδητής πλευράς της προσωπικότητας του ανθρώπου, όσο και των αφανών περιοχών του ψυχισμού του. Ως αφανείς περιοχές θεωρούνται τα συμπλέγματα, το καταπιεσμένο εγώ, καθώς και η έλλειψη αυτοεκτίμησης που δύνανται υπό ορισμένες

---

²⁷ Βλέπε υπόθεση Κικής Κούσουλου – Δάνου Μουρατίδη (www.crimestories.gr, 23/05/2012)

περιστάσεις να οδηγήσουν σε εκτροπή από τις ανώτερες ανθρώπινες λειτουργίες. Ο μελλοντικός δράστης εισπράττοντας τον απόρριψη από την σύντροφο του, διακατέχεται από έντονα αισθήματα ψυχικής συντριβής, απογοήτευσης καθώς και εκδικητικότητας, οργής, σκληρότητας και θυμού προς την μέχρι τότε αγαπημένη του ύπαρξη.

Για την κλασική ατομική Ψυχολογία τα εγκλήματα ζηλοτυπίας αφορούν συμπεριφορές προσώπων συνδεδεμένων με ερωτικό ή γαμικό δεσμό σε πρώτο βαθμό, οι οποίες συνιστώμενες στον πυρήνα τους από ορμέμφυτες, αυθόρμητες, παρορμητικές ή και αψιθυμικές πράξεις και εμφορούμενες από ορισμένο είδος συγκινησιακής φόρτισης, θέτουν σε κίνηση ψυχικές διαδικασίες επαναξιοποίησης του ερωτικού του συντρόφου²⁸. Υπό την οπτική της εγκληματολογικής ερμηνείας της ανθρώπινης «πράξης», οι συμπεριφορές αυτές, εξωτερικεύουν την βούληση του εκ των συνδεδεμένων με τον ερωτικό ή γαμικό δεσμό προσώπων να επιφέρει βλάβη (τον θάνατο είτε την σωματική βλάβη αυτών) στην ζωή του (πρώην ή και νυν) συντρόφου του ή «τρίτου» προσώπου, του (ή της) ερωτικού αντιζήλου. Το δε πρόσωπο το εμφορούμενο από αυτά τα βουλήματα τα βλαπτικά της ζωής ετέρου προβαίνει στην ενέργεια του αυτή, λόγω του εντεταμένου συναισθήματος (σε βαθμό «πάθους») της ερωτικής ζηλοτυπίας που τρέφει προς το πρόσωπο το οποίο θα αποτελέσει το θύμα²⁹.

Τα εγκλήματα ζηλοτυπίας κατά της ζωής (και της υγείας) διακρίνονται σε δύο κατηγορίες σε συνάρτηση πάντα με την απόχρωση του κινήτρου διάπραξης τους: σε εξ ερωτικής ζηλοτυπίας εγκλήματα «εκδικητικότητας» και εξ ερωτικής ζηλοτυπίας «τιμώρησης». Επιπλέον, αυτά διαφοροποιούνται με βάση τα εγκληματολογικά

---

²⁸ βλ. κεφ III περί επαναξιοποίησης

²⁹ Παπαϊωάννου Π. ,Εγκλήματα Ζηλοτυπίας, Εγκληματολογική Θεώρηση και Νομολογία, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2001.

κριτήρια, από ομοειδή εγκλήματα, τελούμενα από διαφορετικά αίτια και με διαφορετικά κίνητρα και συγκεκριμένα από:

1. Τα εγκλήματα αφανισμού (εξ αφορμής «τριγωνικών» ερωτικών σχέσεων ή άλλης μορφής).
2. Τα εγκλήματα εκδίκησης (με θύματα τους «υπαίτιους» διακοπής ενός δεσμού ερωτικής ή γαμικής υφής).
3. Τα εγκλήματα μίσους ή «κακών σχέσεων» μεταξύ συζύγων.
4. Τα εγκλήματα για λόγους τιμής.
5. Τα βίαια εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας («σεξουαλικά»)³⁰.

Σύμφωνα με την θεωρία του Ποινικού Δικαίου, τα εγκλήματα ερωτικής ζηλοτυπίας εντάσσονται στην κατηγορία των κοινών εγκλημάτων (*delicta communia*)³¹, των οποίων η τέλεση απορρέει από την σύμφυτη με την ανθρώπινη φύση εσωτερικότητα του κινήτρου τέλεσης. Η «υπερδιέγερση ζηλοτυπίας ή πάθους» συνίσταται σε μία ψυχική αντίδραση πολλαπλώς αναγνωρίσιμη από ανθρώπους κάθε ηλικίας, καθώς είναι συνυφασμένη με αέναιες διεργασίες ανάπτυξης της αυτοεκτίμησης, συναισθηματικής αυτοδιαχείρισης καθώς και με το επικοινωνιακό αποθεματικό κάθε ανθρώπου³². Επιπρόσθετα, πρόκειται για κατ' εξοχήν εγκλήματα αποτελέσματος, ουσιαστικά συνίστανται δηλαδή σε επενέργεια επί ενσωμάτου αντικειμένου, η οποία

---

³⁰ Σημείωση: Στις περιπτώσεις όπου το κύριο κίνητρο της εγκληματικής δράσης αποτελεί η βίαιη προσβολή της γενετήσιας ζωής του θύματος (λ.χ. βιασμός, ασέλγεια), τυχόν ανθρωποκτονία δεν αφορά τα εγκλήματα εξ ερωτικής ζηλοτυπίας, (εκτός των «παθολογικών») τα οποία κατά κανόνα συνδέονται με την ύπαρξη σχέσεων γαμικής οικειότητας μεταξύ δράστη και θύματος.

³¹ Ν.Κ. Ανδρουλάκη, Ποινικόν Δίκαιο, Γενικό Μέρος, τ.Α', Τα θεμέλια, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1985

³² Βλ. κεφ III περί επαναξιοποίησης

γίνεται αντιληπτή, από την πλευρά του ποινικού δικαίου, ως μεταβολή στο συγκεκριμένο χωροχρονικά περιβάλλον, ξεχωριστή από την εκδηλούμενη συμπεριφορά³³.

4.Κατηγορίες εγκλημάτων ζηλοτυπίας

1.Τα εγκλήματα εξ ερωτικής ζηλοτυπίας

Αφορούν μία κατηγορία εγκληματικών πράξεων κατά της ζωής που διαθέτει βασικά χαρακτηριστικά αυτοτέλειας και αναγνωρισιμότητας, ενώ από το είδος της σχέσης που συνδέει τον δράστη με το θύμα καθώς και από την ένταση τέλεσης της πράξης, αποδίδονται στο κίνητρο ορισμένες ιδιαίτερες «αιτιακές αποχρώσεις» οι οποίες δύνανται να δημιουργούν από μόνες τους τις υποκατηγορίες των εγκλημάτων ζηλοτυπίας. Αυτές είναι:

ΚΙΝΗΤΡΟ	«ΑΠΟΧΡΩΣΗ ΚΙΝΗΤΡΟΥ»
1.Ερωτική ζηλοτυπία	«Εκδικητική» (ζηλοτυπία ως σκληρή ανταπόδοση). Ο δράστης, έχοντας απορριφθεί, «εκδικείται», γνωρίζοντας ότι έχει «χάσει το παιχνίδι».
	«Τιμωρητική» (ζηλοτυπία) ως έκφραση του θιγέντος ενστίκτου κατοχής). Ο δράστης «τιμωρεί» τον σύντροφο επειδή «τόλμησε να τον αφήσει». Περιπτώσεις παθολογικής ζηλοτυπίας
2.Αφανισμός Θύματος	«Τριγωνική» ερωτική σχέση. Ο δράστης επιδιώκει να

³³ Ν. Χωραφά, Ποινικόν Δίκαιον Α', 9^η έκδοση 1978

(elimination murder)	«βγάλει από τη μέση» το ανεπιθύμητο πρόσωπο, προσβλέποντας σε νέα ερωτική σχέση.
	«Επίλυση διλήματος». Ο δράστης σταθμίζει τη δυναμική του βιοτικού προβλήματος και το επιλύει αφανίζοντας το πρόσωπο που το δημιουργεί.
3.«Καικές συζυγικές σχέσεις» (ή μίσος)	<p>«Τυρρανική» συμπεριφορά προς τη σύζυγο. Χρόνια «κατ'ήθος» βιαιότητα χαρακτήρος. Επιβεβαίωση ενστίκτου κυριαρχίας.</p> <p>Αντίδραση («απελευθέρωση») της συζύγου απέναντι στην τυρρανική συμπεριφορά του συζύγου (χρόνια ψυχολογική και σωματική κακοποίηση).</p>

Πηγή: Παπαϊωάννου Π., Εγκλήματα Ζηλοτυπίας, Εγκληματολογική Θεώρηση και Νομολογία, Αθήνα,

Νομική Βιβλιοθήκη, 2001

1α. Ζηλοτυπία «εκδικητικού» χαρακτήρα

Αφορά μία έντονη επιθυμία του δράστη για «αντεκδίκηση» σε βάρος του θύματος. Εδώ ο δράστης έχει «εισπράξει» τη διάλυση, διακοπή του ερωτικού δεσμού εντός ή εκτός γαμικού πλαισίου, γεγονός το οποίο έχει προκληθεί αποκλειστικά από πρωτοβουλία του θύματος. Ως θύμα μπορεί να είναι όχι μόνο ο ίδιος ο ερωτικός σύντροφος, αλλά και ακόμα ο ερωτικός αντίζηλος μέσω του οποίου πάρθηκε η απόφαση του θύματος για διακοπή της σχέσης με τον δράστη.

Η «εκδικητική» χροιά που αναδεικνύεται μέσα από την ερωτική ζηλοτυπία, συνδέεται με την εκ προοιμίου «οριστικοποίηση» της συναισθηματικής ερωτικής

απόρριψης του δράστη από το θύμα. Συχνά, ο ερωτικός δεσμός μεταξύ του δράστη και του θύματος έχει προ πολλού κλονισθεί με «πανηγυρικό» τρόπο (λ.χ. λεκτικές διαμάχες, «σκηνές» ζηλοτυπίας, βιαιοπραγίες) και η ζηλοτυπία που εκδηλώνεται ως ψυχικό κίνητρο εκ μέρους του «απορριφθέντα» δράστη, συνιστά συνέπεια της ψυχικής συντριβής και της έντονης συναισθηματικής απογοήτευσης. Συγχρόνως, η στάση του δράστη χαρακτηρίζεται από σκληρότητα, εκδικητικότητα είτε προς το θύμα είτε προς τον πιθανό ερωτικό αντίζηλο ο οποίος φέρει την «ευθύνη» για την απόρριψη από τον έως πρότινος ερωτικό σύντροφο, καθώς στην «αναμέτρηση» είτε με το θύμα είτε με τον «τρίτο» άνθρωπο, ο ίδιος ο δράστης έχει πεισθεί ότι «έχει πλέον χάσει το παιχνίδι».

1β. Ζηλοτυπία «τιμωρητικού χαρακτήρα»

Πρόκειται για ζηλοτυπία συνυφασμένη με την έκφραση του καλούμενου στην ψυχολογία ενστίκτου κατοχής, της ενδιάθετης βούλησης του δράστη με σκοπό την διασφάλιση της «κυριαρχίας» επί του ερωτικού του συντρόφου³⁴. Στο ψυχικό σύμπαν του ζηλότυπου δράστη, ο ερωτικός σύντροφος του αντιπροσωπεύει σε συναισθηματικό επίπεδο την κυρίαρχη ερωτική «εικόνα», τον εξιδανικευμένο αποδέκτη-πρότυπο του αποθεματικού του σε ερωτική επιθυμία, το ύστατο και απόλυτο ερωτικό αντικείμενο³⁵. Η διαφορά αυτής της κατηγορίας με την παραπάνω βρίσκεται στον βαθμό και την επίδραση της απόρριψης στην προσωπικότητα του δράστη. Ο δράστης αυτής της κατηγορίας χαρακτηρίζεται από έντονη ανωριμότητα ή παρορμητικότητα, ενώ παράλληλα δε διαθέτει μηχανισμούς αυτοκριτικής μέσω των οποίων θα μπορούσε να επεξεργασθεί την συναισθηματική απόρριψη από την

³⁴ Margo Wilson & Martin Daly, *Homicide*, Hawthorne (ed.) N.Y. Aldine De Gruyter 1988

³⁵ Margo Wilson & Martin Daly, *Till Death Do Us Part στο Femicide, The Politics Of Woman Killing* (edited by Jill Radford & Diana E. H. Russel), Twayne Publ., Prentice Hall Inter. 1992, pages:85-87

ερωτική του σύντροφο³⁶. Η διακοπή της σχέσης από πλευρά του θύματος, όχι μόνο εξερεθίζει τον δράστη αλλά διαβρώνει τον εσωτερικό του κόσμο και την ιδιοσυστασία της προσωπικότητάς του. Σε επίπεδο ατομικής ψυχολογίας, ο δράστης, διαπράττοντας την εγκληματική πράξη, προσπαθεί να αποκαταστήσει όχι μόνο την πληγείσα (όπως στην άνω κατηγορία), αλλά και την συντετριμμένη του εικόνα και δομή³⁷.

2.Εγκλήματα αφανισμού: «Εγκλήματα «ερωτικού τριγώνου»

Το έγκλημα που γεννιέται μέσα από μία «τριγωνική ερωτική σχέση» αποτελεί πράξη πάθους, έγκλημα πάθους δεδομένου ότι συνίσταται σε έγκλημα ενός σφοδρά ερωτευμένου δράστη το οποίο διαπράττει για χάρη του συντρόφου του, αλλά όχι όμως προς βλάβη εκείνου.

Υπάρχουν περιπτώσεις όπου μπορεί να θεωρηθεί βάσιμα ότι στον ψυχισμό του δράστη, ο οποίος πείθεται από λ.χ. την ερωτική του σύντροφο να αφαιρέσει τη ζωή του συζύγου της θεωρώντας τον ως «περιττό» άνθρωπο, με σκοπό την μελλοντική συμβίωση του μαζί της, δημιουργείται μία κατάσταση συγκινησιακής φόρτισης –από ψυχολογικής άποψης- ισοδύναμης και ισόποσης με αυτήν της ζηλοτυπίας. Καθοριστικό στοιχείο στις ερωτικές τριγωνικές σχέσεις αποτελεί η μυθολογία του «απαγορευμένου καρπού» που περιβάλλει και στέφει ιδιαίτερα το πρόσωπο εκείνο που αντιλαμβάνεται ο μελλοντικός δράστης ως το πλέον πολύτιμο «ερωτικό

---

³⁶ Jacquelyn C. Campbell, "If I Can't Have You, No One Can", Power And Control In Homicide of Female Partners, σε *Femicide, The Politics Of Woman Killing* (Edited By Jill Radford & Diana E. H. Russett), Twayne Publ., Prentice Hall Inter. 1992, pgs 99-113

³⁷ Βλ. πρβλ. την «Ορμή για απόκτηση» που αναφέρει ο Έριχ Φρομ στην *Κοινωνιοψυχολογία*, εκδ. Αθήνα 1972, σελ 24.

αντικείμενο». Για τον δράστη αυτού του εγκλήματος, το ερωτικό τρίγωνο αποτελεί εμπειρία ζωής και αντλεί την γοητεία του από την απρόοπτη λύση του οιδιπόδειου συμπλέγματος, ενώ ενδυναμώνεται από το αμετάκλητο κέλευσμα της κοινωνίας για μονογαμία, αποκλειστικότητα, αφοσίωση και παντοτινή δέσμευση.

Επιπρόσθετα, η «παρέκκλιση» από τα ηθικο-κοινωνικά πρότυπα συντελεί στην ενίσχυση των ψυχολογικών παραγόντων δημιουργίας της εγκληματικής απόφασης, δεδομένου ότι η εγκληματική πράξη καταλήγει να αποτελεί για τον δράστη πράξη ζωτικής σημασίας. Για τους Swason/Chamelin/Territo³⁸ μία «τριγωνική» σχέση κατέχει τις γενεσιουργές αιτίες που μπορούν να παράξουν τα κίνητρα για ένα έγκλημα «αφανισμού» (λ.χ. τον ωφελμισμό ή το κέρδος), όταν το ένα μέλος ήδη υφισταμένου δεσμού ερωτική-γαμικής υφής συνδέεται ερωτικά με «τρίτο» πρόσωπο και βάσει του νέου αυτού δεσμού επιδιώκεται –είτε από κοινού, είτε με πρωτοβουλία του «δεσμευμένου» συντρόφου – η απεμπλοκή από τον «παλαιό» σύντροφο με το συνδυασμό της ανθρωποκτονίας του.

Με την τέλεση του εγκλήματος, ο δράστης επιδιώκει να ετεροκαθορισθεί μέσω της ίδιας της αξιακής πρόκρισης του ερωτικού πάθους για τον σύντροφο του και τον «παράνομο δεσμό» τους έναντι πάσης άλλης αξίας, ακόμα και αυτής της ανθρώπινης ζωής. Παράλληλα, έλκει στοιχεία κοινωνικοηθικής οντότητας, όπως λ.χ. αυτή του αμφισβητία των κατεστημένων ρόλων, καθώς επίσης και στοιχεία της χαρακτηριστικής «ταυτότητας» που ο ίδιος στερείται³⁹, όπως παραδείγματος χάριν

³⁸ Χρ. Τσουραμάνης, Ανάλυση Εγκλημάτων, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1990

³⁹ Βλ. υπόθεση Κολιτσοπούλου – Σγουρίδη (6.11.1982), στην οποία η Κάτια Κολιτσοπούλου έπεισε τον εραστή της Γιάννη Σγουρίδη να φονεύσει τον σύζυγο της Χρήστο Κολιτσόπουλο με σκοπό να απαλλαγεί από αυτόν και να συζήσουν μεταξύ τους. Μετά την αποφυλάκιση του Σγουρίδη, ο ίδιος δράστης δήλωσε: "Έψαχνε ένα άλλοθι για να απαλλαγεί από τον άνδρα της και το βρήκε στο ερωτικό μου πάθος. Ήμουν το όπλο που χρησιμοποίησε και όταν δεν της χρειαζόταν πλέον, το πέταξε. Δεν ένιωθε απολύτως τίποτα για μένα. Ουσιαστικά με απείλησε ότι θα διακόψουμε αν δεν το κάνω. Και

αυτή του αποφασιστικού ανθρώπου με ικανότητα για θαρραλέες υπερβάσεις στην ιδιωτική του ζωή.

3. Εγκλήματα εκδίκησης (που αφορούν εμμέσως ερωτική σχέση)

Πρόκειται για εγκλήματα κατά της ζωής με κίνητρο την «εκδίκηση» λόγω κάποιου είδους διαπροσωπικής αντιδικίας, δηλαδή από κάποιο είδος επιθυμίας ανταπόδοσης «κακού». Για τους Swason-Chamelin-Territo η κατηγορία αυτή ονομάζεται «revenge murders»⁴⁰. Ο δράστης αυτής της κατηγορίας δεν υφίσταται απλώς μία διακοπή της ερωτικής σχέσης με τη σύντροφο του, αλλά την ολική ματαίωση του ερωτικού – γαμικού του δεσμού. Ο ίδιος με τη σειρά του αποδίδει τη ματαίωση αυτή σε «εξωτερικά» αίτια, όπως λ.χ. στην επιρροή και την πρωτοβουλία τρίτων προσώπων και κυρίως συγγενικών της ερωτικής του συντρόφου, με συνέπεια να προβαίνει στην διάπραξη της εγκληματικής πράξης εις βάρος των «υπευθύνων». Δεδομένης της εξαίρεσης της ερωτικής συντρόφου από τον δράστη ως προς τα θύματα, η εν λόγω πράξη δύναται να καταταγεί κατά κάποιο τρόπο στην κατηγορία των εγκλημάτων «τιμής», γεγονός που διαφοροποιεί αυτή την εγκληματική πράξη σε σχέση με τα εγκλήματα ερωτικής ζηλοτυπίας.

Κύριος στόχος του δράστη αποτελεί ο «υπαίτιος» της διακοπής του ερωτικού του δεσμού με τη σύντροφο του και ως λύση για τον ίδιο τον δράστη στο πρόβλημά του αποτελεί η ανθρωποκτονία η οποία όμως στερείται συνήθως από κάθε ωφελιμιστικό σχεδιασμό. Εδώ σημειώνεται και η ειδοποιός διαφορά μεταξύ του εγκλήματος αυτού καθ'αυτού και του εγκλήματος αφανισμού - «ερωτικού τριγώνου», καθώς ο δράστης δεν εγκληματεί προκειμένου να αφανίσει την «ενοχλητική» παρουσία του θύματος

γω τυφλωμένος από το πάθος, το έκανα. Μετά κατάλαβα ότι ήταν όλα ένα σχέδιο". Πηγή: Εφημερίδα «Τα Νέα», 2/4/1999 & 2/5/1999

⁴⁰ Swanson G.R., Chamelin N.C., Territo L., *Criminal Investigation*, 4th Edition, New York 1988

για τα μελλοντικά του σχέδια αλλά για να εκδικηθεί τους θεωρούμενους για αυτόν «φταίχτες».

4.Εγκλήματα «κακών σχέσεων (ή μίσους)»

Ως κύρια χαρακτηριστικά των εγκλημάτων που αφορούν τις κακές σχέσεις μεταξύ δύο μελών ενός δεσμού ερωτικής ή γαμικής υφής είναι τα ακόλουθα: Κατά πρώτο λόγο, τα εγκλήματα αυτά τελούνται στο μεγαλύτερο ποσοστό τους μεταξύ συζύγων (και όχι συντρόφων εντός ελεύθερης ερωτικής σχέσης), αποτελώντας μέρος της αποκαλούμενης «ενδοοικογενειακής εγκληματικότητας»⁴¹. Παράλληλα, αποτελούν κατάληξη επί μακρό συντηρούμενων «κακών σχέσεων» μεταξύ του μετέπειτα δράστη και του θύματος, με την ερωτική ζηλοτυπία να μην αποτελεί το βασικό κίνητρο για την τέλεση της πράξης από τον δράστη. Βεβαίως, η ζηλοτυπία σε μία συζυγική σχέση έχει αποτελέσει κατά καιρούς το έναυσμα εντάσεων μεταξύ των συζύγων είτε προσηματικώς είτε βασίμως, ενώ τα βασικά αίτια-κριτήρια εντάσεων αποδίδονται σε εκρήξεις προϋπαρχουσών κακών σχέσεων: η κακή από πλευράς ηθικής συμπεριφορά του συζύγου-δράστη, εκφρασμένη στις έντονες δυστροπίες του οι οποίες έχουν επιβληθεί ως *modus operandi* στο θύμα-σύζυγο. Συνήθως σε αυτή την κατηγορία, δεν υφίσταται κάποιο «τρίτο» πρόσωπο που να διευκολύνει τον δράστη ως προς την λήψη της εγκληματικής απόφασης και πράξης, καθώς ως συχνότερη αιτία για την τέλεση του εγκλήματος από τον δράστη θεωρείται απλώς η πρόθεση του θύματος για διακοπή της συμβίωσης.

---

⁴¹ Margo Wilson/Martin Daly, Who kills whom In Spouse Killings: On the Exceptional Sex Ratio of Spousal Homicides In The United States, σε *Criminology*, 30/2,pgs 189-214

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η

1.Εγκληματογενείς ζήλειες

Τόσο το αίσθημα της ζήλειας όσο και οι ψυχολογικές διαδικασίες σχετιζόμενες με αυτήν αποτελούν φαινόμενα φυσιολογικά κάθε ανθρώπινης προσωπικότητας. Σε ένα μικρό όμως αριθμό περιπτώσεων, η κατάσταση επιδεινώνεται μέχρι το έγκλημα της ανθρωποκτονίας και συνεπώς η οποιαδήποτε προσέγγιση αυτού του είδους των συγκρούσεων προϋποθέτει την γνώση στοιχείων επιδεκτικών τα οποία δύνανται να επιτρέψουν την εκτίμηση της κατάστασης:

Σε γενικότερα πλαίσια, η ζήλεια ακολουθεί φυσιολογικά την πορεία της, επακολουθεί μία υποτίμηση της αξίας της αγαπημένης ύπαρξης από τον ερωτικό σύντροφο, του φύλου που αυτή αντιπροσωπεύει ακόμη και ολόκληρου του κοινωνικού γίνεσθαι. Η διαδικασία της ζήλειας διακόπτεται –σε φυσιολογικά πλαίσια- έπειτα από ορισμένο χρονικό διάστημα, είτε μέσω της έκρηξης, είτε μέσω φθοράς, είτε με την προσαρμογή του ενδιαφερόμενου ατόμου στην νέα κατάσταση των πραγμάτων.

Όμως, στην επιστήμη της εγκληματολογίας το ενδιαφέρον στρέφεται στα άτομα που δεν καταλαβαίνουν και στα οποία η πορεία της εξέλιξης τους στρέφεται προς την επιθετικότητα και το έγκλημα. Συνεπώς, ο ρόλος της εγκληματολογίας είναι η μελέτη της ζήλειας, όχι σαν φυσιολογικό φαινόμενο της ανθρώπινης ψυχολογίας, αλλά ως διαδικασία εγκληματογενή, αναζητώντας τις επικίνδυνες μορφές της ζήλειας που δεν απορροφώνται εύκολα και που περατώνονται ενίοτε με χωρίς όρια επιθετικότητες. Άρα κρίνεται σκόπιμο η αναφορά των παρακάτω ιδιομορφιών, στοιχείων και παραγόντων που επηρεάζουν την ανθρώπινη προσωπικότητα και δημιουργούν συνθήκες ευνοϊκές προς το έγκλημα:

1. Το σύμπλεγμα κατωτερότητας

Αναμφισβήτητα, ο οποιοσδήποτε που παρουσιάζει κάποιο είδος ανεπάρκειας είτε φυσικής, είτε ψυχικής, είτε σωματικής δεν μπορεί να θεωρηθεί από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο ως ένα άτομο το οποίο απλά στερείται από μία ανεπάρκεια. Αλλά αντίθετα το άτομο αυτό είναι αρκετά διαφορετικό από τα υπόλοιπα εντός της κοινωνίας, καθώς το ίδιο από μόνο του αντιλαμβάνεται αυτή την ανεπάρκεια. Σε περιπτώσεις φυσικής ανεπάρκειας, το άτομο αναμφισβήτητα αισθάνεται έντονα την μειονεξία του, ενώ σε περιπτώσεις φυσιολογικής και ψυχολογικής ανεπάρκειας υπάρχουν κάποιες αμφιβολίες περί αντίληψης του ατόμου για τον εαυτό του αλλά σε κάθε περίπτωση το άτομο συναισθάνεται αυτή την κατωτερότητα στο κοινωνικό περιβάλλον εντός του οποίου βρίσκεται και ζει.

Στη προσπάθεια του ατόμου να ανταπεξέλθει σε αυτή ιδιαίτερη κατάσταση και να ανταποκριθεί κυρίως στις δυσκολίες της καθημερινότητας με επιτυχία, το ίδιο δημιουργεί είτε συνειδητά είτε ασυνείδητα μία διανοητική κατασκευή. Μέσω αυτής της διανοητικής κατασκευής, η κατωτερότητα που το άτομο αισθάνεται προς τους άλλους κοινωνούς «συμψηφίζεται» από μία άλλη αξία του ατόμου την οποία πραγματικά κατέχει, με συνέπεια αυτή η κατωτερότητα απόρροια της ανεπάρκειας του να παύει ουσιαστικά να υπάρχει. Ο «συμψηφισμός» αυτός μπορεί να είναι πραγματικός και να ανταποκρίνεται σε ένα σύνολο προτερημάτων και προσόντων του ατόμου που πραγματικά έχει, αλλά αντίθετα μπορεί ο «συμψηφισμός» αυτός να είναι απατηλός με την έννοια ότι το άτομο παίζει ένα πρόσωπο-ρόλο που στην πραγματικότητα δεν είναι και προσποιείται ότι είναι και του οποίου διατηρεί την ύπαρξη του στα μάτια των άλλων, με μία σειρά επώδυνων προσπαθειών ή ακόμα πολλές φορές με ψέματα και απάτη. Όμως αυτό το χρόνια προσποιούμενο άτομο παγιδεύεται στο παιχνίδι των εντυπώσεων και μπορεί να καταλήξει να πιστέψει το

ίδιο ότι είναι άνθρωπος που αναπαριστά ότι είναι. Άρα είναι ευνόητο ότι ένας τέτοιος άνθρωπος όντας πληγωμένος από ένα φυσικό ελάττωμα, θα είναι περισσότερο ευαίσθητος σε σχέση με έναν άλλον αναφορικά με την υπάρχουσα μειονεξία του, παριστάνοντας συνάμα μία προσωπικότητα που διακατέχεται από μία ηθική ή διανοητική ανωτερότητα. Το ίδιο ευαίσθητο θα είναι το άτομο στο πλαίσιο των διανοητικών ή ηθικών προτερημάτων του. Γι' αυτόν τον λόγο πρόκειται για σύμπλεγμα κατωτερότητας⁴² του ατόμου. Το άτομο αυτό μπορεί να παρουσιάσει αφύσικες ζώνες ερεθισιμότητας καθώς επίσης και μία τάση για αντιδράσεις, ενώ υπό την προϋπόθεση ότι αυτό δεν είναι διανοητικά επαρκώς προικισμένο, αυτή η κατάσταση μπορεί να οδηγήσει στην πραγματική διαταραχή.

1.1. Φυσικό ελάττωμα

Τα φυσικά ελαττώματα παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου και ιδιαίτερα όταν αυτά αφορούν τα λιγότερο «προικισμένα» άτομα, αποτελώντας έτσι γι' αυτά ένα κυρίαρχο στοιχείο. Αναμφισβήτητα, ένας σημαντικός αριθμός ατόμων, παρά τα όποια φυσικά τους ελαττώματα, καταφέρνουν να δημιουργήσουν μία αρκετά καλή φυσιολογική κοινωνική ζωή, εμπνέοντας παράλληλα στους γύρω τους εκτίμηση και σεβασμό. Παράλληλα, έντονη είναι και η ευαισθησία αυτών των ατόμων στην κρίση της γυναίκας-αγαπημένης ύπαρξης, αλλά με την αισθηματική και ερωτική ζωή αυτών να θεωρείται σε γενικές γραμμές ως δυσάρεστη. Παραδείγματος χάριν, ένα άτομο το οποίο έχει κινητικά προβλήματα μπορεί να ζήσει την πραγματική αγάπη η οποία θα αποτελέσει κατά κάποιο τρόπο αντίβαρο ή αλλιώς επανόρθωση της ατυχίας του. Σε

---

⁴² Adler, A., Ανθρωπογνωσία, σειρά Εφαρμοσμένη Ψυχολογία, εκδόσεις Μπουκουμάνη, Αθήνα 1971

αυτό το πλαίσιο, το άτομο αυτό θα συμφιλιωθεί ολοκληρωτικά με την υπόσταση του σε αντίθεση με αυτό που συμβαίνει κανονικά. Όταν όμως η αγαπημένη ύπαρξη του ατόμου αρχίζει να τον περιφρονεί και να τον προσβάλλει λεκτικά, η αντίδραση του τελευταίου είναι τόσο έντονη όσο και τότε που το άτομο απολάμβανε την πληρότητα αυτής της αγάπης: Η απογοήτευση ξεπερνά τις συνηθισμένες απογοητεύσεις, ενώ η εγκατάλειψη και η ψυχρότητα ή περιφρόνηση γίνονται αιφνίδια κάτι παραπάνω από προσβολές, μία ατιμία και γενικότερα μία αδικία. Από τη στιγμή που το άτομο αντιλαμβάνεται ότι υπήρξε θύμα, είναι αναγκαία γι' αυτό η ύπαρξη ψυχικής δύναμης με σκοπό τον εξαγνισμό αυτής της κατάστασης. Σε περίπτωση κατά την οποία η τελευταία δεν είναι υπαρκτή, αυτόματα η εγκληματογενής διαδικασία δύναται να προσδιορισθεί, ενώ παράλληλα όταν η ίδια η γυναίκα μη έχοντας συνειδητοποιήσει το ψυχικό πάθος-άλγος που αυτή προκαλεί ή ακόμα όταν ευχαριστείται που εκδικείται, εξακολουθώντας να μην μετριάξει τις αισθηματικές αντιδράσεις, τότε η κατάσταση γίνεται ακόμα πιο επικίνδυνη.

Η φυσική αναπηρία αυτών των ατόμων σε αυτού του είδους περιπτώσεων με την μεσολάβηση του συμπλέγματος κατωτερότητας παίζει έναν εγκληματογενή αρκετά ρόλο. Η ζήλεια των ευνούχων είναι κλασική και η ευαισθησία τους στην κοροϊδία είναι ακραία⁴³.

1.2. Σύμπλεγμα ψυχικής προέλευσης

Αναφορικά με τα συμπλέγματα ψυχικής προέλευσης, η σύγχρονη Ψυχιατρική διακρίνει δυο είδη ιδιοσυγκρασιών: α) Την κυκλοθυμική ιδιοσυγκρασία και β) Την σχιζοθυμική ιδιοσυγκρασία.

---

⁴³ Mashan Osman και Ishon Schukru, "Les eunuques, in Hygiene mentale" no 2, Paris 1936

Κατά την πρώτη, άτομο ταλαντεύεται ανάμεσα στην ευφορία, την υπερβολική ευθυμία, στην υπερβολή των ζωτικών εκδηλώσεων, στη νοσηρή μελαγχολία, στην απέχθεια για την ζωή, στη δυσπιστία του εαυτού του, στην αγωνία και στο φόβο να ενεργήσει αυτόνομα. Το ευφορικό και υποπαρορμητικό κυκλοθυμικό άτομο είναι αυτό που φαινομενικά δεν διακατέχεται από συμπλέγματα και απωθημένα. Συνάπτει σχέσεις με το κοινωνικό περίγυρο, δημιουργώντας για το ίδιο μία συμπαθητική προς τους τρίτους εικόνα. Το μελαγχολικό κυκλοθυμικό άτομο διακατέχεται από φόβο προς τους ανθρώπους γενικότερα, αισθανόμενο παράλληλα κατώτερο με σύνηθες φαινόμενο οτιδήποτε αρνητικό συμβαίνει γύρω του να το εκλαμβάνει ως λάθος δικό του. Μπορεί το ίδιο να οδηγηθεί στην αυτοκτονία αλλά η ερωτική ζήλια σε αυτό σπάνια μπορεί να πάρει μία επιθετική μορφή. Γενικότερα, το κυκλοθυμικό άτομο είτε χαρούμενο είτε λυπημένο σπάνια μπορεί να οδηγηθεί στην διάπραξη ενός εγκλήματος πάθους, εκτός αν στην αυτή καθ'αυτή προσωπικότητα αναμειχθούν στοιχεία σχιζοειδή.

Κατά την δεύτερη, το σχιζοθυμικό άτομο σε αντίθεση με το κυκλοθυμικό, είναι εσωστρεφές. Αντιμετωπίζει δυσκολία ως προς την επικοινωνία του με τους γύρω αποδίδοντας την αιτία στον εαυτό του ενώ όχι σπάνια τους μέμφεται ότι δεν είναι αρκετά προσεκτικοί, εκλεπτυσμένοι, κ.α. Η γενικότερη ευαισθησία του δεν χαρακτηρίζεται από σταθερότητα, καθώς ορισμένες ψυχικές του ζώνες είναι άλλοτε ψυχρές και σιωπηρές και άλλοτε σκληρές και αμείλικτες. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ζώνες αναισθησίας υπερτερούν έναντι των άλλων, το άτομο εμφανίζεται ως ψυχρό σχιζοειδές που δεν επικοινωνεί πολύ και που διακρίνεται για την αδιαφορία και την σκληρότητα του. Η Ψυχιατρική αναφερόμενη στο σχιζοθυμικό άτομο, υποστηρίζει ότι αυτό συνήθως είναι ντροπαλό, συναισθηματικά –λόγω ανικανότητας- ανάπηρο και βασανισμένο εσωτερικά λόγω της ασυμφωνίας μεταξύ

αυτού που αισθάνεται και αυτού που φαίνεται προς τους άλλους. Η ερωτική ζωή του σχιζοθυμικού ατόμου που σπάνια είναι εγκληματογενής, αποτελεί πηγή πολλών δραμάτων όπως εξάλλου και η καθημερινή του ζωή, δεδομένων των σχιζοειδών δειγμάτων του χαρακτήρα του που σχετίζονται με την υπερβολή των τυπικών ανθρώπινων αντιδράσεων.

Σε περιπτώσεις όπου τα σχιζοειδή άτομα έχουν μία ηθική ανάταση, η ζήλεια σε συνδυασμό με διάφορες ατυχίες που μπορούν να συμβούν, ωθούν τα ίδια προς την σκέψη της αυτοκτονίας. Η σκέψη αυτή εκδηλώνεται με μία αμέλεια και ένα είδος ηθικής εγκατάλειψης που οδηγούν στην κατάπτωση ή στην αδιαφορία.

Σε περιπτώσεις πολύ σοβαρότερες, η ανθρωποκτονία είναι αυτή που διεισδύει στην ψυχή του δράστη, υποδεικνύοντας στον τελευταίο ότι ως μόνη λύση για την καλύτερευση της υφιστάμενης κατάστασης αποτελεί η εξαφάνιση της αιτίας των ψυχικών παθών. Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι οι υπερευαισθησίες αυτές όταν συνδέονται με μία αναπηρία και έναν παιδισμό που εμποδίζουν τον δράστη να αυτοεπιβεβαιωθεί και να από το περιβάλλον, τότε η κατάσταση αυτή μπορεί να εξελιχθεί ιδιαίτερα επικίνδυνα. Αναμφισβήτητα, η ύπαρξη μίας διανοητικής ανεπάρκειας επιδεινώνει την κατάσταση του μελλοντικού δράστη που ζει ουσιαστικά σαν αιώνιο θύμα, με τους εσωτερικούς ιδιομυρικασμούς να συστηματοποιούνται χωρίς εξωτερικό έλεγχο και να μετατρέπονται σε μία συνεχή στάση παίρνοντας την μορφή μίσους και μνησικακίας. Γενικότερα, οι περιπτώσεις ανθρωποκτονίας που συνδέονται από ζήλεια προερχόμενη κυρίως από τα συμπλέγματα κατωτερότητας του δράστη, προϋποθέτουν μία συστηματοποίηση των σκέψεων του δράστη αναφορικά με τον φόνο μέσα από μία εσωτερική εξέλιξη του υποκειμένου. Είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι κατά την τέλεση της πράξης, ο εγκληματίας χαρακτηρίζεται από μία

βιαιότητα και αγριότητα που δεν σχετίζονται με το παρελθόν του, τις συνήθειες του και την γενικότερη συμπεριφορά του.

2. Ζήλεια λόγω συναισθηματικής τύφλωσης

Ανάμεσα στους δράστες που διαπράττουν εγκλήματα ζηλοτυπίας, υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός εξ αυτών που οδηγούνται σε αυτή την αποτρόπαια πράξη ασκώντας το δικαίωμα τους στην ιδιοκτησία, δεδομένου ότι η ζήλεια τους θίγει την ματαιοδοξία τους και το ένστικτο του ιδιόκτητου. Σίγουρα, πρόκειται για μία πολυσύνδετη και πολύπλοκη κατάσταση, όμως τα στοιχεία αυτά είναι εκείνα που καθαρά κυριαρχούν.

Αναλυτικότερα, τα άτομα αυτά διακατέχονται από έναν νοσηρό εγωισμό λόγω της συναισθηματικής τους ένδειας, ενώ θέλουν να υπάρχουν για τον άλλον, αλλά ο άλλος να μην υπάρχει γι' αυτούς. Δεν εξαρτώνται ποτέ από την εικόνα των άλλων για αυτά αλλά εξαρτώνται από αυτό που τα ίδια αντιπροσωπεύουν για τον άλλον, ζώντας σε συνάρτηση με το να επιδεικνύονται απέναντι στους άλλους, εκδηλώνοντας συγχρόνως συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται από ματαιοδοξία, μυθομανία, υστερία, κ.α. Πρόκειται για άτομα αρκετά υπερευαίσθητα στα προσχήματα και ιδιαίτερα σε αυτά που θα πει ο κοινωνικός τους περίγυρος, ματαιόδοξα, αξιόλογα που όμως δεν λαμβάνουν σχεδόν ποτέ μέρος στην αισθηματική ζωή της αγαπημένης τους. Τέτοια άτομα μπορεί να είναι οι ψυχροί σχιζοειδείς⁴⁴, οι απόγονοι επιληπτοειδών

⁴⁴ Σημ. Οι σχιζοειδείς προσωπικότητες έχουν ως θεμελιώδες πρόβλημα το φόβο της αφοσίωσης και της εξάρτησης, η ανάγκη τους για αυτοπροστασία και οριοθέτηση του Εγώ είναι ιδιαίτερα αυξημένη. Καλύπτουν ένα φάσμα που κυμαίνεται από τον κατατονικό ασθενή έως τη δημιουργική ιδιοφυΐα. Σχιζοειδής διαταραχή της προσωπικότητας(κλινική εικόνα): Οι άνθρωποι με σχιζοειδή προσωπικότητα είναι εσωστρεφείς, συνεσταλμένοι και μοναχικοί. Είναι συναισθηματικά ψυχροί και κοινωνικά απόμακροι. Τον περισσότερο χρόνο είναι απορροφημένοι από τις ιδέες και τα αισθήματά τους και είναι άτομα μοναχικά, αντικοινωνικά, δεν έχουν φίλους και φαίνονται ψυχρά και απόμακρα. Μιλούν λίγο, παρασύρονται σε ονειροπολήσεις και προτιμούν τη θεωρία από

αλκοολικών, οι αληθινοί επιληπτικοί καθώς και οι παλαιοί μηνιγγιτικοί. Δεν ενδιαφέρονται για την γνώμη που έχει η γυναίκα γι' αυτά καθώς αυτό δεν αποτελεί για τα ίδια καίριο ζήτημα, όντας ανίκανα να αγαπήσουν και να συλλάβουν την αγάπη που τους προσφέρεται. Η ίδια η γυναίκα για αυτά τα άτομα αποτελεί μία ιδιοκτησία, κάτι που βρίσκεται στην απόλυτη εξουσία και χρήση τους και η οποία, σύμφωνα με τις κοινωνικές συνθήκες και το νόμο, πρέπει να παραμείνει στην κατοχή τους.

Σε ότι αφορά την σεξουαλικότητα αυτών των ατόμων, αυτή συνδέεται απότομα από την εφηβεία τους με τον εξωτερικό κόσμο και δεν ξεπερνά το λεγόμενο γεννητικό στάδιο με συνέπεια να μην προσδιορίζεται καμία εξύψωση και ούτε να σημειώνεται κάποια εξέλιξη γι' αυτά. Η αδιαφορία παίζει κυρίαρχο ρόλο σε ότι αφορά τα συναισθήματα για την αγαπημένη τους, της οποίας η ζωή δεν αργεί να γίνει δυστυχημένη καθώς σύντομα η σχέση σύντομα θα χαρακτηριστεί από κτηνωδία και ξόλο εξαιτίας μίας ανυπέρβλητης και αγρίως εκδικητικής ζήλειας.

Για την κοινή ψυχολογία, ανάμεσα σε ένα ζευγάρι ο ένας μπορεί να ξεφεύγει από τον άλλον, από την κατάσταση δηλαδή του αντικειμένου λόγω ορισμένων χαρισμάτων, ορισμένων διανοητικών αξιών που δεν υπάρχουν στον άλλον. Συνέπεια αυτής της διαφοράς είναι η πάλη μεταξύ των δύο προσωπικοτήτων, με τον έναν να θεωρεί τον εαυτό του απόλυτο κυρίαρχο έναντι του άλλου προσπαθώντας παράλληλα να πλήξει ή να αφαιρέσει από το αντικείμενο που θα μπορούσε να του επιτρέψει να ξεφύγει.

την πράξη. Η φαντασίωση είναι ένας συνήθης μηχανισμός αντιμετώπισης (http://iek-tripol.ark.sch.gr/shmeiwseis/nosileftiki/11.diataraxes_prosopikotitas.pdf)

Μόνο στην περίπτωση που το αντικείμενο είτε καταπονημένο είτε επαναστατημένο βρίσκει απ' έξω μία καινούργια στοργή και ξεφεύγει από την τυραννία του συντρόφου του, τότε τα ανακλαστικά του 'κυρίαρχου' μπαίνουν στο παιχνίδι.

Εδώ πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι αντιδράσεις του κυρίαρχου ατόμου και το σύμπλεγμα κατωτερότητας θέτονται σε ισχύ και κατευθύνουν τις συμπεριφορές όχι μόνο για τους εκ πάθους εγκληματίες αλλά και για τους υπόλοιπους μη εγκληματίες, ενώ παράλληλα έννοιες όπως αρετή και θέληση δεν αμφισβητούνται ότι υπάρχουν στους εκ πάθους εγκληματίες, απλώς λειτουργούν σε μικρό ποσοστό. Ούτως η άλλως, η ηθική ζωή των ατόμων αυτών είναι τόσο περιορισμένη, είτε γιατί δεν μπόρεσε ποτέ να αναπτυχθεί, είτε γιατί σε μία δεδομένη στιγμή εμφανίστηκαν παρεκκλίσεις λόγω εγκληματογενετικών διαδικασιών διαμορφωμένων από τα ερωτικά προβλήματα με συνέπεια κάθε θέληση και κοινή αρετή να έρχεται σε δεύτερη μοίρα σε σχέση με το ιδιαίτερο αίσθημα ηθικής του μελλοντικού δράστη.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι δύο παραπάνω τύποι συναντώνται κάτω από επικίνδυνες καταστάσεις μόνο σε διανοητικώς ελλειμματικά άτομα και με όρους κανονικής ψυχολογίας. Δεδομένης της διανοητικής ελλειμματικότητας τους, το σύμπλεγμα κατωτερότητας όχι μόνο μπορεί να λάβει διαστάσεις τυραννίας και ψύχωσης, αλλά παράλληλα μετατρέπει την αγαπημένη ύπαρξη – μελλοντικό θύμα σε ένα αντικείμενο με την ανάλογη προς αυτήν συμπεριφορά.

3. Ζήλεια συνδεδεμένη με την άνιση εξέλιξη

Σε αντίθεση με τα παραπάνω, υπάρχει μία άλλη κατάσταση εξίσου σοβαρή η οποία δεν σχετίζεται με κάποιο διανοητικό έλλειμμα από την πλευρά του δράστη. Ιφρόκειται για τη ζήλεια συνδεδεμένη με την άνιση εξέλιξη και την αναπόφευκτη παραίτηση.

Αυτές μπορούν να εμφανιστούν σε περιπτώσεις όπου υπάρχει μία σημαντική διαφορά

ηλικίας ανάμεσα στους δύο συντρόφους ή ακόμα όταν ο ένας εξ αυτών αισθάνεται πλέον γερασμένος πιο γρήγορα. Αυτού του είδους η παραίτηση συνήθως συνδέεται με ένα πνεύμα αδυναμίας, εσκεμμένης απραξίας, μείωσης του εγώ και έντονες τάσεις προς το θάνατο.

Αναμφισβήτητα, όταν δύο άτομα διαφορετικής ηλικίας συμβιώνουν είναι αδύνατο να εξελιχθούν ταυτόχρονα με τον ίδιο τρόπο. Το άτομο μεγαλύτερης ηλικίας συχνά αισθάνεται ότι το νεότερο απομακρύνεται ακάθεκτα από αυτό, γεγονός που αποτελεί ανάγκη για μία σειρά επανορθώσεων με σκοπό να θεραπεύσουν την διαμορφωμένη κατάσταση. Σε κάθε περίπτωση, έννοιες όπως αυτή της αγάπης, έχουν να αντιμετωπίσουν έναν σημαντικό παράγοντα κατάρρευσης μέσα σε ένα πλαίσιο όπου σοβαρά σπέρματα σύγκρουσης αναπτύσσονται, ανεξάρτητα από κάθε λάθος και απιστία εκ μέρους του μελλοντικού θύματος. Και ανεξάρτητα από την επίδραση των ψυχοπαθολογικών στοιχείων στη μία εκ των δύο προσωπικοτήτων, στο μεγαλύτερο ηλικιακά άτομο ζήλεια μπορεί να προκαλέσει μία σοβαρή και δραματική κατάσταση που μπορεί κάποιες φορές να οδηγήσει ακόμα και σε εγκληματικές πράξεις.

Συνεπώς, οι σχέσεις μεταξύ ατόμων με μεγάλη διαφορά ηλικίας δημιουργούν την εντύπωση ότι το νεότερο άτομο ακολουθεί την ζωή μόνο του, έχοντας απαλλαγεί από το πιο ηλικιωμένο. Πρόκειται για ένα είδος αυταπάτης η οποία εκδηλώνεται ψυχολογικά. Αυτού του είδους ζήλειας (παραλλαγής) γίνεται ζωηρά αισθητή στον επαγγελματικό χώρο, στον επιστημονικό χώρο, στον πολιτικό χώρο και αποτελεί μέρος της οικογενειακής εξέλιξης. Μέσα σε αυτό τα πλαίσιο, η κατάσταση μπορεί να μετεξελιχθεί και να αποκτήσει εγκληματογενετικά στοιχεία από τη στιγμή που λαμβάνει χώρα η μεσολάβηση του έρωτα ανάμεσα στο υποψήφιο θύμα και δράστη. Ο έρωτας μπορεί να εμφανιστεί σε δύο διαφορετικές περιπτώσεις:

α)Μεταξύ των μελών της οικογένειας: Αφορά περιπτώσεις όπου λχ η μητέρα αγαπά αρρωστημένα τον γιό της μέσα σε μία κατάσταση όπου η τυραννία περιορίζεται σε ανεκτά όρια μέχρι τη στιγμή που τελευταίος προσκολληθεί σ' ένα άτομο προτίμησης. Πρόκειται για παράδειγμα αιμομικτικού έρωτα αναπτυσσόμενου από νευροπαθή άτομα με τα στοιχεία του δράματος να έχουν συγκεντρωθεί και οι συγκρούσεις να είναι συχνές.

β)Μεταξύ δύο ελεύθερων προσώπων: Πρόκειται για αγάπη μεταξύ λχ πεθερού και νύφης ή γαμπρού και πεθεράς, με τον αιμομικτικό χαρακτήρα εδώ να είναι μόνο σε θεωρητικό επίπεδο και οι αξιόποινες- εγκληματικές συμπεριφορές να είναι σπάνιες.

Βασικό χαρακτηριστικό αυτής της μορφής ζήλειας είναι η τυραννία που αυτή ασκείται εκ των προτέρων δίχως να υπάρχει απιστία και που συχνά καταλήγει μετέπειτα να προκαλεί την απιστία.. Η ασκούμενη από το άτομο τυραννία τείνει στην ακινητοποίηση της αγαπημένης ύπαρξης. Το άτομο δεν αντιλαμβάνεται ακριβώς τι συμβαίνει και δεν μπορεί να καταλάβει ότι το ουσιώδες του φαινομένου συμβαίνει εντός του ίδιου του εαυτού και όχι στην αγαπημένη ύπαρξη του. Επιδιώκει να πετύχει από την αγαπημένη του ύπαρξη μία συμπεριφορά η οποία δεν θα του αφήνει τη δεινή εντύπωση ότι του ξεφεύγει και χάριν στην καλοσύνη του θύματος το καταφέρνει ως ένα βαθμό. Όμως από την στιγμή που η καλοσύνη παύει και τη θέση της διαδέχεται η αδιαφορία ή η απιστία, η κατάσταση γίνεται ιδιαιτέρως σκληρή, καθώς λαμβάνουν χώρα ακραίες αντιδράσεις από την πλευρά του ατόμου προς την αγαπημένη του.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι συμβουλές και η παρηγοριά προς το άτομο μπορούν να αποτελέσουν τροχοπέδη σε αντιδραστικές συμπεριφορές, δεδομένου ότι η διαφορά ηλικίας μεταξύ των δύο ατόμων εισάγει από μόνη της ένα σύστημα εκτίμησης και σεβασμού. Ακόμα όμως και όταν η συνεννόηση είναι ικανοποιητική, η ίδια

δημιουργεί μία εντύπωση μοναξιάς που καταλήγει σε έντονα συναισθήματα χαρακτηρισμένα από αγωνία στο ψυχισμό του ατόμου. Αυτή η έντονη και αδιάκοπη ανησυχία επιφέρει μία προδιάθεση, προσανατολισμένη πάντα προς διεγερμένες τάσεις συμμετοχής καθώς και προς το σεξουαλικό ένστικτο, παρέχοντας στο σύνολο μία γεμάτη από πάθος μορφή.

Σε αυτό το πλαίσιο κάθε παραμικρή παρανοϊκή απόχρωση καθώς και κάθε πιθανή μικρή διαταραχή της συγκινησιακής ή ορμητικής ισορροπίας μπορούν να παρασύρουν το άτομο σε απρόσμενες και αχαλίνωτες αντιδράσεις.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτό το είδος ζήλειας ενυπάρχει και στα άτομα που πιστεύουν ότι έχουν απαρνηθεί τον έρωτα, όπως δηλαδή στους ηλικιωμένους εργένηδες, στις γεροντοκόρες, άτομα στα οποία είναι αποφασισμένα ή υποταγμένα να συμβιβάζονται σε μία μέτρια πραγματικότητα. Αυτή η ζήλεια δεν είναι εγκληματογόνα παρά μόνο περιορίζεται σε κακολογίες, καταγγελίες κ.α. . Σε αυτά τα άτομα συνήθως επέρχεται αυτή η αγωνιάδης κατάσταση, καθώς έχουν την εντύπωση ότι είναι εγκαταλελειμμένα, αισθανόμενα έντονα το αίσθημα της λύπης που μετατρέπεται αυτόματα σε θυμό ενάντια στο λάθος και στην έλλειψη αρετής του άπιστου, έχοντας παράλληλα την ψευδαίσθηση ότι ενεργούν δια λογαριασμό της δικαιοσύνης και της αρετής.

Αυτή η ζήλεια υπό το κοινωνικό πρίσμα , εκδηλώνεται με πράξεις οι οποίες είναι ενάρετες φαινομενικά με κύριο σκοπό την διακοπή ενός σκανδάλου ή την τιμωρία μίας ενοχής, την καταγγελία μίας ατιμίας, την υποχρέωση σε κάποιον να επιστρέψει στον δρόμο της αρετής, κ.α. και κατατάσσεται στις λεγόμενες εγκληματογόνες ζήλειες. Δεδομένης της ταύτισης του προσωπικού συμφέροντος με την αρετή από το άτομο – μελλοντικό δράστη, το άτομο δικαιολογεί εκ των προτέρων την μελλοντική

εγκληματική του πράξη, προβλέποντας παράλληλα όχι μόνο μία αθώωση αλλά ακόμα και την επικύρωση της εν λόγω πράξης του.

Συνοψίζοντας, είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι οι παραπάνω τύποι ζήλειας δεν είναι απόλυτες και κάθε άτομο δεν μπορεί να υπαχθεί σε μία συγκεκριμένη κατηγορία, δεδομένου ότι όλες οι ανθρώπινες ψυχές και χαρακτήρες έχουν κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους. Συνεπώς, μία ζήλεια μπορεί να παρουσιάσει με ορισμένες αναλογίες όλες τις όψεις της ζήλειας.

Υπάρχουν όμως μερικές ζήλειες μέσω των οποίων απορρέει μία δύναμη για επίφοβη πράξη, δεδομένου ότι η ζήλεια αφορά μία συναισθηματική κατάσταση, μία κατάσταση πάθους η οποία περικλείει όλη την καταστροφική δύναμη των ανθρώπινων παθών. Χαρακτηρίζεται ως παθολογική δεδομένης της διανοητικής συγκρότησης του δράστη που είναι παθολογική, ενώ παράλληλα σε αυτές τις ιδιαίτερες περιπτώσεις, παρατηρείται μία συγκέντρωση σοβαρών ενστικτωδών τάσεων που κυριαρχούν στο δράστη και ευνοούν τις επικίνδυνες καταστάσεις: i) Η επιβεβαίωση του εγώ ii) Η κυριαρχία iii) Οι τάσεις για αλλοτρίωση iv) Οι εκ των προτέρων υπάρχουσες τάσεις σε αυτά τα νοσηρά άτομα v) Οι καθ' υπερβολή ενέργειες και τα παραστρατήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

1. Η έννοια της επαναξιοποίησης και της ζηλοτυπίας στα πλαίσια του ερωτικού εγκλήματος

Τόσο οι κοινωνικές επιστήμες όσο και η Νομική επιστήμη συμφωνούν στο γεγονός ότι οι ορμέμφυτες και αυθόρμητες πράξεις, οι λιγότερο «επίσημες» δεν είναι ποτέ «απλά λογικά προϊόντα», αλλά συνοδεύονται από μία ορισμένη συγκινησιακή τονικότητα, της οποίας το πραγματικό ύψος και η προέλευση παραμένουν άγνωστα, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω πράξεις εξωτερικεύονται, δίχως να επιφέρονται έννομες συνέπειες για το ίδιο το άτομο⁴⁵. Οι κατηγορίες των ορμέμφυτων και αυθόρμητων πράξεων προέρχονται από μία «αλυσίδα» επιλογών ατομικής ηθικής, η οποία έχει βαθιές ρίζες στο απώτερο παρελθόν του δράστη λ.χ. παιδική ηλικία, γονεϊκά πρότυπα, των οποίων οι αποπλήξεις αποκρυσταλλώνονται ως προϊόν του χρόνου στον ανθρώπινο χαρακτήρα και εμπεριέχουν τις εμπειρίες, τις ροπές και τις βιωματικές «ασυνέχειες» του ατόμου⁴⁶. Αυτές οι ατομικές αξιοποιήσεις κατά την επιστήμη της Ψυχολογίας ονομάζονται «αξιοποιήσεις»⁴⁷. Οι «αξιοποιήσεις» συνιστούν γνώμες διαμορφωμένες από τις εμπειρίες πεποιθήσεις του δράστη, γνώμες για το κοινωνικό περιβάλλον του αλλά και την ίδια του την αυταξία καθώς και τις προσδοκίες του από τη ζωή.

⁴⁵ Ν.Κ. Ανδρουλάκη, Ποινικόν Δίκαιον, Γενικό Μέρος, τ.Α', Τα Θεμέλια, εκδ. Αντ. Ν.Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1985 σελ 45-46

⁴⁶ John Muncie/Eugene Mc Laughlin/Mary Laugan, Criminological Perspectives-A Reader (Sage Publ., 1996) pgs 47-50, 67-98 (Ανάπτυξη επί των απόψεων του Emil Durkheim "The Normal & The Pathological")

⁴⁷ Paul Jagot, Η Ψυχολογία του έρωτος, μτφ. Αντ. Μοσχοβάκη, εκδ. Βιβλιοθήκη Για Όλους, Αθήναι 1961

Αναμφισβήτητα, μεταξύ του μελλοντικού δράστη και του θύματος κατά τη δημιουργία της διαπροσωπικής τους σχέσης, είτε αυτή είναι ερωτικής είτε γαμικής φύσεως, οι δύο συμμετέχοντες ως ψυχοσωματικές οντότητες πολλαπλασιάζουν τις αυθόρμητες πράξεις τους, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων έχουν αποδέκτη τον άλλον. Ο ορισμός της ερωτικής ζηλοτυπίας συνιστά το γέννημα της σταδιακής αφύπνισης των ψυχικών διαδικασιών οι οποίες «πυροδοτούνται» από τη στιγμή που ο ένας από τους δύο ερωτικούς συντρόφους εισπράττει την έμπρακτη εκδήλωση της προσωπικής του απόρριψης από τον έτερο του⁴⁸. Η απόρριψη μπορεί να λάβει χώρα τόσο μέσω της εκδήλωσης συναισθηματικών επιλογών, όσο και μέσω «συγκεκριμένων» εκτιμήσεων του «απορρίπτοντος» θύματος για τον χαρακτήρα και τον τρόπο ζωής του «απορριπτόμενου» δράστη.

Η απόρριψη την οποία δέχεται ο δράστης, επιφέρει ταυτόχρονα ορισμένες ψυχικές διαδικασίες οι οποίες ονομάζονται «επαναξιοποιήσεις», δεδομένου ότι αυτές οι διαδικασίες σηματοδοτούν μία ψυχικά φορτισμένη και εντατική «επανεκτίμηση της ζημίας» θύματος και των συμπεριφορών του. Εκτός από την επαναξιοποίηση του θύματος, ο δράστης υφίσταται και μία επαναξιοποίηση του εαυτού του για τα μέχρι ως τώρα πεπραγμένα του εντός της σχέσης με το θύμα και της συμπεριφοράς του συνολικά. Λόγω του βιώματος και της εκάστοτε χαρακτηριστικής του μορφολογίας, η επανεκτίμηση δεν μπορεί να είναι ψύχραιμη, αλλά αντίθετα είναι υπαγορευμένη από συγκίνηση που προκαλεί στον εσωτερικό κόσμο η απότομη και βίαιη απώλεια του «ερωτικού αντικειμένου». Σύμφωνα με τον Sigmund Freud⁴⁹ «Όταν κανείς είναι τυφλωμένος από έρωτα, γίνεται και εγκληματίας δίχως τύψεις: το ερωτικό

---

⁴⁸ Γουίλ & Μαργκ. Μπήτσερ, Το σημάδι του Κάιν – Ανατομία της Ζήλειας, εκδ. Γλάρος, 1992

⁴⁹ Sigmund Freud, Ομαδική Ψυχολογία και ανάλυση του Εγώ, εκδ. Μαρή, Αθήνα 1948 (σε μτφ Κ.Α.Μεραναίου)

αντικείμενο πήρε τη θέση εκείνου που ήταν το ιδεώδες του εγώ του». Κατά συνέπεια αυτή η διαταραχή στην ισορροπία των ψυχικών δυνάμεων του δράστη οξύνει κατά αιφνίδιο τρόπο πολυάριθμες εγωκεντρικές συμπεριφορές οι οποίες είτε είναι «εγκαταλελειμμένες», είτε είναι σε πολύ μικρό βαθμό ενσυνείδητα εξερευνημένες σύμφωνα με την συνήθη επικοινωνιακή ηθγεωγραφία, (λ.χ. συναισθηματική ανωριμότητα, έντονη κτητικότητα εντός της σχέσης) του δράστη. Επιπρόσθετα, οι εγωκεντρικές συμπεριφορές μπορεί να είναι ακόμα και ενσυνείδητες ψυχικές στάσεις, αλλά «χαλιναγωγημένες» ή «απωθημένες» από την δύναμη της αυτό-συμμόρφωσης στους -υπό συνθήκες επικοινωνιακής προβλεψιμότητας- κανόνες κοινωνικής συμβίωσης τους οποίους ο δράστης έχει αποδεχθεί και υιοθετήσει σε μεγάλο βαθμό με σκοπό να προσαρμοσθεί στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Μέσω αυτής της συναισθηματικής δίνης απελευθερώνονται αμιγώς ωθητικές πράξεις (ορμητικές, αυθόρμητες, ορμέμφυτες, παρορμητικές, αψιθυμικές), οι οποίες γίνονται εξωτερικά αντιληπτές. Τέτοιες μπορεί να είναι οι έντονες «σκηνές» ζηλοτυπίας, οι συμπεριφορές παραφοράς ή εμμονών με παρατεταμένη χρονική διάρκεια και επαναληπτικότητα, οι συμπεριφορές εκτός «εκτός εαυτού» εκρήξεων. Αυτές χαρακτηρίζονται από «βραχυκλωτική» λειτουργία, δηλαδή τη βίαιη παράκαμψη του κυβερνώντος τμήματος της προσωπικότητας, την διάνοια και την βούληση, έτσι ώστε η δυνατότητα του δράστη περί άσκησης ρυθμιστικού και κατασταλτικού ελέγχου στις ραγδαίως ανελλισσόμενες εσωτερικές του ωθήσεις να χάνεται πλήρως.

2. Η έννοια του ψυχικού άλγους του δράστη

Όλες οι διαδικασίες επαναξιοποίησης καθώς και ο τρόπος που αυτές κυριεύουν καθοδηγούν και υποδουλώνουν τον ψυχισμό του δράστη είναι πάντοτε ο ίδιος, δημιουργώντας μία κατάσταση ψυχικού άλγους. Πρόκειται για μία διαδικασία που αυξάνεται αδιάκοπα και κρατά όλες τις δυνατότητες της προσανατολισμένες διαρκώς προς την ίδια κατεύθυνση και διατηρεί κατά την χρονική αυτή περίοδο μία κατάσταση ενσυνείδησης αυτής της φύσης, χάριν στην οποία όλα τα συγκινησιακά περιστατικά γίνονται αντιληπτά από τον δράστη πολωμένα με τον ίδιο τρόπο, επαναλαμβάνονται, συσσωρεύονται προσθέτοντας την δράση τους τα μεν στα δε, παράγοντας κατά κάποιον τρόπο ένα είδος άθροισης. Όσον αφορά τις έμμονες ιδέες απλού τύπου, δηλαδή τους διάφορους ιδιομυρικασμούς, η πληγωμένη ματαιοδοξία και η αδικία που μπορεί να έχει υποστεί ο δράστης αποτελούν επίφοβες υπερδομές, μέσω των οποίων το ψυχικό άλγος γίνεται συνειδητό, διοργανώνεται διανοητικά, αποτελεί σύστημα στο οποίο το περιβάλλον, οι επιτυχίες ή ατυχίες νουθεσίες, τα παραδείγματα και οι εντολές έρχονται να επιδεινώσουν ή να μετριάσουν την διαδικασία είτε με την εκτροπή της διαδικασίας από την μοιραία για τον δράστη κατεύθυνση, είτε με το ρίζωμα της βαθιά στην ψυχή του.

Αυτή η κατάσταση ψυχικού άλγους συντελεί στον εξευγενισμό ορισμένων αυτού του είδους εγκλημάτων και στην δικαιολόγηση τους από μεγάλες ομάδες πληθυσμού. Σε αυτό το σημείο καθίσταται απαραίτητο να τονιστεί ο επώδυνος χαρακτήρας ευρισκόμενος στη βάση των διαδικασιών επαναξιοποίησης δεδομένων των περιστάσεων, της φύσης του και της εξέλιξης του που δεν μπορούν να διακοπούν παρά μόνο μέσω κάποιας ηθικής στάσης ή της φθοράς ή ακόμα και της επιστροφής των περιστάσεων στην προηγούμενη κατάσταση.

Κατά την αρχή της σχέσης όχι μόνο μεταξύ του δράστη και του θύματος, αλλά και σε γενικότερα πλαίσια, κυριαρχεί το ευχάριστο στοιχείο της αγάπης και του έρωτα με την επιθυμία να χρωματίζει τον ψυχισμό με μία ορισμένη ευφορία: Η διαδικασία της ευφορίας θέτει τον δράστη προσανατολισμένο σε μία δεδομένη κατεύθυνση όπου τα γεγονότα εξελίσσονται ευνοϊκά προς τον ίδιο και στο μέτρο που η επιθυμία του πραγματοποιείται. Ο δράστης –υπό την επίδραση αυτής της ερεθιστικής πλάνης και της πρόσχαρης μαγείας- υποτιμάει από μόνος του ό,τι δεν του φαίνεται να συνδέεται με την εκπλήρωση αυτή της χαράς. Συχνά ο εγωισμός του παραμερίζεται, το χρήμα για τον ίδιο χάνει την αξία του όπως επίσης και το ένστικτο της κυριαρχίας που απενεργοποιείται λόγω της σιγουριάς για την κατοχή του άλλου, με αποτέλεσμα ο ίδιος να ζει σε ένα επίπεδο ανώτερο από αυτό της πραγματικής του αξίας τόσο από πλευρά ηθικής όσο και κοινωνικής. Ούτως ή άλλως η σεξουαλική αγάπη έχει την δυνατότητα να συντελεί στον εξευγενισμό δύο υπάρξεων επιτρέποντάς τους κατά αυτό τον τρόπο μία ορισμένη ηθική εξύψωση. Από την άλλη πλευρά, κατά την διάρκεια της περιόδου της επαναξιοποίησης, ο δράστης δυσκολεύεται να εμφανισθεί απέναντι στην ερωτική του σύντροφο με τα προτερήματά του, λόγω της επικρατούσας απαισιόδοξης επιθυμίας, σχετιζόμενης με το ψυχικό άλγος από το οποίο αυτός διακατέχεται. Εξάλλου η ίδια η διαδικασία επιδεινώνεται λόγω της ίδιας της φύσης ενώ παράλληλα τόσο το ένστικτό της πάλης όσο και της άμυνας βρίσκουν έδαφος και εφαρμογή. Σε αυτά προστίθενται και ο εγωισμός με την σκληρότητα του δράστη απέναντι στην άλλοτε αγαπημένη του σύντροφο.

Όχι σπάνια οι απειλές και η πραγματική ή σκηνοθετημένη από τον δράστη εικόνα ψυχικού άλγους μπορούν να επαναφέρουν την όχι σπάνια «άπιστη» σύντροφο αλλά συνήθως αυτή η επαναφορά δεν είναι μακράς διάρκειας. Το ψυχικό άλγος αποτελεί γενεσιουργό παράγοντα συμπεριφορών ενίοτε καταστροφικών ενώ παράλληλα

χρησιμοποιείται από τον δράστη ως μέσον εκβιασμού με σκοπό να επανακτήσει την αγαπημένη του ύπαρξη.

Σε γενικές γραμμές το ψυχικό άλγος το οποίο νιώθει ο δράστης καθιστά τον ίδιο όλο και περισσότερο μισητό στα μάτια της συντρόφου του, η οποία με την σειρά της βλέπει ότι δεν την αγαπά πλέον παρέχοντας σε αυτήν παράλληλα δικαιολογίες για εκ νέου παράπονα και εμμονή στην απομάκρυνση της από αυτόν. Δηλαδή, το ψυχικό άλγος δύναται να ελαττώσει σε σημαντικό βαθμό την αξία του άνδρα απέναντι στην γυναίκα η οποία τον εγκαταλείπει, με συνέπεια την άμεση όξυνση της σύγκρουσης με ταυτόχρονη την δυσχέρεια λύσης στο πρόβλημα. αυτό .

Επιπρόσθετα, έναν ακόμη σημαντικό ρόλο τον οποίο παίζει το ψυχικό άλγος σε αυτού του είδους τις καταστάσεις: Ενώ το αίσθημα της ευφορίας και της χαράς που νιώθει ο μελλοντικός δράστης εγκλήματος πάθους στην πρώτη περίοδο της σχέσης του με την αγαπημένη του, τον ωθούν αυτόματα σε μελλοντικά σχέδια και προσδοκίες, κατά την περίοδο όπου ο ίδιος βιώνει το ψυχικό άλγος –και όταν αυτό φτάσει αυτό σε έναν υπερθετικό βαθμό- στη θέση των ελπίδων που υπήρχαν πρότερα έρχεται η απελπισία.

Ούτως ή άλλως είναι γνωστό ότι οι πιο εξελιγμένες ηθικές έχουν ως πηγές την εξεύρεση ενός τρόπου ή ακόμα και μίας πρόφασης προκειμένου να συντελέσουν στον μετασχηματισμό αυτών των ψυχικών άλγεων σε χαρά ή σε μία αν μη τι άλλο δημιουργική έννοια. Παρόλο αυτά, η εξύψωση του ψυχικού άλγους τις περισσότερες φορές συντελεί σε –χωρίς την ιδέα της αυτοκτονίας- ένα είδος κατάρρευσης δημιουργικών διαδικασιών και σε μία κατάπτωση των δυναμικών εκδηλώσεων της διάθεσης του δράστη. Αυτές δύναται να εκδηλωθούν είτε με αμέλεια είτε με επιδείνωση μέχρι το σημείο της πλήρους αδιαφορίας του δράστη για το ίδιο του το

μέλλον και για την ίδια του την προσωπικότητα. Κατά αυτό τον τρόπο επιφέρεται για τον δράστη ένα είδος ηθικής αυτοκτονίας υπό την ασφάλεια της οποίας οι χειρότερες επαναστροφές γίνονται ενδεχόμενες.

3. Μορφές επαναξιοποίησης

1. Η επαναξιοποίηση του χρήματος

Σε έναν σημαντικό αριθμό εγκλημάτων πάθους, το χρήμα αποτελεί μέσο γύρω από το οποίο εξελίσσεται η διαδικασία μέχρι το τελικό δράμα. Σε πολλές περιπτώσεις ο μελλοντικός δράστης, κατά την περίοδο της ερωτικής του σχέσης με το θύμα, ξοδεύει χρηματικά ποσά, προκειμένου να το ευχαριστήσει. Λόγω της αγάπης και των έντονων συναισθημάτων που βιώνει ο ίδιος πολλές φορές δαπανεί ακόμα και χρηματικά ποσά που προορίζονταν για άλλες ανάγκες και σκοπούς, οδηγούμενος πάντα από το πάθος που τον κυριεύει και δεδομένου ότι η αγάπη καταργεί το εγώ και εσύ⁵⁰.

Αντίθετα, όταν η κατάσταση επαναφέρει το εγώ και το εσύ εντός της σχέσης, το χρήμα βρίσκεται ξανά στο προσκήνιο και επαναξιοποιείται από τον δράστη απότομα. Το χρήμα γίνεται υλικό μέσο, απτό, συγκεκριμένο και αποτελεί κατά κάποιο τρόπο την "αιτία" των υφιστάμενων προβλημάτων για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, αποτελώντας συγχρόνως ένα είδος άτυπου τεστ.

Ο μελλοντικός δράστης λυπάται για τα χρήματα τα οποία έχει ξοδέψει ή δανείσει στην αγαπημένη του σύντροφο του και νιώθει την ανάγκη να εκδικηθεί. Πρωταρχικό ρόλο σε αυτή την νέο-διαμορφωμένη κατάσταση παίζει η προσωπικότητα της συντρόφου - μελλοντικού θύματος, η οποία εμφανίζεται μπροστά στα μάτια του συντρόφου της είτε ως ένα είδος πόρνης την οποία ο ίδιος εσφαλμένα ερωτεύτηκε,

---

⁵⁰ Βλ. Υπόθεση Κάτιας Γιαννακοπούλου - Άνθιμου Ελευθεριάδη (Τα ΝΕΑ, 02/05/1999)

είτε ως στυγνή εκμεταλλεύτρια που πρέπει να τιμωρηθεί. Μέσω του χρήματος, η κατάσταση δύναται να οξυνθεί και θα εξελιχθεί έως το τέλος της.

Αναμφισβήτητα, οι οικονομικές διαφορές ανάμεσα σε ένα ερωτικό ζευγάρι δεν μπορούν να εξηγήσουν, ούτε να δικαιολογήσουν την μελλοντική εγκληματική πράξη. Συνήθως, μέσω του τεστ του χρήματος ο μελλοντικός δράστης αποδίδει έναν ιδιαίτερα αυστηρό και ηθικό καταλογισμό στο μελλοντικό θύμα. Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι σε τέτοιου είδους οικονομικές διαφορές όπου τίθενται θέματα εξαπάτησης ή εκμετάλλευσης, αν και δεν είναι εφικτή η πλήρης απαίτηση των δαπανούμενων χρημάτων (“δωρεών”) από τον δράστη στο θύμα ενώπιον του δικαστηρίου, η ζημία είναι τελείως πραγματική. Ο «δωρητής» αντιλαμβάνεται πλέον ότι υπήρξε ένα ολοκληρωτικό θύμα από την αγαπημένη του αν και ο ίδιος αντίθετα την αγάπησε ειλικρινά, χάνοντας την αίσθηση του δικού του και του δικού της. Μέσω του καταλογισμού, η αξία της αγαπημένης ύπαρξης υποτιμάται, κάθε ενδιαφέρον προς εκείνη χάνεται, ενώ αισθήματα ντροπής διακατέχουν σε έντονο βαθμό τον εξαπατημένο οικονομικά σύντροφο.

Για τους περισσότερους ανθρώπους που έχουν τα λιγότερα συμπλέγματα συνήθως η λύση είναι συγκεκριμένη, δηλαδή να «γυρίσουν σελίδα» αφήνοντας πίσω τους την εν λόγω κατάσταση. Για ορισμένους όμως και ειδικότερα για αρκετούς από τους δράστες ερωτικών εγκλημάτων η λύση δεν είναι τόσο απλή. Σε πολλές περιπτώσεις, η απόδειξη της ένδειξης του χρήματος που ο ίδιος ο δράστης έχει ξοδέψει είναι ισάξια της άμεσης διαπίστωσης της απιστίας από την αγαπημένη του, ή ακόμη πολύ περισσότερο. Βάσει αυτής της πεποίθησης, ο δράστης σε συνδυασμό πάντα με την αισθηματο-κινητήρια περίοδο ζήλειας την οποία βιώνει σε έντονο βαθμό, ακολουθεί:

α) Είτε μία διαδικασία διεκδίκησης που αφορά την επανα-επιβεβαίωση του εγώ, την ικανοποίηση, την εκδίκηση, την δικαιοσύνη και την πλήρη “διάλυση” της μέχρι τώρα αγαπημένης του ύπαρξης από το δυνάμει «προφανές δικαίωμα του». Πρόκειται για μία διαδικασία σχετιζόμενη με μία αόριστη ανάγκη για άμεση δικαιοσύνη, της οποίας χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η συγνώμη προς τον «ζημιωθέντα» δράστη δεν πρόκειται να δοθεί εύκολα.

β) Είτε μία διαδικασία απελπισίας, την οποία φέρνει μαζί του μέσω της ζήλιας και συνδέεται με μία στάση άρνησης του εαυτού του. Είναι η πιο επικίνδυνη διαδικασία καθώς μπορεί να συμβάλει έτσι ώστε ο δράστης να βρεθεί αντιμέτωπος με την καθαρή σκέψη αυτοκτονίας. Η σκέψη της αυτοκτονίας μπορεί να υιοθετηθεί άμεσα από τον δράστη και πολλές φορές είναι ανεξάρτητη από το τεστ του χρήματος. Πρόκειται για μία δυνατότητα στο μυαλό του μελλοντικού δράστη και όχι για ένα σχέδιο, ενώ για μια μεγάλη χρονική περίοδο θα ζει κάτω από το πρίσμα της αυτοδικίας. Στην πραγματικότητα, δεν θα προβεί σε απόπειρα αυτοδικίας, αλλά θα αρχίσει να αυτό-εγκαταλείπεται ηθικά, παύοντας να συμπεριφέρεται όπως στην περίπτωση που η ύπαρξη του θα είχε μία διαρκή αξία, ενώ ακόμα και τα συνδεόμενα σε αυτόν πράγματα θα τύχουν της ίδιας συμπεριφοράς.

Σε αυτού του είδους την ηθική ύφεση, και την γενικότερη του στάση, θα έλθει να προστεθεί η πρώτη διαδικασία, δηλ. αυτή της διεκδίκησης όντας μετασχηματισμένη σε σκέψη ανθρωποκτονίας την οποία η προσωπικότητα του δράστη δεχόμενη την έκπτωση δεν θα απωθήσει με αρκετή δύναμη. Ο μελλοντικός εγκληματίας βρίσκεται δηλαδή υπό την σκέψη της διαδικασίας της απελπισίας στην οποία η ανθρωποκτόνος σκέψη δύναται να εκφραστεί και όχι σπάνια να πραγματοποιηθεί. Ουσιαστικά, ο ίδιος δεν έχει την δυνατότητα να διευθύνει τις πράξεις του ενώ πολλές φορές οι σκέψεις ή ακόμα οι απόπειρες αυτοκτονίας έχουν τον πρώτο λόγο. Αυτές κυριαρχούν σε ένα

αληθινό έγκλημα πάθους, με τον δράστη του εγκλήματος σπανίως να προσπαθεί να ξεφύγει από τις συνέπειες της πράξης του, καθώς τα όσα συμβαίνουν γύρω του πλέον δεν τον ενδιαφέρουν. Ο δράστης νιώθει έντονα την ανάγκη για δικαιοσύνη, για τιμωρία της ένοχης αγαπημένης του ύπαρξης και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να ζήσει χωρίς την κάλυψη της ανάγκης αυτής. Συγχρόνως όμως, εκφράζει έντονη αδιαφορία περί των συνεπειών της πράξης του και περί ζωής γενικότερα, όπως όταν θα γίνει η εισαγωγή του στην φυλακή, με όλες τις αρνητικές συνέπειες που η τελευταία έχει, συμπεριλαμβανομένης και της κοινωνικής του έκπτωσης.

Η διαδικασία της απελπισίας σε συνδυασμό με τις στάσεις αυτοκτονίας φέρνουν το μελλοντικό δράστη σε σημείο τέτοιο ώστε να απαιτεί χωρίς ντροπή αυτό που είναι οφειλόμενο προς αυτόν, δεδομένου ότι ο ίδιος έχει ήδη περιφρονήσει και απαξιώσει την αγαπημένη του σύντροφο, ενώ παράλληλα προτεραιότητα του πλέον αποτελεί η επανάκτηση της ίδιας του της αξιοπρέπειας.

2. Η επαναξιοποίηση του εγώ

Ένα μέρος των ανθρώπινων πράξεων δημιουργεί περιπλοκές, οι οποίες δεν αποτελούν απόρροια διαφόρων απρόβλεπτων περιστατικών που βιώνουν τα άτομα. Παραδείγματος χάριν, η επιλογή του ερωτικού συντρόφου από ένα άτομο δύναται να είναι μία πράξη τόσο επίφοβη και φορτισμένη, όσο το άτομο καταλήγει σε αυτήν υπό την επίδραση στερεοτύπων και διαδικασιών υποδεέστερων, που δε συνδέονται τόσο στενά με τις ηθικές προκαταλήψεις του.

Σύνηθες πρόβλημα είναι αυτό της παράλληλης ή ταυτόχρονης εξέλιξης, με τρόπο τέτοιο ώστε η αμοιβαία έλξη να έχει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη διάρκεια. Δεδομένης της εγκατάλειψης της προσπάθειας από τους εμπλεκόμενους στην ερωτική σχέση και της αυτόματης δημιουργίας ενός κλίματος αδιαφορίας, ή αλλιώς

εύκολης σιγουριάς, η εμφάνιση περιστατικών που μεταβάλουν απότομα τις συναισθηματικές σχέσεις των ζευγαριών είναι έντονη και χαρακτηρίζεται από μία ενστικτώδη αγανάκτηση σε έντονο βαθμό. Η κατάσταση είναι περισσότερο ανησυχητική όταν η συνοχή της ερωτικής σχέσης δε συνοδεύεται με δεσμό προστατευόμενο από το νόμο, ή και ακόμα με στοιχεία όπως η ύπαρξη παιδιών, συνθήκη που συντελεί στη σταθεροποίηση του δεσμού.

Παρόλα αυτά, σε αυτού του είδους τις δύσκολες καταστάσεις, και όντας σε μία κατάσταση διακοπής της σχέσης με τον ερωτικό σύντροφο, κάθε άτομο δεν «αυτό-εγκαταλείπεται» εύκολα, αλλά επιδιώκει να ξαναβρεί την ελεύθερη του διάθεση και να βρεθεί εκτός πεδίου της ερωτικής του συντρόφου. Ακόμα και μετά τη σύγκρουση του ερωτικού συντρόφου για τις οικονομικές διαφορές με την αγαπημένη του ύπαρξη, η κατάσταση μέσω της φθοράς των παθών επανέρχεται σε κανονικά πλαίσια, με τις εντάσεις να είναι πλέον αμβλυμμένες.

Σε αυτή τη χρονική περίοδο, ο ερωτικός σύντροφος είναι επιδεκτικός του εξωτερικού επηρεασμού, είτε αυτός είναι κακός, είτε καλός, ενώ παράλληλα είναι η ίδια η περίοδος η οποία θα κρίνει εάν η διαμορφωμένη εξέλιξη θα οδηγήσει ή όχι στην εγκληματική πράξη. Στην περίπτωση κατά την οποία ο ερωτικός σύντροφος διακατέχεται έντονα από συμπλέγματα κατωτερότητας, η επαναξιοποίηση του εγώ γίνεται συνήθως τραγική για τον ίδιο και δεν αποτελεί απελευθερώτρια δύναμη από αυτή την κατάσταση.

Το υποκείμενο επιθυμεί πραγματικά να ζήσει κοινωνικά το είναι του που μέχρι τότε έπαιζε: το δυνατό και άφοβο άνδρα, τον ενεργητικό και με θέληση⁵¹. Η

---

⁵¹ Etienne de Greeff, χ.χ. «Έρωτας και εγκλήματα από έρωτα», μτφρ. Η. Σαγκουνίδου-Δασκαλάκη, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

επαναξιοποίηση του εγώ αφορά την ανάγκη για αυτό-επιβεβαίωση του εγώ και αντί να αποτελεί απελευθερώτρια δύναμη, στερεοποιεί τα πράγματα στην κακή τους κατεύθυνση. Σιγά σιγά, έρχεται στην επιφάνεια το στοιχείο της εκδίκησης του μελλοντικού δράστη προς την ερωτική του σύντροφο, αυτό το στοιχείο της συνειδητής ευχαρίστησης για εξουσία και εξουδετέρωση της συντρόφου, για την επιβολή σε αυτήν.

Η επαναξιοποίηση των αρετών

Για το μελλοντικό δράστη ενός εγκλήματος πάθους, που βρίσκεται υπό την επίδραση ενός εγκληματογενούς περιβάλλοντος, ή διακρίνεται για μία αρκετά ανεπαρκή ιδιοσυγκρασία, η έννοια της συγνώμης από το μελλοντικό θύμα είναι αδύνατη γι' αυτόν να την κατανοήσει. Πριν από την κορύφωση του δράματος το οποίο ο ίδιος ζει, το στάδιο της επαναξιοποίησης των αρετών από την πλευρά του είναι αναπόφευκτο. Θεωρώντας ότι η κατάστασή του, κατά κάποιο τρόπο τυγχάνει κάποιας υποστήριξης από τον κοινωνικό του περίγυρο, ο μελλοντικός δράστης προβαίνει στην από-ατομίκευση της περίπτωσης του, επαναφέροντάς την στις αρχές του και εισάγοντας την εντός ενός ηθικού πλαισίου.

Κατά αυτό τον τρόπο, ο δράστης μπαίνει σε μία φάση δικαιολόγησης της μελλοντικής του πράξης, προτού την πραγματοποιήσει. Υιοθετώντας το ρόλο του τιμωρού, του προασπιστή του σεβασμού, της πίστης, της τιμής της οικογένειας, των χρηστών ηθών, του δικαίου ακόμα, και της αγνότητας, η πορεία του προς την τελική φάση μοιάζει αναπόφευκτη, ιδιαίτερα μάλιστα όταν στη φάση αυτή επιδειξεί το ανάλογο κουράγιο για την πραγματοποίηση του σχεδίου του. Η σύγχυση μεταξύ των

έντονων ενστικτωδών αισθημάτων του δράστη με τις υπό επαναξιοποίηση από αυτόν αρετές είναι έντονη.

Όλες οι παραπάνω επαναξιοποιήσεις, δηλαδή του χρήματος, του εγώ, των αρετών, οι οποίες διαδέχονται την «αποτυχία» της ζήλιας, συντελούν στην απομάκρυνση του μελλοντικού δράστη από την έννοια της συγνώμης του θύματος. Αυτή η μη αποδοχή του και η ταυτόχρονη και έντονη επιθυμία για εκδίκηση, τον απομακρύνουν ακόμη περισσότερο από τα απλά αισθήματα συγκίνησης και πάθους και τον θέτουν σε ένα νέο πλαίσιο ηθικής, που θα του προσφέρει την κατάλληλη ψυχική κατάσταση και το δικαίωμα να περάσει στην εγκληματική πράξη.

4. Διαδικασίες και φάσεις του περάσματος στην πράξη

1. Οι επαναξιοποιήσεις και η διαδικασία της ζήλιας

Σε αντίθεση με το ηθικό είναι των περισσότερων ανθρώπων, οι οποίοι τείνουν έως ένα σημείο να μην ενδώσουν στην απελπισία και τη μνησικακία, στα πλαίσια ενός ερωτικού εγκλήματος, ο μελλοντικός δράστης, σε μία ανάλογη κατάσταση, και παρόλο που και αυτός προσπαθεί να μην αποβεί σε πράξεις απελπισίας, τυγχάνει της έλλειψης της απαραίτητης δύναμης προκειμένου να αντισταθεί στην αποτρόπαια πράξη.

Πρόκειται για μία κατάρρευση των ηθικών δομών, όπου η διαδικασία συνεχίζεται αδιάκοπα, με το μελλοντικό εγκληματία να παρατηρεί ο ίδιος την προσωπική του κατάρρευση και να αντιλαμβάνεται ότι υπό την κατάρρευση αυτή, μπορεί να αφηθεί και να δικαιολογήσει πιο εύκολα τις κατώτερες, βίαιες και εγωιστικές διαδικασίες που διενεργούνται μέσα του. Αυτή η κατάρρευση, με την πάροδο του χρόνου,

λαμβάνει μία μορφή υστερίας, η οποία αποτελεί μέσο καθοδήγησης γεγονότων, όπου οι άγριες επιθυμίες δύνανται να οδηγήσουν σε έναν χωρίς όρια και λύσεις παροξυσμό.

Σε γενικές γραμμές, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου των πολλών επαναξιοποιήσεων, τα ψυχικά φαινόμενα που λαμβάνουν χώρα εντός της ψυχής του μελλοντικού εγκληματία είναι αναμφισβήτητα πολύπλοκα, γεγονός που αποδεικνύει τη μεγάλη δυσχέρεια ως προς την μελέτη τους. Το συναίσθημα της ζήλειας και της γενικότερης συγκίνησης κυριαρχεί στον ψυχισμό του δράστη, που επαναξιοποιεί την αγαπημένη του σύντροφο, η οποία επανεμφανίζεται σε αυτόν προικισμένη με την ελευθερία της, την πρώτη της ανεξαρτησία και με την προσωπικότητα της να αποκτά συνεχώς όλο και περισσότερη λάμψη. Για το μελλοντικό δράστη ερωτικού εγκλήματος, η ερωτική σύντροφος πλέον φαίνεται πιο επιθυμητή και άξια νέων και πολλών προσπαθειών χωρίς κανένα μέτρο.

Εδώ αξίζει να τονιστεί ότι ο ερωτικός συμβολισμός, μέσω του οποίου ο δράστης συνδέεται με το θύμα, δομείται ξανά και ιδιαιτέρως ισχυρά, ενώ παράλληλα μέσα σε αυτή την ψυχική κατάσταση, η επιθετικότητα εκ μέρους του δεν αργεί να εμφανιστεί. Η επιθετικότητα μπορεί να πάρει γρήγορα μία ανθρωποκτόνο σημασία, είτε γιατί τα πραγματικά ανθρωποκτόνα ισοδύναμα ή ακόμη και οι απόπειρες οι οποίες φθάνουν ενίοτε μέχρι την ανθρωποκτονία έχουν περατωθεί, είτε γιατί η ανθρωποκτόνα τάση στοχεύει στο να καταστρέψει μέσα στην ψυχή του ατόμου που ζηλεύει την εικόνα και την ίδια την ύπαρξη της αγαπημένης⁵². Επιπρόσθετα, συχνά η επιθετικότητα δύνανται να πάρει τη μορφή διεκδίκησης, με το θύμα να αποτελεί όλο και περισσότερο

---

⁵² De Greeff, E. Έρωτας και εγκλήματα από έρωτα, μτφρ. Η. Σαγκουνίδου-Δασκαλάκη. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.χ.χ. (σελ 135)

«αντικείμενο διεκδίκησης» και να αντιμετωπίζεται όλο και λιγότερο αυτή καθαυτή η συμπεριφορά. Ούτως ή άλλως, η ανθρωποκτονία και η διεκδίκηση μπορούν συχνά να συναντηθούν εντός ενός πλαισίου έντονου παροξυσμού από το δράστη.

Αναφορικά με τις διαδικασίες επαναξιοποίησης, που δε σχετίζονται με τη γυναίκα – θύμα, αλλά συνδέονται άμεσα με τη φύση των διαδικασιών που είχαν αξιοποιήσει την ίδια την πρώτη φορά, υποστηρίζεται ότι αυτές είναι καθαρά εκδηλώσεις της προσωπικότητας του μελλοντικού δράστη ενός εγκλήματος πάθους, που εκδηλώνονται αυτούσιες, ποικιλοτρόπως και ανάλογα πάντα με τις περιστάσεις. Οι επαναξιοποιήσεις μπορούν να αφορούν την τιμή, το εγώ, την προσωπική ελευθερία, την προσωπική αξιοπρέπεια, το χρήμα, διάφορες αρετές όπως αυτή της δικαιοσύνης, της πίστης, ακόμα και της αγνότητας. Στο μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτικών εγκλημάτων, οι δράστες διακατέχονται από ένα τέτοιο μείγμα εκδηλώσεων διάθεσης, που είναι συνδεδεμένο πάντα με την εξέλιξη της διαδικασίας εγκληματογένεσης ή με τη διανοητική συστηματοποίηση της κατάστασης πάθους⁵³.

Σε πρώτο βαθμό, η αποτυχία της ζήλειας σχετίζεται με την επαναξιοποίηση της τιμής, με ταυτόχρονη επαναξιοποίηση του χρήματος, ή της κοινωνικής θέσης, ή υλικών, ή κοινωνικών πλεονεκτημάτων, που έχουν συνήθως θυσιαστεί για την ερωτική σύντροφο από το δράστη. Σε δεύτερο βαθμό, η διαδικασία γίνεται πιο επικίνδυνη και πιο ανθρωποκτόνα, με την επαναξιοποίηση να προσδιορίζεται στις αρετές, στην πίστη, στην ευθύνη και στη δικαιοσύνη. Η επαναξιοποίηση του θύματος από τον ζηλόφθον δράστη, συνοδεύεται όχι πάντα από ένα είδος υποτίμησης, που παίρνει προοδευτικά το χαρακτήρα μίας πραγματικής, διανοητικής, συστηματικής και αμείλικτης κατασκευής, η οποία θέτει την ερωτική σύντροφο σιγά-σιγά σε μία

---

⁵³ L. Dugas, Les passions, Nouveau Traite VI, σελ 41

κατάσταση δαιμονικής ύπαρξης. Αυτή η κατάσταση είναι φορέας όλων των ελαττωμάτων, των κακών έλξεων και είναι απογυμνωμένη από τις πρώην υπάρχουσες αρετές και τα θέληγτρα, ενώ συγχρόνως οι αντιδράσεις του δράστη προς την σύντροφο του, όντας μία τόσο υποτιμημένη ύπαρξη, εξηγούνται, ή ακόμη περισσότερο, δικαιολογούνται.

Μέσα στην όλη εξελισσόμενη διαδικασία, το μελλοντικό θύμα όντας αδιάφορο περί του συντρόφου που αγαπούσε, δεν κάνει τίποτα προκειμένου να εμποδίσει αυτή την αδιάκοπη διαδικασία υποτίμησης της αξίας του. Τις περισσότερες φορές, δεν αντιλαμβάνεται το ίδιο την διαμορφωμένη κατάσταση και την τροπή που αυτή παίρνει, ενώ συγχρόνως μην έχοντας συνείδηση των κινδύνων που συσσωρεύονται εναντίον του, συνεχίζει ακόμη περισσότερο να προκαλεί το πεπρωμένο του.

Τόσο για τους ψυχολόγους, όσο και για τους ψυχιάτρους, η ζήλεια αποτελεί μία μορφή ενστίκτου οικειοποίησης, ή μία ή άλλη μονοιδεϊκή διάπλαση. Σύμφωνα με τον Ley⁵⁴, υπάρχουν τέσσερις μορφές ζήλειας: Η συγκίνηση-σοκ, η ροπή για ζήλεια, η ζήλεια-πάθος και η παθολογική ζήλεια. Οι διακρίσεις όμως αυτές δεν προσφέρουν ουσιώδη πράγματα, δεδομένου ότι μπροστά στον ίδιο εγκληματία μπορεί να υπάρξουν τόσες μορφές ζήλειας, όσο και ανθρώπινα πρόσωπα. Δηλαδή, η παθολογική ζήλεια μπορεί να παρουσιαστεί τόσο υπό την μορφή συγκίνησης-σοκ, όσο και υπό αυτήν της ζήλειας-πάθους, αποδεικνύοντας κατά αυτό τον τρόπο ότι στον ίδιο το δράστη μπορούν να υπάρξουν, ανάλογα βέβαια με τις στιγμές και με το στάδιο της εξέλιξης, πολυάριθμες ποικιλίες ζήλειας.

Θεμελιώδες χαρακτηριστικό της ζήλειας είναι η ενστικτο-αισθηματική της φύση. Η ζήλεια εμφανίζεται συχνά συνδεδεμένη με μία επιβεβλημένη επιθετικότητα, που

---

⁵⁴ A.LEY, Sur la Prophylaxie de la Jalousie, Revue Suisse d'Hygiene Fasc. 2, 1941

αφορά όχι μόνο στον σεξουαλικό τομέα, αλλά και επιτρέπει ταυτόχρονα στο δράστη μία αντίδραση κατάπτωσης, μελαγχολίας, μαρασμού και επιθετικότητας. Ο κοινός χαρακτήρας αυτών των αισθημάτων είναι η έσχατη πολυσυνθετότητα τους. Ο ζηλότυπος εγκληματίας, όσο διάστημα δεν είναι προσκολλημένος σε μία συγκεκριμένη συμπεριφορά αντίδρασης, φθείρεται από τις απόπειρες των πράξεών του, από αντιφατικές συμπεριφορές, από οδυνηρούς ελέγχους συνείδησης, από ασυνάρτητα σχέδια που σχετίζονται με μίσο-βεβαιότητες, με τις μεταβολές των έμμονων ιδεών του, με την ορμητικότητα των οπτικών του παραστάσεων, με τις περιόδους ελπίδας και τις τραγικές και σκοτεινές ώρες, με τις αμφιβολίες που αφορούν στην προσωπικότητα της αγαπημένης ύπαρξης, τις τύψεις, το προσωπικό αίσθημα ενοχής, με την βεβαιότητα ότι βλέπει καθαρά και εντούτοις σκέφτεται προσβλητικά πράγματα⁵⁵.

2. Η ενστικτώδης κατάσταση του δράστη και η εγκληματική ιδέα

Αναφορικά με τη νεο-διαμορφωμένη κατάσταση για το μελλοντικό δράστη, του οποίου τα ένστικτα βρίσκονται πλέον σε έναν ιδιαίτερα ακραίο βαθμό παροξυσμού, λόγω της συναισθηματικής ζήλειας προς την ερωτική του σύντροφο, ο κίνδυνος δημιουργίας μίας προηγούμενης διανοητικής συγκρότησης, ικανής να μορφοποιηθεί με χαρακτήρα επικίνδυνο και διαρκή, είναι υπαρκτός.

Στην κατάσταση αυτή, τα ένστικτα, έχοντας μία διανοητική δόμηση που τα δικαιολογεί και τα εξάπτει, αναζωογονούνται, με αποτέλεσμα η ενστικτώδης παρόρμηση, τα πάθη, τα αισθήματα και η φιλόστοργη ψυχολογία να εισέρχονται στο στα πλαίσια του γενικότερου ψυχισμού του δράστη. Η ποικιλία των ενστικτωδών ροπών έχει τις τάσεις να αποκαταστήσει τη λογική και τα όρια της ηθικής των

---

⁵⁵ Etienne de Greef "Amour et crimes d'amour"

ατόμων. Αυτό επιτυγχάνεται ακόμα και όταν κάθε τέτοια παρόρμηση δεν εκδηλώνεται με πράξεις αντιληπτές, αλλά οριοθετεί και προσανατολίζει την προσωπικότητα του δράστη προς την κατεύθυνση και τον τύπο δράσης που σχετίζονται με αυτήν. Κατά συνέπεια, η λογική, η εξυπνάδα και ο τρόπος σκέψης του μελλοντικού εγκληματία προσανατολίζονται και εξωθούνται προς μία συγκεκριμένη κατεύθυνση, την οποία η ενστικτώδης ζωή του αναζητά, με συνέπεια τη δημιουργία μίας ολοκληρωμένης διανοητικής υπερδομής, που θα επιτρέψει στο μελλοντικό εγκληματία να ενεργήσει και να δικαιολογήσει στον ίδιο του τον εαυτό μία ανήθικη και παράλογη συμπεριφορά, η οποία θα αποτελεί απλώς προϊόν των ασυνείδητων δυνάμεων του.

Αυτοί λοιπόν οι ενστικτώδεις αυθορμητισμοί ενεργούν έτσι ώστε ο μελλοντικός δράστης να προβεί σε αυθόρμητες επιλογές και κατ' επέκταση στην αξιοποίηση της ερωτικής συντροφού του, μην έχοντας την δυνατότητα αμφισβήτησης του. Μόνο στην περίπτωση όπου η ενστικτώδης ζωή του δράστη βρεθεί αντιμέτωπη με ήδη υπάρχουσες διανοητικές συγκροτήσεις, αυτές θα μπορέσουν να την επηρεάσουν και να την μετριάσουν. Με το ενδεχόμενο όμως οι πιθανές διανοητικές συγκροτήσεις να αποτελούν προϊόν του ίδιου του ενστίκτου, η διαδρομή της ενστικτώδους ζωής και ο προσανατολισμός του ψυχισμού του δράστη προς τις ενστικτώδεις απαιτήσεις του δε θα αντιμετωπίσουν κανένα εμπόδιο και δυσκολία. Συνακόλουθα, χωρίς κανένα περιθώριο αμφισβήτησης της τετριμμένης επιλογής, η οποία καθοδηγείται από την συναισθηματική ζωή που προσανατολίζει τον μελλοντικό εγκληματία μέσω γεγονότων της καθημερινότητας του, συντελείται η δημιουργία της τελικής εικόνας του αισθηματικού είναι του. Βάσει αυτής της εικόνας και σε συνδυασμό των ίδιων του των παροτρύνσεων, ο μελλοντικός εγκληματίας θα βλέπει την αγαπημένη ύπαρξή του με μία συγκεκριμένη άποψη και θα επηρεάζεται μόνο από στοιχεία που αφορούν

αυτή τη συγκεκριμένη νέο- διαμορφωμένη έννοια. Κάθε μορφή δράσης του θα έχει ως στόχο την προσέγγιση του σκοπού του ένστικτου του.

Συνεπώς, είναι φανερό ότι η συναισθηματική ζωή θα εκδηλωθεί εντός του ψυχισμού του δράστη και αυτή όχι κατά τρόπο αντιληπτό, αλλά μόνο μέσω πράξεων. Μέσω προτροπών, η συναισθηματική ζωή προσανατολίζει τον δράστη προς μία κατεύθυνση και όχι μόνο επιδρά επάνω στον ψυχισμό του, αλλά προκαλεί και ταραχή στις καθημερινές τους πράξεις, λ.χ. αμέλειες, απόπειρες, παραδρομές, σφάλματα, όνειρα. Η επίδραση στον ψυχισμό του δράστη πραγματοποιείται τόσο στην ευαισθητοποίηση τους σε διάφορα είδη επιχειρημάτων, όσο και στον τρόπο του σκέπτεσθαι γενικότερα.

Από την αρχή λοιπόν στον δράστη εμφανίζεται ένα ενστικτώδες ρεύμα διπλής κατεύθυνσης: Από τη μία είναι το μαχητικό-εκδικητικό- επιθετικό στοιχείο, το οποίο παρέχει την πρώτη ώθηση σε όλες τις ροπές σχετικά με τη διαφύλαξη και την προστασία του εγώ και του οποίου η ενδεχόμενη κατάληξη είναι ο φόνος, ενώ από την άλλη είναι εκείνο που τείνει να εγκαταλείψει, να παραμερισθεί, να εξαφανισθεί, χρησιμοποιώντας τις δυνάμεις της αυτοκαταστροφής του είναι⁵⁶ και το πιθανό του τέλος συνδέεται με την αυτοκτονία. Στην πράξη, αυτές οι δύο αντιμαχόμενες ψυχικές διαθέσεις αναμειγνύονται, εξελίσσονται συχνά παράλληλα για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα και χωρίς να χρειαστεί να φθάσουν στην έσχατη μορφή τους, παρέχουν στην εξέλιξη τους διάφορες εκδηλώσεις σχετιζόμενες με αυτή. Τόσο η αυτοκτονία, όσο και η ανθρωποκτονία συνιστούν ανεκπλήρωτες – ακατάληπτες εκδηλώσεις με το δράστη να μην αναφέρεται καθόλου σε αυτές και να μην εκφράζει έντονα τις σκέψεις του και τις διαδικασίες μέσω των οποίων οι εν λόγω πράξεις θα νομιμοποιηθούν και θα δικαιολογηθούν. Οι σκέψεις αυτές του δράστη βρίσκονται

---

⁵⁶ Schmitz, G., Etude sur la jalousie. Archives Belges des Sciences de l'Education, 1938

πάντα σε σχέση με διαδικασίες διεκδικητικές ή διαδικασίες τιμωρητικές, τόσο απέναντι στον ίδιο, όσο και στην αγαπημένη του ύπαρξη.

Πέρα των ανωτέρω, αν και η ζήλεια λ.χ. σε πολλές περιπτώσεις ενός κλονισμένου γάμου μεταξύ ενός ζευγαριού μπορεί να συμβάλλει στην αναζωογόνησή του και στην γενικότερη τόνωση της υπό φθοράς σχέσης, με την αναγνώριση λαθών και τη λήψη αποφάσεων για το μέλλον, είτε από τον άνδρα, είτε από την γυναίκα, επαναφέροντας ταυτόχρονα τον άπιστο άνδρα ή τη γυναίκα, δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο να λαμβάνει χώρα μία διαδικασία της οποίας το τέρμα να συνιστά ένα δράμα για το ζευγάρι, δεδομένης της ήδη τελικής απόφασης περί φυγής από τη σχέση του ενός εκ των δύο ατόμων. Εδώ επισημαίνονται οι προεκτάσεις του δράματος, που είναι απεριόριστες, πολύμορφες, αλλά όχι συχνά αιματηρές, ενώ οι εμπλεκόμενοι σε αυτό είναι ανεξαρτήτου κοινωνικού, οικονομικού, ηθικού και διανοητικού επιπέδου.

Σε περιπτώσεις όπου λ.χ. η αγαπημένη σύντροφος, αποφασισμένη να αφήσει για πάντα το μέχρι τώρα αγαπημένο της, δεν επιδιώκει την κατά μέτωπο σύγκρουση μαζί του, αφήνοντάς του ακέραιες τις ηθικές του ιδιότητες και πετυχαίνει τον αφοπλισμό του πληγωμένου του εγωισμού του, περνώντας του κατ' αυτόν τον τρόπο το μήνυμα ότι στόχος της δεν αποτελεί η προσωπικότητα του. Με πρόφαση ότι η απόφασή της προς αποχώρηση από την σχέση δεν οφείλεται ούτε στην ίδια ούτε σε αυτόν, ο πληγωμένος άνδρας ευκολότερα πιστεύει στις δικαιολογίες αυτές, αληθινές ή μη, και στις παρηγοριές της αγαπημένης του, ενώ του μένει μόνο η στεναχώρια της χαμένης συντρόφου του.

Αντίθετα, υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες ο πληγωμένος σύντροφος προβαίνει σε μία χωρίς όρια λεκτική βία απέναντι στη γυναίκα, που πολλές φορές αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης συμπεριφοράς του, ενώ η τελευταία ικανοποιείται με το

να τον ταπεινώνει, πετυχαίνοντας έτσι μία πραγματική ψυχολογική ανατομία του συντρόφου της και δημιουργώντας κατά αυτό τον τρόπο τις λεγόμενες επικίνδυνες καταστάσεις με την ζήλεια να έχει πραγματικά «αποτύχει». Σε αυτό το σημείο λαμβάνει χώρα η στιγμιαία επαναξιοποίηση της γυναίκας, αλλά και ο εξ-ερεθισμός των συναισθηματικών δυνάμεων του άνδρα-μελλοντικού δράστη, του οποίου η διαδρομή μέχρι την κορύφωσή του δύσκολα μπορεί να διακοπεί.

Πρόκειται για διαδικασίες κατάρρευσης της συνειδητής προσωπικότητας του άνδρα-μελλοντικού δράστη, που αφορούν τα ένστικτο-αισθηματικά στρώματα της προσωπικότητάς του, μακριά από κάθε είδους θεώρηση και προσωπικό έλεγχο. Στοιχεία όπως η αναισθησία στην αντίφαση, η αδιαφορία για τη διάρκεια και τον μέλλον, το άτοπο και το παράλογο, αποτελούν μερικά από τα στοιχεία της προεγκληματικής κατάστασης, δεδομένου ότι η ενστικτώδης ζωή δεν είναι εφάμιλλη με τη διάρκεια, τις κατηγορίες της λογικής και ούτε διακρίνει τα φάσκοντα με αντιφάσκοντα και το μοραλισμό με τον αμοραλισμό. Σε αυτό συνοψολογίζεται ότι οι αντίθετες ροπές αναπτύσσονται ταχέως παράλληλα, με την διαταραγμένη κατάφαση και άρνηση του εγώ να κατευθύνονται αναπτυσσόμενες προς ένα είδος παροξυσμού, με αξία σπανίως ισόποση και τα ένστικτα ζωής – θανάτου να είναι άκρως στενά συνδεδεμένα.

Δεδομένου ότι στη συνολική προσωπικότητα κάθε ατόμου συγκεντρώνονται όλες οι άμορφες συναισθηματικές του δυνάμεις και λόγω του ότι και για την πλειοψηφία των ατόμων σε παγκόσμια κλίμακα, δεν υφίσταται κάποιου είδους κατάρρευση λόγω μίας βιωμένης βίαιης αγάπης ή σοβαρής προδοσίας από έναν ερωτικό σύντροφο, καθίσταται φανερό ότι οι δράστες αυτής της μορφής εγκληματικότητας συνιστούν συνήθως άμορφες προσωπικότητες, που διακρίνονται για την έλλειψη εσωτερικής

ταυτότητας, δίχως σύνθεση και ηθική αξία και που θα βρεθούν κατά κάποιο τρόπο να είναι οι πιο εκτεθειμένες εντός μίας δύσκολης κατάστασης.

Πέρα από τα παραπάνω, μία άλλη διαδικασία λαμβάνει χώρα, την οποία ο δράστης ενός ερωτικού εγκλήματος σπάνια την εξωτερικεύει ή όταν την αποκαλύπτει, η δικαιολόγηση είναι επαρκής: Πρόκειται για τη διαδικασία της ανάπτυξης της εγκληματικής σκέψης.

Σε αντίθεση με τα κοινώς λεγόμενα, ο εγκληματίας διατηρεί ένα ηθικό αίσθημα τουλάχιστον αμυδρό και υποτυπώδες, ενώ ενεργεί σύμφωνα με τη συνείδησή του. Στο δράστη του αληθινού εγκλήματος πάθους, η στάση αυτοκτονίας υπάρχει σχεδόν πάντα και εξακολουθεί για εβδομάδες και καμιά φορά για μήνες μετά την τέλεση της πράξης. Δεν ελπίζει πάντοτε σε μια αθωωτική απόφαση από το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης και δεδομένου ότι προσπαθεί αρκετά συχνά να αυτοκτονήσει αμέσως μετά την τέλεση του εγκλήματος, καθίσταται φανερό ότι ο ίδιος ενδιαφέρεται λίγο για την ζωή του τη δεδομένη χρονική στιγμή. Ο εγκληματίας εκ πάθους, διαπράττοντας τη δολοφόνο πράξη, έχει την εντύπωση ότι κάνει μία εξαιρετική πράξη, κάτι το οποίο ξεπερνά τον ίδιο του τον εαυτό και τα όρια του.

Μολονότι η περίοδος πριν την διάπραξη της εγκληματικής πράξης διακρίνεται για τη φορτισμένη της εξέλιξη, που συνδέεται άμεσα με την ηθική συγκρότηση και την συνείδηση του δράστη, δεν υπάρχει κάτι το μοιραίο βάσει του οποίου ο ίδιος θα εξωθηθεί στην τέλεση του εγκλήματος. Το μόνο σίγουρο είναι η ύπαρξη ενός ντετερμινιστικού στοιχείου συνυφασμένου με το έγκλημα και εξαιτίας αυτού του στοιχείου κάθε διέγερση, υποβολή, πρόκληση έχει σημαντική επίδραση. Πρόκειται για μία διαδικασία η οποία ανά πάσα στιγμή μπορεί να διακοπεί, καθώς ο υποψήφιος δράστης μπορεί έγκαιρα να βοηθηθεί, να υποστηριχθεί και να κατανοηθεί.

Αναφορικά με την πορεία της εγκληματικής ιδέας, όπως μπορεί να τη δει η συνείδηση του δράστη, πραγματοποιείται σε τρία συγκεκριμένα στάδια:

1ο Στάδιο: Η αδιαμόρφωτη συναίνεση. Η ιδέα της εξαφάνισης του προσώπου έρχεται στη σκέψη του δράστη, χωρίς όμως η ιδέα της άμεσης συμμετοχής σ' αυτή την εξαφάνιση να είναι σαφής. Ο δράστης βρίσκεται στη διαδικασία της μείωσης του μελλοντικού θύματος, δηλαδή στη διαδικασία κατά την οποία ο ίδιος πείθει τον εαυτό του ότι το θύμα είναι πρόσωπο ανάξιο αγάπης και εκτίμησης και αποτελεί αιτία της δικής του αγχώδους κατάστασης (λ.χ. η άπιστη σύζυγος, με τις εξωσυζυγικές της σχέσεις, τον έχει εκθέσει ανεπανόρθωτα, τον έχει εξευτελίσει στον κοινωνικό τους περίγυρο, με συνέπεια να του δημιουργήσει κατάσταση αφόρητα οδυνηρή). Εδώ καθίσταται απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι αυτού του είδους η ιδέα δεν επέρχεται στη συνείδηση του δράστη χωρίς να έχει προετοιμαστεί πάνω σ' αυτό το θέμα πριν από ορισμένο χρονικό διάστημα. Στους περισσότερους ανθρώπους, οποιαδήποτε εγκληματική γένεση διακόπτεται σε αυτό το στάδιο, δεδομένης της συνείδησης, η οποία συλλαμβάνει ό,τι αυτός ο συλλογισμός επάγεται.

2^ο Στάδιο: Η διαμορφωμένη συναίνεση. Σε αυτό το στάδιο η ιδέα έχει εξελιχθεί ύπουλα και ο δράστης πλέον συναινεί για την εξαφάνιση του θύματος. Τις περισσότερες φορές παρόμοιες συναινέσεις συνδέονται με την σκέψη της συμμετοχής του δράστη στην τέλεση της πράξης, αλλά ακόμα η διαδικασία δεν έχει ωριμάσει πλήρως. Στο σημείο αυτό ο δράστης προσπαθεί να εντοπίσει κάποια ισοδύναμα, τα οποία θα επέφεραν το ίδιο αποτέλεσμα, χωρίς να όμως να περάσει άμεσα στην εγκληματική πράξη (λ.χ. Να σκοτωθεί το υποψήφιο θύμα π.χ., σε ένα τροχαίο ατύχημα), ενώ η εγκληματική ιδέα εμφανίζεται σε αυτόν συχνά και έντονα με την μορφή της έμμονης ιδέας.

Η χρονική διάρκεια του δεύτερου σταδίου ποικίλει από μερικές μέρες έως και χρόνια, με το δράστη να εμφανίζεται ευαίσθητος σε όλες τις ιδεολογίες που τον ωθούν στο σκοπό του. Παράλληλα, σε αυτή την περίοδο στο δράστη εμφανίζονται τα παρακάτω:

α) Η ανθρωποκτόνος διάψευση: Το θύμα τυχαία κινδύνεψε να χάσει την ζωή του, αλλά τελικά σώθηκε.

β) Η ανθρωποκτόνος παράλειψη: Χωρίς ο ίδιος ο δράστης να συμβάλει, προκειμένου το θύμα να χάσει τη ζωή του, δεν προβαίνει στην αναγκαία χειρονομία για να σώσει τη ζωή του.

γ) Η ατελής ανθρωποκτονία: Πρόκειται για διαδικασία δίχως την επαρκή σύμπραξη της προσωπικότητας του δράστη στην εγκληματική ιδέα, γεγονός που έχει ως συνέπεια αυτή τελικά να αποτυγχάνει, όπως ακριβώς μία αποτυχημένη αυτοκτονία.

δ) Η ανθρωποκτονία φαινομενικά αυθόρμητη και αιφνίδια επ' ευκαιρία μίας συγκίνησης-σοκ: Σε αυτή την περίπτωση η συγκίνηση συμβάλλει στην υποκίνηση μίας λανθάνουσας διαδικασίας. Το αλκοόλ εδώ παίζει κάποιες φορές έναν σημαντικό ρόλο.

3ο Στάδιο: Η κρίση. Πλέον, ο δράστης βρίσκεται σε κατάσταση μόνιμης υπερέντασης με την απόφαση περί της τέλεσης της πράξης ή όχι να επίκειται. Μέσα σε αυτόν τον παροξυσμό, ο δράστης αντιδρά στο παραμικρό σοκ. Η καθημερινότητα του διακρίνεται από την αδιαφορία που επιδεικνύει, την εγκατάλειψή του στις συνθήκες, την ηθική του χαλάρωση, την κακή διατροφή και την έλλειψή ύπνου. Ουσιαστικά, πρόκειται για την περίοδο όπου ο δράστης είναι πιο επίφοβος, με τους καλοθελητές να παραμονεύουν και το θύμα να μην σταθμίζει πάντα στην σωστή του αξία.

Το τέταρτο και τελευταίο στάδιο είναι η «εκτέλεση» του σχεδίου η οποία πραγματοποιείται με αστραπιαία ταχύτητα.

Η κατηγορία των ανθρωποκτονιών σχετιζόμενων με ερωτικές σχέσεις, αφορά τις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες ο δράστης σκοτώνει το θύμα του λόγω της επιθυμίας του να αποκτήσει τον απόλυτο και αποκλειστικό έλεγχο πάνω στο σύντροφό του και απορρέει κυρίως από έντονα αισθήματα κτητικότητας και ερωτικής ζήλειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

1. Η εγκληματική πράξη

Με εξαίρεση τα ωφελμιστικά εγκλήματα, κατά τα οποία ο δράστης συνήθως προβαίνει στην ανθρωποκτονία κατά τρόπο ήρεμο, οργανωμένο και λογικό, η διάπραξη ενός γνήσιου ερωτικού εγκλήματος αναμφισβήτητα χαρακτηρίζεται ως εντελώς δραματική και τις περισσότερες φορές αρκετά βίαιη. Ο δράστης, βιώνοντας ένα είδος συγκινησιακής και ακατανίκητης παρόρμησης⁵⁷ που λαμβάνει χώρα ανεξάρτητα από την θέληση του, διαπράττει την πράξη. Ουσιαστικά, γίνεται ο ίδιος θύμα ενός εσωτερικού συναισθήματος που τον εξουσιάζει σε τέτοιο βαθμό, που του επιβάλλει έναν μηχανισμό, ο οποίος δεν του επιτρέπει άλλη επιλογή από τον φόνο.

Δεδομένης αυτής της έντονης και τονισμένης παρόρμησης, ο δράστης του ερωτικού εγκλήματος, είτε πρόκειται για ένα υγιές άτομο είτε για «διανοητικώς άρρωστο», γίνεται έρμαιο, σε δεδομένη στιγμή, ενός έντονου συναισθηματικού παροξυσμού. Τόσο οι κλασσικοί όσο και μεταγενέστεροι εγκληματολόγοι⁵⁸ υποστηρίζουν ότι πρόκειται για μία «αλυσίδα» ψυχικών διεργασιών, η οποία γεννά στον εσωτερικό κόσμο του δράστη την απόφαση για την τέλεση του εγκλήματος. Κατά την εκκίνηση τους οι διεργασίες αυτές είναι κατ' αντικείμενο αφηρημένες και συνισταμένες ενός συνόλου οχληρών ερεθισμάτων του εγώ που εισπράττει ο μελλοντικός δράστης από την ερωτική του σύντροφο. Τα ερεθίσματα αυτά, τα οποία ο δράστης με κριτήριο την

---

⁵⁷ -VERVAECK, L., *L'état mental du criminal homicide*. Revue de Droit Penal et de Criminologie 1934

⁵⁸ Γαρδίκας, Κ.Γ., *Η Εξέταση της προσωπικότητας του Εγκληματία και η Πρόγνωση της μελλούσης Διάγνωσης αυτού*, Αθήνα 1970

προσωπική αξιακή του κλίμακα αδυνατεί να επεξεργαστεί λόγω της δομής του χαρακτήρα του, αφορούν την απόρριψη από την ερωτική σύντροφο.

Αυτή η κατάσταση καθίσταται ιδιαίτερα περίπλοκη και δυσερμήνευτη, ενώ στην πράξη και αναφορικά με ό,τι η συνείδηση του δράστη αντιλαμβάνεται, αυτή μπορεί να αναλυθεί⁵⁹ σε:

α) Κατάσταση ψυχικού άλγους.

β) Κατάσταση φυσικής αδιαθεσίας, όπου το άγχος παίζει έναν μεγάλο ρόλο ως φαινόμενο νευρο-οργανικό που συνοδεύει τις συγκινησιακές καταστάσεις με διάρκεια: εκνευρισμό, αϋπνία, δυσάρεστες εντυπώσεις.

γ) Κατάσταση αδιαφορίας για τις κύριες και ζωτικές αξίες του δράστη.

δ) Κακή επαφή του δράστη με την καθημερινή πραγματικότητα.

ε) Απώλεια του αυτοματισμού των συνηθειών του δράστη.

στ) Κατάσταση σαφούς μομφής κατά του μελλοντικού θύματος, καθώς θεωρείται υπεύθυνο για αυτήν την κατάσταση.

Συνεπώς το έντονο ψυχικό άλγος του δράστη, η κακή επαφή του με την πραγματικότητα, η αδιαφορία και η μομφή-θυμός αποτελούν το σύνολο των λόγων, οι οποίοι δικαιολογούν το «αυτό δεν μπορεί να διαρκέσει». Όπως αποδεικνύεται, οι συναισθηματικές και ιδεολογηματικές αγκυλώσεις του δράστη «αποκωδικοποιούν» τη συμπλεγματική δομή της προσωπικότητάς του: ελλειμματική αυτοαντίληψη, το

---

⁵⁹ Etienne de Greeff, χ.χ. «Έρωτας και εγκλήματα από έρωτα», μτφρ. Η. Σαγκουνίδου-Δασκαλάκη, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

παρελθόν συναισθηματικών αποστερήσεων και τραυματικών βιωμάτων⁶⁰. Και σε αυτή ακριβώς την στιγμή το σχέδιο της ανθρωποκτονίας για τον δράστη εμφανίζεται ως η μόνη λύση. Εδώ βέβαια είναι απαραίτητη η δημιουργία περιστάσεων που έχουν ως απόρροια είτε την πραγματική πρόκληση του θύματος προς τον δράστη, είτε αντιδράσεις οι οποίες δύνανται να ερμηνευτούν από τον δράστη ως προκλήσεις.

Είναι εμφανές ότι η εγκληματική πράξη αυτή καθαυτή δεν παρέχει στον δράστη κάποιο είδος ευχαρίστησης και αποτελεί γι' αυτόν μία «κακιά στιγμή» που πρέπει να περάσει. Σύνχά πριν την τέλεσή της, ο δράστης καταφεύγει είτε σε χρήση αλκοόλ είτε σε μία σκινοθεσία ικανή να προκαλέσει μέσα του, με το φαινομενικό ή πραγματικό πταίσμα του θύματος, έναν συγκινησιακό παροξυσμό ο οποίος θα θέσει σε κίνηση την υπό φανταστική, έως τώρα, επίθεσή του προς το θύμα. Κατά την διάπραξη του εγκλήματος πάθους τα πάντα διαδραματίζονται στα τυφλά από τον δράστη, συνήθως δίχως το παραμικρό ίχνος ευχαρίστησης από πλευράς του, καθώς όταν θα μπορέσει να δει το θύμα να υποφέρει, το ίδιο δεν θα υποφέρει πια⁶¹. Με την τέλεση του εγκλήματος ζηλοτυπίας, ο δράστης έχει ενσαρκώσει έναν ρόλο «οριστή ζωής και θανάτου», βιώνοντας μία διογκόμενη ένταση επαναξιοποίησης του ερωτικού του αντικειμένου, μέσα στις οποίες ο αδύνατος κρίκος είναι ο ίδιος⁶². Μετά την τέλεση της πράξης, ο δράστης «εκφορτίζεται» ολοσχερώς, καταλήγοντας ένα ψυχοσωματικό

---

⁶⁰ Τσαλίκoglου Φ., Σχιζοφρένια και Φόνος, Μια ψυχολογική-εγκληματολογική έρευνα, Αθήνα, Παπαζήσης, 1984.

⁶¹ Σημ. Παρόλο αυτά, αρκετοί ζηλότυποι εγκληματίες προσπαθούν να κατορθώσουν να γευθούν την εκδίκηση τους. Οι απόπειρες ή οι απειλές εμπεριέχουν ήδη ένα στοιχείο αυτού του είδους. Ο υποψήφιος αυτοκτονίας λογαριάζει την σημασία των τύψεων που η εξαφάνιση του θα προκαλέσει σ' αυτήν που αποτελεί την αιτία της αυτοκτονίας. «Θα δει κατ' αυτόν τον τρόπο αυτή, τι έκανε..», βλέπε De Greef, «Έρωτας και εγκλήματα από έρωτα», σελ 304.

⁶² Ανδρουλάκης, Ν.Κ., Ποινικόν Δίκαιον, Γενικό Μέρος, τ. Α', Τα θεμέλια, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1985, σελ 45-46

ράκος. Η επίθεση στο θύμα από μόνη της συνιστά μία αισθηματική εκτόνωση, μέσω της οποίας εξουδετερώνεται αυτού του είδους η συγκίνηση αποτελούμενη από μνησικακία, μίσος, ζήλεια και άλλα συναισθήματα που διακατέχουν τον δράστη σε έντονο βαθμό έως εκείνη τη στιγμή. Λόγω αυτής της συγκινησιακής εκτόνωσης συνυφασμένης με την ίδια την πράξη, ο δράστης τις περισσότερες φορές είτε αμελεί να συγκαλύψει τα ίχνη του και παραδίδεται στις διοικτικές αρχές, είτε αυτοκτονεί ή προσπαθεί να αυτοκτονήσει, ενώ συνήθως με την «απελευθέρωση» τους από την εγκληματική πράξη τους έχουν την τάση να συμποθούν το θύμα, να κλαίνε για το γεγονός μαζί του και να το περιποιούνται.

Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να αναφερθεί ο απενοχοποιητικός μηχανισμός που χρησιμοποιεί ο δράστης προ τέλεσης της πράξης, προκειμένου να απενοχοποιήσει ο ίδιος τον εαυτό του για όσα θα επακολουθήσουν. Αυτού του είδους αυτονομιμοποίησης της πράξης συναντάται τόσο στους εγκληματίες χαρακτηρισμένους ως ψυχικά άρρωστους όσο και στους μη παθολογικούς.

Μέσω ορισμένων διεργασιών, ο δράστης νομιμοποιείται για την τέλεση του εγκλήματος, θεωρώντας ότι η μοιραία απόφαση του είναι «αντικειμενικά» δίκαιη ή αναπόφευκτη. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που αποτελεί μία εγκληματογόνο διαδικασία, η οποία ενυπάρχει σε κάθε δράστη. Για τον Hesnard⁶³, ο εγκληματίας στηρίζεται σε μία «μυθική» εγωκεντρική «ψευδοηθική» και γίνεται δικαιοδότης, θεωρώντας τον εαυτό του θύμα προτού γίνει εκδικητής. Για τον Matza⁶⁴, η δικαιολόγηση της εγκληματικής πράξης χρησιμοποιείται από κάθε εγκληματία είτε αυτός είναι ψυχικά άρρωστος είτε όχι, σαν μία «τεχνική εξουδετέρωσης» του ελέγχου

⁶³ Hesnard, A., *Psychologie du Crime*, Paris: Payot, 1963

⁶⁴ Sykes, G.M., Matza, D., *Techniques of Neutralizations. A Theory of Delinquency*, *American Sociological Review*, 22, 1957, σσ. 664-700

που ασκούν πάνω του οι εσωτερικευμένοι κοινωνικοί κανόνες. Κατά αυτό τον τρόπο διευκολύνεται το πέρασμα στην εγκληματική πράξη και επιτρέπεται στο άτομο που εγκληματεί να διατηρεί του δεσμούς του με το κυρίαρχο σύστημα κοινωνικών κανόνων. Παράλληλα, τονίζει ότι ο εγκληματίας μαθαίνει «τεχνικές» που του επιτρέπουν να «εξουδετερώνει» παροδικά τις αξίες και τις πεποιθήσεις, οι οποίες είναι συνδεδεμένες με την υπακοή και τον σεβασμό στους νόμους της κοινωνίας και κατά συνέπεια κινείται μεταξύ νόμιμων και εγκληματικών συμπεριφορών. Δηλαδή, οι τεχνικές εξουδετέρωσης που εμφανίζονται με τη μορφή δικαιολόγησης της εγκληματικής συμπεριφοράς λειτουργούν ως αμυντικοί μηχανισμοί που απαλλάσσουν τον μελλοντικό εγκληματία από τους περιορισμούς σε σχέση με την ηθική τάξη.

Πιο συγκεκριμένα, βάσει του θεωρητικού μοντέλου των Matza & Sykes, τα κύρια χαρακτηριστικά των εγκληματιών ψυχικά άρρωστων και μη είναι τα εξής:

-Εκδηλώνουν ενοχικά συναισθήματα για τις παραβατικές πράξεις τους.

-Σέβονται και θαυμάζουν τους νομοταγείς και έντιμους πολίτες.

-Θέτουν διαχωριστική γραμμή μεταξύ αυτών που μπορούν να θυματοποιήσουν και αυτών που δεν έχουν τη δυνατότητα.

-Δεν είναι άτρωτοι απέναντι στις απαιτήσεις της υποταγής και συμμόρφωσης στο κυρίαρχο σύστημα.

Βάσει των παραπάνω χαρακτηριστικών των εγκληματιών, οι Matza & Sykes εισάγουν τις παρακάτω πέντε τεχνικές εξουδετέρωσης:

-Άρνηση της ευθύνης: Ο εγκληματίας θα υποστηρίξει ότι είναι θύμα των περιστάσεων και ωθήθηκε σε καταστάσεις που διαφεύγουν τον έλεγχο του.

-Άρνηση πρόκλησης ζημιάς: Ο εγκληματίας υποθέτει ότι οι πράξεις του δεν επιφέρουν καμία ζημιά στο θύμα του ή ότι το θύμα είναι σε θέση να αντέξει τις συνέπειες.

-Άρνηση ύπαρξης θύματος: Ο εγκληματίας δεν θεωρεί ότι η εγκληματική πράξη του είναι λανθασμένη, πιστεύει ότι το θύμα άξιζε τις όποιες βλάβες υπέστη ή ακόμα δεν ήταν πραγματικό θύμα.

-Επίκριση των επικριτών: Αφορά όσους καταδικάζουν την εγκληματική συμπεριφορά δραστών και θεωρούνται υποκριτές ή πιστεύεται ότι αντιδρούν επικριτικά λόγω του προσωπικού τους μίσους σε σχέση με την επικρατούσα κατάσταση. Κατ' αυτόν τον τρόπο τα άτομα αυτά τείνουν να κατηγορούν τους άλλους και να απωθούν το αίσθημα πως οι ίδιες τους οι πράξεις είναι λανθασμένες.

-Ελξη προς υψηλότερες μορφές πίστης και αφοσίωσης: Συχνά οι απαιτήσεις και οι κανόνες της κοινωνίας μπορεί να είναι υποδεέστερες σε σημασία από την πίστη και την αφοσίωση στους σημαντικούς «Άλλους».

Η αυτοδικαιολόγηση του εγκλήματος από έναν μη παθολογικό εγκληματία θεωρείται ισοδύναμη με τις «τεχνικές εξουδετέρωσης» ενός δράστη ο οποίος λ.χ. πάσχει από σχιζοφρένεια. Όμως εδώ πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι σε αντίθεση με έναν μη παθολογικό εγκληματία, ο παράφρων δράστης, έχοντας χαρακτηριστεί ως τέτοιος, αντλεί ένα νομιμοποιητικό πλαίσιο για την εγκληματική του δράση από μία άλλη ιδιαίτερη πηγή, αυτή του στερεοτύπου της ψυχικής ασθένειας, μέσω του οποίου ο ίδιος ταυτίζεται με την επικινδυνότητα και το ανεξέλεγκτο των πράξεων του. Το διαμορφωμένο στίγμα από πλευράς κοινωνίας και η επίδραση του στερεοτύπου πάνω

στον ψυχισμό του ψυχικώς άρρωστου⁶⁵ (λ.χ. σχιζοφρενή) μελλοντικού δολοφόνου, έχει ως συνέπεια ο ίδιος να συμπεριφέρεται βάσει ενός συγκεκριμένου ρόλου: τον ρόλο του παράφρονα, «να μην ξέρεις τι κάνεις», «να κάνεις ακόμη και έγκλημα, έτσι χωρίς λόγο». Αυτό έχει ως συνέπεια την ακόμη περισσότερη διευκόλυνση για την διάπραξη της εγκληματικής πράξης μέσα από την δημιουργία πλαισίου πραγματοποίησης της.

Παράλληλα, δεν είναι λίγες οι φορές κατά τις οποίες ο εκ πάθους εγκληματίας διαπράττει τον φόνο με τρόπο βίαιο, άγριο και αποτρόπαιο, δεδομένου ότι σε πολλές αν όχι στις περισσότερες περιπτώσεις ασκείται πολύ περισσότερη βία απ' όση χρειάζεται το θύμα για να πεθάνει. Πορίσματα ερευνών έδειξαν ότι η υπερβολική βιαιότητα χαρακτηρίζει τόσο τους ψυχικά άρρωστους δράστες, όσο και τους μη ψυχοσθενείς⁶⁶. Βάσει της έρευνας του Satin (1960)⁶⁷ οι αιφνίδιες ανθρωποκτονίες δίχως εμφανή κίνητρα που διαπράττονται από μη ψυχικά άρρωστα άτομα συνοδεύονται από αναιτιολόγητα βίαια και θανατηφόρα χτυπήματα στο θύμα, που συνεχίζονταν και μετά το θάνατο του. Εξάλλου δεν είναι σπάνιο το γεγονός ότι αυτή η υπερφονικότητα του δράστη προς το θύμα μπορεί να εκδηλωθεί ακόμα και με

---

⁶⁵ Βλ. υπόθεση Γιώργου Μπαρδούση, στην οποία ο δράστης αφού σκότωσε εντός της οικίας του στη Ζάκυνθο την γυναίκα του, τον γιο του και τα πεθερικά του, στη συνέχεια αυτοκτόνησε. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο δράστης άφησε πάνω από κάθε πτώμα μία εικόνα αγίου, ενώ διπλά στο πτώμα του βρέθηκε μία επιστολή την οποία ο ίδιος είχε γράψει και μέσω της οποίας ήταν ξεκάθαρο ότι αυτός που την είχε γράψει δεν ήταν σε φυσιολογική κατάσταση, καθώς υπήρχαν φράσεις όπου δεν ήταν εφικτό ένα νόημα. (βλ. εφημερίδα Ελευθεροτυπία 04.10.2004)

⁶⁶ Merland, A., Fiorentini, Bourdoncle, Considerations sur l' homicide, Ann. Med. Legale, 1964

⁶⁷ Satten, J., Menninger, K., Rosen I., Mayman, M., Murder Without Apparent Motive: A study in Personality Discorganization, American Journal of Psychiatry, 116, 1960, σελ. 48-53

τον διαμελισμό⁶⁸ τελευταίου, πράξη που αποδίδεται στο φόβο του δράστη για την ανακάλυψη του εγκλήματος από τις διοικητικές αρχές.

Η συχνή υπερβολική βιαιότητα του δράστη ερωτικού εγκλήματος συνδέεται με την επείγουσα ανάγκη εκφόρτισης συσσωρευμένης εχθρότητας, καθώς επίσης και με το αδύναμο «εγώ» που παρέχει την δυνατότητα για αιφνίδια εκδήλωση επιθετικών παρορμήσεων. Για τον Baudouin (1961) στοιχεία όπως ο σαδισμός, η απρόβλεπτη αντίσταση του θύματος, η έλλειψη αυτοελέγχου καθώς και ο αυτό-ερεθισμός λειτουργούν ως παράγοντες δημιουργίας του φαινομένου της υπερφονικότητας.

Παρόλο αυτά, το φαινόμενο της υπερφονικότητας (over-killing) μπορεί να μην είναι απόρροια «παροξυσμού οργής», αλλά να προκαλείται από τον πανικό και τον φόβο που κυριεύουν τον δράστη ενώπιον του θύματος και του ενδεχόμενου η πράξη να μην έχει ολοκληρωθεί. Ο/η Cormier⁶⁹ επιβεβαιώνει βάσει ερευνών του ότι με την υπερφονικότητα οριστικοποιείται ο αφανισμός του θύματος, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται ο δράστης από το ενδεχόμενο της αντεκδίκησης δεδομένου ότι το θύμα έχει πεθάνει οριστικά.

---

⁶⁸ Βλ. υπόθεση Φραντζή: Ο δράστης διαμέλισε το νεκρό σώμα της γυναίκας του με σκοπό να το εξαφανίσει, τοποθετώντας το σε σακούλες σκουπιδιών τις οποίες και έριξε σε κάδους σκουπιδιών. (Βλ. εφημερίδα τα Νέα 19-20.06.1999)

⁶⁹ Cormier, B., M., "A Longitudinal Study of Adolescent Murderers, Bull. Am. Acad. Psychiatry and law, 8,3, σσ 240-260

2. Σχέση δράστη και θύματος στο φόνο

«Σκέφτομαι όσα έχουν γίνει, τα λόγια, οι σκέψεις, οι πράξεις, τίποτα δεν μένει.

Ίσως κάτι χαρτιά και αυτό εδώ το τετραδιάκι. Τίποτα άλλο δεν θα μείνει, δεν έχει μείνει..

Όλα είναι μέσα στο μυαλό μας, όλα είναι μία ιδέα! Εσύ, ο μεγαλύτερος μου έρωτας, η πρώτη μου αγάπη, απλά μία ιδέα που μου καρφώθηκε στο μυαλό για τρία χρόνια. Όλα χάνονται..Τίποτα δεν μένει..

Έχεις ένα κακό προαίσθημα, βλέπεις άσχημα όνειρα. Χθες είδες ότι ήμασταν σε μία κατάσταση όπως πριν, δεν τα χαμε. Και ξαφνικά με είδες στην αγκαλιά κάποιου άλλου. Και εσύ δεν έκανες τίποτα μόνο μου έδωσες ένα δακτυλίδι. Ξέρεις, αυτό είναι πολύ κακό..

Κι' αν με πλήγωσες, εγώ σε συγχωρώ

κι' αν δεν μ' αγάπησες, εγώ σε αγαπώ

κι' αν εσύ με σκότωσες, εγώ ακόμη ΖΩ!»

(Από το ημερολόγιο της δολοφονημένης Κικής Κούσουλου, 11.04.2005)

Αναμφισβήτητα, η ανισορροπία μεταξύ δύο συντρόφων εντός της ερωτικής τους σχέσης είτε εντός του πλαισίου του γάμου είτε στο πλαίσιο της απλής συντροφικής σχέσης, μπορεί να αποτελέσει υψίστης σημασίας παράγοντα εγκληματογένεσης. Βασική έκφανση αυτής της ανισορροπίας αποτελεί η κακοποίηση της γυναίκας συζύγου ή ερωμένης από τον δράστη-σύντροφο της, στο πλαίσιο του φαινομένου της λεγόμενης ενδοοικεγειακής – ενδοσυντροφικής βίας. Στις περιπτώσεις των ερωτικών εγκλημάτων, ο αντίκτυπος της χαρακτηριστικής ανισορροπίας δεν είναι τόσο εμφανής, δεδομένου ότι η δυναμική της εκτροπής προς το έγκλημα προκαλείται μέσα από τις επικοινωνιακές δυσλειτουργίες των δύο συντρόφων, αναπτύσσεται στον εσωτερικό κόσμο του ενός εκ των δύο συντρόφων και τελικά ενσκήπτει επί της φυσικής υπόστασης του έτερου συντρόφου, επισφραγίζοντας με τον πιο απόλυτο τρόπο την αποσύνθεση της σχέσης αυτής.

Η συμβολή του θύματος στη δημιουργία των παραγόντων που οδηγούν το δράστη στο έγκλημα καθίσταται σχετικά ευδιάκριτη, κυρίως στα εγκλήματα των οποίων ως κίνητρο θεωρούνται οι μακρόχρονες «κακές σχέσεις» μεταξύ ατόμων συνδεδεμένων με δεσμούς ερωτικής ή γαμικής υφής⁷⁰. Σαφώς κατά τον πρότερο χρόνο του εγκλήματος η συμπεριφορά του θύματος προς τον δράστη δεν επαρκεί προκειμένου να αιτιολογηθεί το έγκλημα. Είτε ακούσια είτε από αμέλεια το θύμα δύναται να συμβάλλει στη διαδικασία μετάβασης του δράστη από την φαντασίωση της άσκησης βίας επί της μέχρι τότε αγαπημένης ύπαρξης, στο φόνο. Αυτό συνιστά και τον καλούμενο σύνδρομο συζυγοκτονίας⁷¹. Το θύμα θεωρώντας ότι βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με τον μελλοντικό δράστη, παίζει συνήθως έναν ρόλο για τον οποίο έχει πειστεί ότι σε αυτό το στάδιο της διάλυσης της σχέσης με τον πρώην σύντροφο μπορεί να ασκήσει κάποιο είδος συναισθηματικής «εκμετάλλευσης» ή χειραγώγησης του μελλοντικού του δράστη. Σκοπός του θύματος είναι να απομακρύνει σταδιακά και «ανώδυνα» τον σύντροφο από τη ζωή του.

Όμως αυτού του είδους επιβεβαίωση του νομιζόμενου ελέγχου από πλευράς θύματος, που θραύεται βίαια με το έγκλημα, αποτελεί την συχνά εμφανιζόμενη «μοιραία» τελική πρόκληση, κατά την οποία το θύμα κάνει το λάθος να απευθυνθεί στον μετέπειτα δράστη. Μία προσβλητική αναφορά ειπωμένη από το θύμα προς τον δράστη μπορεί να αποξενώσει τον τελευταίο, προσβάλλοντας «τον εγωισμό του».

Πολλές φορές και το ίδιο το θύμα άθελα του παίζει το ρόλο του στην προκειμένη περίπτωση, καθώς ο αυθορμητισμός του δράστη μπορεί να βασιστεί σε ένα «λάθος» του θύματος, με συνέπεια η αντίδραση του τελευταίου να πυροδοτηθεί. Ένα δείγμα

---

⁷⁰ Neil A. Weiner/Martin E. Wolfgang, Pathways to Criminal Violence, Sage Publ. 1989, σελ. 203-234

⁷¹ Showalter, C.R./Bonnie R.J./Rodie V., The Spousal –Homicide Syndrome, International Journal Of Law ad Psychiatry, v.3 1980, pgs 117-141

περιφρόνησης, μία προσβολή, μια θρασύτητα από την πλευρά του μελλοντικού θύματος προς τον ερωτικό του σύντροφο, αυτόματα μπορούν να υποκινήσουν ένα αίσθημα θυμού, στην βάση του οποίου ο μελλοντικός δράστης κάτω από μία έντονη συγκινησιακή ταραχή να θεωρήσει ότι ο κύβος «ερρίφθη», απελευθερώνοντας εκούσια τον μηχανισμό τον οποίον επεξεργάζονταν συνοπτικά⁷².

Χρήζει διευκρίνησης το ότι η ηθελημένη στιγμή του δράστη δε θα πρέπει να αναζητηθεί κατά την διάρκεια της πράξης, αλλά πριν από αυτή, την στιγμή που αυτή τίθεται σε κίνηση από την άρση των αναστολών του.

Ο εκ πάθους εγκληματίας, όντας ένα συμπλεγματικό άτομο με πολλά επικοινωνιακά προβλήματα λόγω ατελούς κοινωνικοποίησης και ελλειπέστερης αυτοεκτίμησης, δεν είναι ικανός να διαχειρίζεται δυσάρεστες ή απρόβλεπτες καταστάσεις που ξεπερνούν τα στενά προσωπικά του όρια. Παρά την επιμονή του θύματος για μη σύναψη εκ νέου σχέσης μαζί του, ο μελλοντικός εγκληματίας επιλέγει να εκθέτει τον εαυτό του στις αλλεπάλληλες απορρίψεις της πρώην συντρόφου του, με σκοπό να «δικαιολογήσει» στον εαυτό του την μοιραία απόφαση για λόγω «ύπαρξης επιβουλής» για την ζωή του⁷³. Κατά κάποιο τρόπο ο μελλοντικός εγκληματίας ενώ εισπράττει την απόρριψη της συναισθηματικής του αξίωσης από το θύμα, επιδιώκει να αυτό-θυματοποιηθεί εκούσια, ώστε να δώσει λύση στο βιοτικό του πρόβλημα, καθώς ο ίδιος αδυνατεί να κρίνει με σύνεση και νηφαλιότητα το «τι έφταιξε» και αδυνατεί να ερμηνεύσει την

---

⁷² Βλ. υπόθεση Επαμειώνωδα Τάση- Χαρά Οικονόμου: Μετά από προσπάθειες του δράστη για ερωτική επανασύνδεση με το θύμα και την άρνηση της τελευταίας, ο δράστης, έπειτα από ενέδρα στο σπίτι του θύματος και έντονο καβγά μαζί της, πολτοποίησε το κρανίο της με λαστό και στη συνέχεια περιέλουσε το άψυχο κορμί του θύματος με βενζίνη καίγοντας το. (βλ. εφημερίδα Τα Νέα 4-5/9/1999)

⁷³ Greenblat, C.S., Don't hit your wife..Unless: Priliminary Findings On Normative Support For the Use Of Physical Force By Husbands, σε Victimology, v.10, 1985 pgs221-241

απόρριψη ως πείρα ζωής, αντιλαμβανόμενος αυτήν ως τέλος ζωής, ως την «ύστατη ματαίωση»⁷⁴.

Αργότερα, ενώπιον της δικαιοσύνης, ο εγκληματίας θα επικαλεστεί τη «στάση του αντιζήλου» ή του θύματος που τον προκάλεσε για «πρώτη φορά» μέσα σε ένα «θόλωμα οργής», χωρίς φυσικά αυτό να επαρκεί για την ικανοποιητική εξήγηση του περί εθισμού του στην ιδέα της τέλεσης του εγκλήματος.

Συνοπτικά, οι ρόλοι «δράστη» και «θύματος» με αυστηρότητα οριοθετημένοι από το εγκληματικό συμβάν και μετά δε θα πρέπει να θεωρούνται το ίδιο σαφείς και κατά τον προ-εγκληματικό χρόνο⁷⁵. Αναγκαία λοιπόν κρίνεται η διερεύνηση από πλευράς δικαστικών λειτουργών των συμβολών των δύο πρώην συντρόφων που είχαν ως αποτέλεσμα την προβληματική διαπροσωπική τους σχέση, η οποία κατέληξε σε γένεση εγκλήματος.

---

⁷⁴ Zoomer J.O., On the Social Causes and Function of Violence Against Women, σε International Journal Of Offender Therapy & Comperative Criminology, v27, 1983, pgs 173-183

⁷⁵ Αρτινοπούλου, Β. – Μαγγανά, Α., Θυματολογία και Όψεις Θυματοποίησης, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ 87-123

3. Το εγκληματικό σχέδιο

Σε ότι αφορά το εγκληματικό σχέδιο και βάσει των ποσοτικών στοιχείων που εμφανίζονται σε δικαστικές αποφάσεις και δημοσιεύματα από την δεκαετία του 1970 έως τα μέσα του 1990, είναι εφικτή η σύνθεση του λεγόμενου *modus operandi* του δράστη ως προς την διάπραξη της εγκληματικής πράξης κατά του θύματος⁷⁶.

Το εγκληματικό σχέδιο μπορεί να διακριθεί σε πέντε ξεχωριστές κατηγορίες για τις οποίες όχι σπάνια δημιουργούνται ερωτήματα για το σε ποια κατηγορία σχεδίου μπορεί να ενταχθεί η μία ή η άλλη υπόθεση, δεδομένης της πιθανής μη «καθαρής εικόνας» του πραγματικού σχεδίου που μπορεί να υπάρξει. Αυτές οι κατηγορίες είναι οι ακόλουθες:

Κατηγορία 1^η

1. Η επίθεση κατά του ανυπεράσπιστου θύματος από τον δράστη: Αφορά την πλέον καταδεικτική περίπτωση «προσχεδιασμού» τέλεσης της εγκληματικής πράξης από τον δράστη. Η επίθεση εδώ από τον δράστη λαμβάνει χώρα όταν το θύμα είναι εξουδετερωμένο από φυσικά αίτια (λ.χ. κοιμάται). Εδώ όμως είναι αναγκαίο να επισημανθεί⁷⁷ ότι έχει υποστηριχθεί και η άποψη ότι η επιλογή θανάτωσης του θύματος όταν αυτό κοιμάται από τον δράστη πραγματοποιείται με περισσότερο η λιγότερο εμφανείς τις ψυχικές διαταραχές για τον τελευταίο, δεδομένου ότι χωρίς να

---

⁷⁶ Παπαϊωάννου, Π. *Εγκλήματα Ζηλοτυπίας, Εγκληματολογική Θεώρηση και Νομολογία*. 2001. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

⁷⁷ Τσαλίκoglου Φ., *Σχιζοφρένια και Φόνος, Μια ψυχολογική-εγκληματολογική έρευνα*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1984

αντιμετωπίσει το θύμα όντας σε όλες τις αισθήσεις του, ο ίδιος διευκολύνεται να πλήξει, να εξαφανίσει την τυραννική γι' αυτόν εικόνα του θύματος.

2.Η εξαπάτηση – παγίδευση του θύματος από τον δράστη: Εδώ σκοπός του δράστη είναι είτε να αποστερήσει από το θύμα την δυνατότητα να υπερασπιστεί το ίδιο τον εαυτό του ή να ειδοποιήσει τις αρχές, είτε να το ξεγελάσει με σκοπό να το αιφνιδιάσει και να προβεί στην ανθρωποκτόνο πράξη. Λόγω του ότι συχνά γίνεται χρήση ιδιαίτερων τεχνασμάτων παγίδευσης ή εξαπάτησης, αυτόματα καθίσταται φανερό ότι ο μελλοντικός εγκληματίας πάθους ενεργεί «εν ηρέμω δράσης». Η μεθοδικότητα που χρησιμοποιείται σε αυτή την κατηγορία, παρατηρείται επίσης και στις υποθέσεις ανθρωποκτονιών των ερωτικών «τριγώνων».

Κατηγορία 2^η

Η ενέδρα: Αφορά περιπτώσεις για τις οποίες υπάρχει ρητή αναφορά του όρου σε δικαστικές αποφάσεις για τον δράστη προς το θύμα, ή και ακόμα όταν μέσα από αυτές τις αποφάσεις όπου αναφέρονται αυτά τα πραγματικά περιστατικά προκύπτει ή συνίσταται αυτή η έξω-νομική και περιγραφική έννοια. Η έννοια της ενέδρας συναντάται συχνά στα εγκλήματα αφανισμού συνδεδεμένα με ερωτική σχέση (λ.χ. «Περίμενε με ψυχραιμία το θύμα πίσω από την πόρτα του διαμερίσματος», Α.Π.542/1988).

Κατηγορία 3^η

Το σχέδιο αποτελούμενο από αλυσίδα προπαρασκευαστικών πράξεων: Πρόκειται για περιπτώσεις κατά τις οποίες ο δράστης ενεργεί για τα «προαπαιτούμενα» του σκοπούμενου εγχειρήματος, βήμα – βήμα ,ως μέρος ενός σχεδίου του οποίου το πέρας αποτελεί η ανθρωποκτόνος πράξη κάτω από «ελεγχόμενες» συνθήκες,

προκειμένου οι πιθανότητες σύλληψης να είναι μειωμένες καθώς και η αποτελεσματικότητα του εγχειρήματος αυτού να είναι σχετικά βέβαιη. Το στοιχείο αυτό διαφοροποιεί και προσδίδει μία ποιοτική διαβάθμιση στην κατηγορία, δίνοντας στον τύπο του δράστη τον χαρακτηρισμό του «οργανωμένου» και «αποφασισμένου» για την πράξη. Ουσιαστικά στην κατηγορία αυτή συγκαταλέγονται σειρές (υλικών) τις οποίες επιδιώκει ο δράστης προκειμένου να εκπληρώσει τον σκοπό του, δηλαδή την τέλεση της ανθρωποκτονίας, εκδηλώνοντας με αυτό τον τρόπο τον υψηλό βαθμό επεξεργασίας του εγκληματικού σκοπού του και υιοθετώντας την «ψυχρή στάθμιση» των εγκλημάτων αφανισμού.

Κατηγορία 4¹

Η ένοπλη επίθεση και η «αποστολή»: Αφορούν δύο ξεχωριστές μεταξύ τους ομάδες περιπτώσεων, των οποίων τα κύρια χαρακτηριστικά απέχουν από αυτά των υπόλοιπων αναφορικά με το *modus operandi* κατηγοριών.

Τόσο σε πολλές δικαστικές αποφάσεις όσο και πλήθος δημοσιευμάτων υπάρχει συγκεκριμένη αναφορά περί «επίθεσης» του δράστη κατά του θύματος. Η χρήση του όρου «επίθεση» δεν συνιστά πάντοτε και άνευ ετέρου «ενέδρα», αν και καμία βίαιη εμπλοκή από την πλευρά του δράστη δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «αναμενόμενη» για το θύμα. Βέβαια, όλες οι βίαιες επιθέσεις δεν σημαίνει ότι είναι μελετημένες από τους εκάστοτε δράστες. Σε αυτή την κατηγορία συγκαταλέγονται περιπτώσεις όπου δεν υπάρχουν στοιχεία, έστω και μη διευκρινιστικά «ενέδρας» και «παγίδευσης», αλλά μίας εκδηλωμένης «επίθεσης».

Σε ότι αφορά την κατηγορία της «αποστολής», το σχήμα δράσης του μελλοντικού εγκληματία είναι κατά κάποιο τρόπο κλασσικό, καθώς εδώ ο δράστης εφοδιάζεται συνήθως με ένα όπλο, αναζητεί, «επισκέπτεται» ή «συναντά» το μελλοντικό θύμα σε

μέρος στο οποίο ο δράστης γνωρίζει ότι βρίσκεται το θύμα. Ο όρος «αποστολή» συνδέεται με το *modus operandi* αυτής της κατηγορίας λόγω της συμπεριφοράς του δράστη, δεδομένου ότι ο ίδιος οπλισμένος και «αποφασισμένος για όλα», μεταβαίνει να συναντήσει το θύμα, ενώπιος ενωπίω, με κύριο σκοπό να «ξεκαθαρίσει άπαξ και διά παντός με το θύμα». Η ρευστότητα της λήψης της εγκληματικής απόφασης από τον μελλοντικό δράστη αποτελεί πρωτεύουσας σημασίας θέμα, το οποίο συνδέεται με το *modus operandi* της «αποστολής».

Κατηγορία 5^η

Περιπτώσεις όπου τα περιστατικά δεν εμπεριέχουν σχεδιασμό: Στην τελευταία κατηγορία συγκαταλέγονται περιπτώσεις όπου είτε η εγκληματική πράξη πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια ή ύστερα από «σφοδρή» φιλονικία, είτε παρά το τεταμένο παρελθόν του δράστη και θύματος – δεν υπήρξε «προσχεδιασμένη» τέλεση, αλλά το έγκλημα τελέσθηκε λόγω του ότι ο δράστης «βρήκε την κατάλληλη ευκαιρία», χωρίς βέβαια να διευκρινίζεται επαρκώς η αιτιακή σχέση ανάμεσα στην «ευκαιρία» και την εγκληματική απόφαση.

4. Η έννοια του βρασμού ψυχικής ορμής του δράστη και οι εν λόγω νομικοί προβληματισμοί.

Ως βρασμός ψυχικής ορμής ορίζεται η ψυχική υπερδιέγερση από απότομη και αιφνίδια υπερένταση κάποιου συναισθήματος ή πάθους όπως λ.χ. θλίψης, απελπισίας, ζηλοτυπίας, η οποία ενίοτε φθάνει μέχρι τη διατάραξη της συνείδησης ώστε να αποκλείει ή να μειώνει την ικανότητα προς καταλογισμό. Ο βρασμός ψυχικής ορμής όχι μόνο έχει προκαθορισμένη κατεύθυνση, σκοπό και αντικείμενο, αλλά παράλληλα δεδομένου ότι φθάνει κατά τη συμβολική έκφραση του νόμου σε κατάσταση βρασμού, αποκλείει την ψυχική ηρεμία, δηλ. την δυνατότητα ήρεμης σκέψης, η οποία απαιτείται για τη στάθμιση των αιτιών που ωθούν τον δράστη στην τέλεση μίας αξιόποινης πράξης ή τον συγκρατούν από την τέλεση αυτής⁷⁸.

Για το ποινικό δίκαιο, ο ορισμός του βρασμού ψυχικής ορμής θέτει κεντρικό ζήτημα κατά την εκδίκαση των υποθέσεων ζηλοτυπίας το υπό ποιες προϋποθέσεις θεωρείται ότι η ερωτική ζηλοτυπία γεννά βρασμό ψυχικής ορμής, δηλαδή μία ψυχική υπερδιέγερση που να αποκλείει στον δράστη της εγκληματικής πράξης κάθε δυνατότητα σκέψης, πολύ περισσότερο ήρεμης σκέψης⁷⁹. Παρόλο που η αναγκαιότητα της ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας για αυτόν τον αυτοπροβαλλόμενο ισχυρισμό στις δικαστικές αποφάσεις έχει καίρια σημασία για τον καταλογισμό ή και την επιβαλλόμενη ποινή προς τον δράστη αυτής της μορφής εγκλήματος, το ποινικό σύστημα περισσότερο αναζητεί τρόπους για την προστασία της καταδικαστικής απόφασης για τον δράστη, παρά εξυπηρετήσει την επιταγή της

⁷⁸ Χατζάκου, Α., "Ηλαττωμένη ικανότης προς καταλογισμόν και βρασμός ψυχικής ορμής, Ποιν.Χρ.ΚΣΤ', 1976

⁷⁹ Σημεωνίδου – Καστανίδου, Κριτική Επισκόπηση Νομολογίας κατά θέματα – 1.Η σχέση των δύο μορφών ανθρωποκτονίας, Υπεράσπιση 1993

εξατομικευμένης απονομής της δικαιοσύνης (λ.χ. «..για την εφαρμογή της παρ. 1 του αρ. 299 αρκεί να μην αποδεικνύεται βρασμός ψυχικής ορμής είτε κατά την λήψη της απόφασης, είτε κατά την εκτέλεση»).

Ο βρασμός ψυχικής ορμής συνιστά τον κύριο νομικό μετασχηματιστή ενός τόσο ξεχωριστού κινήτρου, όπως η ερωτική ζηλοτυπία σε αυτοτελή ισχυρισμό. Η ερωτική ζηλοτυπία αίρει τον καταλογισμό όχι όμως ως ακραίως υπερενταθέν συναίσθημα, αλλά ως μορφή μίας σοβαρής διατάραξης της συνείδησης, μιας νοσηρής διατάραξης των πνευματικών λειτουργιών.

Παράλληλα, αναφορικά με τον «προμελετημένο» και «απρομελέτητο» δόλο, έννοιες οι οποίες ενυπάρχουν σε δικαστικές αποφάσεις περί δραστών ερωτικών εγκλημάτων, είναι σαφές ότι συνιστούν ένα είδος δομικής υπεραπλούστευσης καθώς η «προπαρασκευή» ή «μη προπαρασκευή» παρέχει την δυνατότητα στο ποινικό σύστημα να κατέχει μεγάλη ελευθερία στην επιμέτρηση και επιβολή της ποινής στον δράστη, συρρικνώνοντας παράλληλα την έννοια του βρασμού και τις εκφάνσεις τις οποίες αυτή η κατάσταση πιθανόν να λαμβάνει στην εκάστοτε διάπραξη εξ ερωτικής ζηλοτυπίας ανθρωποκτονίας. Υπό τη συλλογιστική αυτή, οποιοδήποτε στοιχείο «εξέχει» της εν βρασμό τέλεσης, αυτόματα υπάγεται στην «άλλη πλευρά», παρ' ότι δεν υφίσταται κάποια τυπολογικά μονοσήμαντη, εξωτερικά προσδιορίσιμη «φόρμουλα» για να γίνεται αντιληπτή η ύπαρξη βρασμού ψυχικής ορμής⁸⁰.

Επιπρόσθετα, το ζήτημα του χρόνου διάρκειας της ψυχικής ορμής καθώς και της αιτιολογημένης απόδειξης της ανθρωποκτονίας ότι το έγκλημα τελείται σε ήρεμη

---

⁸⁰ Παπαϊωάννου Π., Εγκλήματα Ζηλοτυπίας, Εγκληματολογική Θεώρηση και Νομολογία, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2001.

κατάσταση διάπραξης από τον δράστη, αντιμετωπίζονται στη πράξη από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης κατά τρόπο μη πλήρως νομολογιακά τεκμηριωμένο. Τα δύο αυτά ζητήματα όντας αλληλένδετα μεταξύ τους έρχονται αντιμέτωπα με ένα «κλισέ» νομικό διανόημα το οποίο κατά κανόνα εκδίδει αμφισβητήσιμες και μη τεκμηριωμένες καταδικαστικές αποφάσεις και βουλεύματα. Σύμφωνα με την συχνά εφαρμοστέα παρ. 1 του αρ. 299, «επειδή η διάρκεια του βρασμού ψυχικής ορμής δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι διήρκεσε για ευμεγέθες διάστημα (λ.χ. έναν μήνα, μία ημέρα, κάποιες ώρες) χωρίς να παρεμβάλλεται διακοπή, τούτο συνεπάγεται ότι – τουλάχιστον- κατά την τέλεση του εγκλήματος ο δράστης ευρισκόταν σε ήρεμη κατάσταση».

Είναι εύλογο το γεγονός ότι η υπερένταση και ο βρασμός ψυχικής ορμής που προκαλείται «ξαφνικά» από την ζηλοτυπία δεν μπορεί να αποδειχθεί μέσα από επιστημονικές πηγές, αλλά μόνο κατά τρόπο σταδιακό και σε βάθος χρόνου, έπειτα από αρκετά επεισόδια απόρριψης που λαμβάνουν χώρα μεταξύ δράστη και θύματος, των οποίων η κορύφωση συνιστά το εγκληματικό συμβάν. Όμως βάσει και της Α.Π. 129/1978 καθίσταται φανερό ότι το στοιχείο της ενδυναμούμενης, και γι' αυτό κατεξοχήν εξασθένουσας την ήρεμη σκέψη, γέννησης της ερωτικής ζηλοτυπίας στον εσωτερικό κόσμο του δράστη, αγνοείται συστηματικά από πληθώρα αποφάσεων οι οποίες εκλαμβάνουν την «αιφνίδια υπερένταση» της ζηλοτυπίας ως σύμπτωμα στιγμιαίας συναισθηματικής και βουλητικής παρθενογένεσης, ενώ παράλληλα για το χρόνο της λήψης της εγκληματικής απόφασης, είτε θεωρείται συνήθως κάποιο χρονικό σημείο (λ.χ. αυτό της αγοράς του όπλου του εγκλήματος από τον δράστη)/(Α.Π. 853/1997), είτε αφήνεται εντελώς ασαφής. Συνεπώς, το ζήτημα της ύπαρξης βρασμού ψυχικής ορμής από την πλευρά του δράστη κατά την διάπραξη του εγκλήματος, είναι αδύνατο να διαγνωσθεί και να τεκμηριωθεί πλήρως.

Το «θόλωμα» του μυαλού του δράστη, όταν αφορά πρότερο της πράξης χρονικό σημείο (αυτό της σύλληψης και υιοθέτησης της εγκληματικής απόφασης), είναι δυνατόν να συντηρηθεί, εάν δεν μεσολαβεί ικανό χρονικό διάστημα μεταξύ απόφασης και τέλεσης το οποίο να επιτρέπει την ήρεμη σκέψη⁸¹. Πρόκειται για εκείνο το χρονικό διάστημα στο οποίο ο μελλοντικός εγκληματίας θα αφεθεί στις εν θερμώ σκέψεις του, αντί να τις ανασκευάσει προκειμένου ο ίδιος να αυτοχαλιναγωγηθεί. Αυτό συμβαίνει συνήθως είτε διότι το κρίσιμο χρονικό διάστημα είναι εξαιρετικά σύντομο προκειμένου να ηρεμήσει, είτε ο ίδιος ως προσωπικότητα δεν έχει το σθένος να αυτοπειθαρχηθεί κατά τη διάρκεια του διαστήματος μεταξύ λήψης απόφασης και πράξης (ανεξάρτητα μάλιστα της διάρκειας αυτού) με συνέπεια οι πιθανότητες τέλεσης της εγκληματικής πράξης σε κατάσταση βρασμού ή μειωμένου καταλογισμού να είναι ιδιαίτερα αυξημένες.

Συνεπώς, σε αυτή την ιδιαίτερη κατηγορία εγκλημάτων των οποίων το κίνητρο διάπραξης προέρχεται από τις πιο κρυφές περιοχές της ανθρώπινης προσωπικότητας, κρίνεται απαραίτητη η εξερεύνηση (μέσω ψυχολογικών ή ψυχιατρικών πραγματογνωμοσυνών) της ψυχικής δυναμικής, των ηθικών αντιστάσεων των δραστών καθώς και της ροπής αυτών προς το έγκλημα, προκειμένου η κρίση για την επιμέτρηση και επιβολή των ποινών από τον επίσημο κοινωνικό έλεγχο να είναι αυστηρά προσαρμοσμένη σε ατομικά στοιχεία της προσωπικότητας των δραστών. Η έντονη ποινική απαξία από πλευράς ποινικού συστήματος και η απροθυμία που αυτό επιδεικνύει προκειμένου όλες οι ερμηνευτικές λογικές (προβλήματα στην αιτιολογία, δυσπιστία απέναντι στο βρασμό ψυχικής ορμής, διστακτική αναγνώριση

---

⁸¹ Μ.Καϊάφα – Γκμπάντι, Χαρακτηριστικά του βρασμού ψυχικής ορμής στο έγκλημα της ανθρωποκτονίας (με αφορμή την Α.Π. 1204/1992), Υπεράσπιση 1993, σελ. 175-182

ελαφρυντικών περιστάσεων) να σταθμισθούν με νομική συνέπεια, έχουν ως απόρροια την παροχή κακής υπηρεσίας στην διερεύνηση της ουσιαστικής αλήθειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

1. Η προσωπικότητα του δράστη και το ζήτημα της επικινδυνότητας

Αναμφισβήτητα, η διερεύνηση της προσωπικότητας του εκ πάθους εγκληματία αποτελεί ένα αρκετά δυσχερές και πολύπλοκο εγχείρημα, δεδομένης της δυσκολίας τόσο ως προς την κατανόηση, την ουσία, και την δυναμική της εγκληματικής πράξης στην οποία αυτός προβαίνει, όσο και της σχέσης του με το θύμα, την πραγματική κοιτίδα του εγκλήματος με αίτιο-κίνητρο την ζηλοτυπία. Η ποινική επιστήμη έχει καταβάλει προσπάθειες καθιέρωσης μεθόδων προσέγγισης της εγκληματικής προσωπικότητας στο μέτρο που κρίνεται αναγκαία η εξατομικευμένη αντιμετώπιση του εγκληματία, ενώ η ψυχολογία και η ψυχιατρική ως αυτοτελείς επιστήμες έχουν συμβάλει στο να φωτιστούν οι σκοτεινές άλλοτε περιοχές του ψυχισμού του ανθρώπου – δράστη.

Στα πλαίσια της εγκληματολογίας, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται (αναφορικά με αυτή την ιδιαίτερα μορφή εγκλήματος) στη μελέτη της εγκληματικής προσωπικότητας ως σύνολο μοναδικών ατομικών προσεγγίσεων, σχετικών τόσο με τις αξιολογήσεις του εκάστοτε δράστη σε ότι αφορά τους παράγοντες του κοινωνικού του βίου, όσο και με τα βαθύτερα κίνητρα της ίδιας της προσωπικότητας του, όπως αυτά διαμορφώνονται μέσα από την κοινωνική πορεία του ατόμου.

Η προσωπικότητα του εγκληματία, η οποία βρίσκεται υπό το ερευνητικό πρίσμα της επιστήμης της εγκληματολογίας, αναμφισβήτητα έχει παραβεί την ποινική νομοθεσία της πολιτείας. Υπό την έννοια αυτή, στο μικροσκόπιο τίθεται το πρόσωπο του δράστη ως σύνολο εξατομικεύσεων των κοινωνικών σχέσεων που τον

αντιπροσωπεύουν, ενώ ο μετασχηματισμός των κοινωνικών σχέσεων σε ατομικά χαρακτηριστικά στοιχεία είναι πάντοτε «προσωπικός» και γίνεται από τον καθένα στη βάση της διαφύλαξης της θέσης του σε σχέση με την κοινωνία⁸².

Συνεπώς κυρίαρχος παράγοντας για την τέλεση ενός εγκλήματος αποτελεί κυρίως η υφή της εγκληματικής προσωπικότητας του δράστη.

Στο βαθμό όπου οι συλλογιστικές και κυρίως οι πρακτικές του εγκληματήσαντα ανθρώπου περί την κοινωνική του παρουσία και συμπεριφορά αποτελούν «αυτοσχεδιασμούς αυτοεκπλήρωσης», δηλαδή επιμέρους εκφάνσεις της - παραδοσιακά καλούμενης- ορμής προς την κοινωνία, αυτές (οι πρακτικές) χρήζουν διερεύνησης, ενόψει της εξεύρεσης του βαθμού ενοχής του υποδίκου ατόμου σε συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη με την οποία πλήττει την οργανωμένη κοινωνία και τις νομικοηθικές της επιταγές⁸³. Σύμφωνα με τον Γαρδίκια (1970), η πολυσύνθετη φύση της «ατομικής εγκληματικότητας» παρουσίαζε από τα πρώτα βήματα της εγκληματολογικής σκέψης τον χαρακτήρα του παραβάτη ως ένα αμάλγαμα από ποσότητες (λ.χ. βιολογικοί παράγοντες, όπως η ηλικία), ποιότητες (λ.χ. η ευχέρεια ή η δυσχέρεια υπαλλαγής των «προς κοινωνία» διωδίων εκφράσεως του ατόμου) και φαινομενικά ασύμπτωτες σε σχέση με τις «κανονικές αυτού» («στιγμιαίες») ψυχικές διαθέσεις, ορέξεις και επιθυμίες, αμάλγαμα σε μεγάλο βαθμό διαφορούμενο από

---

⁸² Γαρδίκια, Κ.Γ., Εγκληματολογία τ. Α', τα γενικά και ατομικά αίτια των εγκλημάτων, έκδοση 5^η, εκδ. Τζάκα, Αθήναι 1966

⁸³ Βλ. άνω υπ.

«αόρατα» για τον κριτή-παρατηρητή περιβαλλοντικά ερεθίσματα⁸⁴: συνειδητές αλλά και ασυνειδητές βιωματικές εγγραφές, οικογενειακό περιβάλλον, παιδική ηλικία⁸⁵.

Στην Ελλάδα οι πρώτες έρευνες αναφορικά με την προσωπικότητα του εγκληματία διεξήχθησαν στα τα μέσα της δεκαετίας του 1960, μετά το τέλος της επιρροής των θέσεων της Ιταλικής θετικής σχολής σχετικά με την λεγόμενη παθολογική προσωπικότητα του εγκληματία⁸⁶. Οι κύριες μελέτες στράφηκαν στην συνθετική αξιοποίηση της κοινωνικής, της ιατρικής και κυρίως της ψυχιατρικής και ψυχολογικής έρευνας της εγκληματικής προσωπικότητας, προκειμένου να διαγνωσθεί όσο το δυνατόν ευκρινέστερα το ιδιότυπο φίλτρο, μέσω του οποίου οι εξωγενείς παράγοντες εγκληματογένεσης μετουσιώνονται σε εσώτερα κίνητρα δράσης συγκεκριμένου δράστη⁸⁷.

Σε γενικότερο πλαίσιο και αναφορικά με την ανάλυση της λήψης της εγκληματικής απόφασης στο εσωτερικό κόσμο του δράστη, οι J.Paul De River⁸⁸(1958) και Richard Collier⁸⁹(1998) υποστήριξαν ότι η διαμόρφωση της προσωπικότητάς του έχει ξεκινήσει πολύ νωρίτερα. Ο ώριμος ηλικιακά δράστης «διεκδικεί» το ενδιαφέρον της γυναίκας και την αποκλειστικότητα στον έρωτα του, καταλήγοντας τελικά στο έγκλημα όταν η αποκλειστικότητα αυτή αμφισβητείται και η ικανότητα του ως

---

⁸⁴ Γαρδίκας, Κ.Γ., *Η Εξέταση της προσωπικότητας του Εγκληματία και η Πρόγνωση της μελλούσης Διάγνωσης αυτού*, Αθήνα 1970

⁸⁵ Farrington, D., *Early Predictors Of Adolescent Aggression and Adult Violence*, σε *Violence and Victims*, v. 4, 1989

⁸⁶ Φαρσεδάκη, Ι., *Η εγκληματολογική σκέψη στις μέρες μας*, Τ.Α' Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1990

⁸⁷ Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Α., *Η έρευνα της προσωπικότητας του εγκληματία*, Πoin.Χρ. ΙΖ', 1967, σελ. 128-135

⁸⁸ Paul De River, J., *Crime and the Sexual Psychopath* (Publ. Charles C. Thomas), Springfield Illinois, USA, 1958, pgs 3-5

⁸⁹ Collier R., *Masculinities, Crime & Criminology*, Sage Publ., 1998 157-165

ερωτικού κατακτητή «τσαλακώνεται». Τονίζουν ότι η διαμόρφωσή της πραγματοποιείται τόσο μέσα από την οικογένεια, με την ύπαρξη της συγκρουσιακής προβολής του πατρικού και μητρικού προτύπου, της αδελφικής ανταγωνιστικότητας, όσο και μέσα από το σχολείο, με την επικράτηση του ισχυρότερου και την περιθωριοποίηση του ανόμοιου. Ουσιαστικά, η διαμόρφωση της προσωπικότητας του δράστη λαμβάνει χώρα μέσω των πρωτογενών και δευτερογενών τομέων κοινωνικοποίησης.

Για τους Holmes R.H., και Holmes S.T.⁹⁰, ο εγκληματίας σε γενικές γραμμές αφορά ένα άτομο που επιδιώκει μέσα από την «επιβολή» στην ερωτική ή γαμική σχέση του με το θύμα την απαλοιφή της προσωπικής του αναγνώρισης, καθώς δεν κατόρθωσε ποτέ να την αποκτήσει εκτός της σχέσης, δηλαδή εντός του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος.

Εκτός των παραπάνω και αναφορικά με τον «ψυχικώς ανώμαλο» εγκληματία, που πρωταγωνιστεί στα εκ πάθους εγκλήματα της χώρας μας, ο Γαρδίκας (1970) ορίζει τον «ψυχικώς ανώμαλο» εγκληματία ως αυτόν του οποίου ο χαρακτήρας διακατέχεται από έντονους ανισομερείς ή και δυσανάλογους υπερτονισμούς, όχι απαραίτητα εγκληματικούς, και οι οποίοι οφείλονται σε συνδυασμό καταβολών και επιδράσεων του περιβάλλοντος καθώς και στη ψυχική στάση του υποκειμένου απέναντι στα διάφορα βιώματα κατά τη διάρκεια της ζωής του εγκληματία, είτε αυτά είναι γεγονότα είτε ακόμη συνθήκες ζωής.

Τίθεται όμως το ερώτημα για το ποιο είναι το κριτήριο, μέσω του οποίου οι εγκληματίες πρέπει να χαρακτηρίζονται είτε ως «ψυχικά ανώμαλοι», είτε ως «φυσιολογικοί».

---

⁹⁰ Holmes, Ron.,H., & Holmes Stephen.,T., Murder in America, Sage Publ. 1994, pgs 1936

Για τους κλασσικούς εγκληματολόγους το περιεχόμενο της ανωμαλίας της ψυχής (ή του χαρακτήρα) το οποίο δίνουν (λ.χ. «πνευματικά μειονεκτικοί», «ρέποντες προς άτακτον βίον», «άβουλοι», «πόρνες») είναι ταυτόχρονα υπερβολικά διευρυμένο και στενό. Υπερβολικά διευρυμένο λόγω του ότι εμπεριέχει έννοιες που συνδέονται με παλαιά κατακριτέα στερεότυπα που πλέον έχουν ξεπεραστεί. Υπερβολικά στενό εξαιτίας τόσο της έμφασης σε συγκεκριμένες συμπεριφορές υψηλής αναγνωρισιμότητας σε ότι αφορά τον κοινωνικό τους ρόλο, όσο και της εξαίρεσης των «φυσιολογικών» και των μη εμφανιζόντων κάποιου χαρακτηριστικού «ελαττώματος»,

Για τους νεότερους εγκληματολόγους, έπειτα από επεξεργασία δικαστηριακών δεδομένων, η έννοια του ψυχικώς ανώμαλου εγκληματία αφορά την «ανωμαλία» η οποία υπό προϋποθέσεις παρουσιάζει αυξημένες πιθανότητες εγκληματικής εκτροπής⁹¹. Δεδομένης της διαπίστωσης ότι ο εκ πάθους εγκληματίας εμφανίζεται από «ανώματος» έως «εκτρωματική μορφή ανθρώπινου είδους», γεγονός που δεν έχει σχέση με την πραγματικότητα, επιχειρήθηκε μία προσέγγιση βάσει της δικαστικής πρακτικής αναφορικά με τη διάγνωση της ελαττωμένης ικανότητας προς τον καταλογισμό. Δυνάμει αυτής της προσέγγισης διακρίνονται δύο ειδικές περιπτώσεις:

1. Τον εγκληματία του οποίου η συμπεριφορά παρουσιάζει σοβαρές παρεκκλίσεις σε σχέση με αυτή του «κανονικού» τύπου , έτσι ώστε η

---

⁹¹ Πανούσης, Γ., Η επικινδυνότητα. Ανάλεκτα 1981

παρέκλιση του να αποκτά «ποιότητα νόσου» και να διατάσσεται πραγματογνωμοσύνη⁹² (λ.χ. οι εμφανίζοντες «ισχυρές παρορμήσεις»).

2. Τον εγκληματία του οποίου η συμπεριφορά χαρακτηρίζεται από ασήμαντες ή μικρές παρεκκλίσεις από τον «κανονικό» τύπο.

Εδώ διευκρινίζεται ότι ως κανονικός τύπος ορίζεται το άτομο που διαθέτει ποικίλες διαθέσεις χωρίς όμως καμία να προέχει κατά τρόπο ασυνήθιστο. Βέβαια, το φαινόμενο των χαρακτηρισολογικών υπερτονισμών του ατόμου που δεν εκβαίνουν τα όρια της προσωπικότητας είναι διάφορο και η προσωπικότητα συνιστά ένα σύνολο «ανισοτήτων» που δεν διαφέρουν καθεαυτές. Το ενδιαφέρον εδώ όμως σχετίζεται στις «ανισότητες» οι οποίες κυριαρχούν στη συμπεριφορά του εκ πάθους εγκληματία και συνδέονται με την εγκληματική πράξη.

Βάσει της ανωτέρω διάκρισης, η ικανότητα του δράστη στην πρώτη περίπτωση ελέγχεται ως προς τον καταλογισμό σε αντίθεση με την δεύτερη, όπου ο ίδιος έχει την πλήρη ποινική ευθύνη⁹³.

Σύμφωνα με τον Γαρδίκια (1965)⁹⁴ η διάκριση αυτή χρησιμοποιήθηκε ευρέως με σκοπό την διευθέτηση υπαρχουσών πρακτικών δυσχερειών αναφορικά με την «μέτρηση» του βαθμού ψυχικής σύγχυσης του εκ πάθους εγκληματία καθώς όχι μόνο ενισχύει τη στήριξη στη διδασκαλία περί «πράξης» υποθέσεων, αλλά

---

⁹² Κατσαντώνης, Αλ, Το «σχέδιον» και η εγκληματική «απόφασις» του δράστου προσφόρου αποπείρας, Ποιν.Χρ.ΚΒ' (1972), σελ 114-115

⁹³ Σταθόπουλου, Κ.,Χ., Η Διατάραξη των Πνευματικών Λειτουργιών ή της συνειδήσεως και η ελαττωμένη ικανότητα για καταλογισμό από τη σκοπιά της δικαστηριακής πρακτικής, Ποιν.Χρ.ΛΓ', 1983, 668-674

⁹⁴ Γαρδίκια, Κ.,Γ., Τα παρορμητικά εγκλήματα, Ποιν. Χρ. ΙΕ' (1965), σελ 76

συγχρόνως «διασφαλίζει» τις αναζητήσεις περί θεωρίας με τρόπο νομικά αδιάβλητο για την εξεύρεση του μέτρου ποινικής ευθύνης του εγκληματία γενικότερα.

Έτσι είναι ξεκάθαρο ότι οι ζηλότυποι ή με μία γενικότερη έννοια οι εκ πάθος εγκληματίες σαφώς και δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως παθολογικά άτομα –με κάποιες εξαιρέσεις βέβαια, αλλά ως πρόσωπα με πλήρη καταλογισμό κατά την τέλεση της αποτρόπαιας πράξης τους, δεδομένου ότι η μεγάλη πλειοψηφία εξ αυτών δεν συνιστούν «ψυχοπαθολογικές περιπτώσεις» υπό την στενή έννοια του όρου⁹⁵.

Υπάρχουν διαβαθμίσεις ανάμεσα στο μη παθολογικό εγκληματία και στον εγκληματία της «ψυχοπαθολογικής προσωπικότητας». Ο εκ πάθους εγκληματίας έχει ήδη πελαγοδρομήσει πολύ πριν από τη στιγμή της διάπραξης του εγκλήματος μέσα από ένα έντονο παροξυσμό, προϊόν ενός συνονθυλεύματος ιδιομορφιών του πνευματικού και ψυχικού του κόσμου. Κάθε σύμπτωμα της συμπεριφοράς του δράστη προ τέλεσης της πράξης του που σχετίζεται με αυτήν, «ομολογεί» και την «ποιότητα της νόσου» του.

Εδώ όμως αναπόφευκτα τίθεται το ζήτημα της λεγόμενης επικινδυνότητας του δράστη ερωτικού εγκλήματος, που αποτελεί πεδίο μελέτης και προκαλεί έντονο το ενδιαφέρον της επιστήμης της εγκληματολογίας.

Ως επικινδυνότητα ορίζεται η ψυχοβιολογική κατάσταση (αλλιώς: το σύνολο των μόνιμων ψυχικών διαθέσεων) του ατόμου που διαμορφώθηκε κάτω από την επίρεια ενδογενών και εξωγενών παραγόντων (κληρονομηθείσων ιδιοτήτων, κοινωνικών συνθηκών), η οποία καθιστά πιθανή την τέλεση από το άτομο νέων εγκλημάτων στο

---

⁹⁵ Φωτάκη, Ν.,Σ., Η Ψυχιατρική – Ψυχολογική Πραγματογνωμοσύνη, 1.Τα ερείσματα, τα όρια και η αποδεικτική αξία της, Ποινικά 14, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1983

μέλλον. Στα ερωτικά εγκλήματα η υποτροπή παρουσιάζει χαμηλά έως μηδαμινά επίπεδα, γεγονός που αποδεικνύεται και από τις εγκληματολογικές στατιστικές. Η χαρτογράφηση της «αναμενόμενης» επικινδυνότητας συγκεκριμένου παραβάτη από τους παλαιότερους εγκληματολόγους παραμένει κλασική, παρ' ότι γίνεται πλέον δεκτό ότι δεν πρόκειται για μία κλινικώς προσδιορίσιμη έννοια ιάσιμη με «θεραπευτική» παρέμβαση του κατασταλτικού μηχανισμού⁹⁶.

Τα ερωτικά εγκλήματα κατατάσσονται στην τέταρτη κατηγορία του πίνακα διάγνωσης επικινδυνότητας, στην οποία η μεταβλητή της ικανότητας προς το εγκληματείν είναι «λίαν ασθενής» και η μεταβλητή της κοινωνικής προσαρμογής και κοινωνικότητας είναι «λίαν υψηλή». Δηλαδή ο εκ πάθους εγκληματίας χαρακτηρίζεται από ελαφριάς μορφής επικινδυνότητα, η οποία όμως υπό ορισμένες περιστάσεις μπορεί να επιφέρει την διάπραξη της εγκληματικής πράξης και, όχι σπάνια, μπορεί να διακρίνεται από έντονη βιαιότητα. Ως προς την διάγνωση του βαθμού της μετεγκληματικής επικινδυνότητας του δράστη, η ύπαρξη αρκετών προβλημάτων όπως λ.χ. αυτό της σχέσης του με το θύμα δυσχεραίνει την επίτευξη του στόχου, καθώς ο δικαστής έρχεται συνήθως αντιμέτωπος με έναν πολίτη χωρίς εγκληματικό παρελθόν ο οποίος για πρώτη φορά “κατολισθαίνει” προς το έγκλημα.

Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει την διερεύνηση των ατομικών αντοχών (ικανότητα προς συμμόρφωση με την περί δικαίου αντίληψη προ τέλεσης της πράξης) του δράστη, καθώς ενώ μέχρι το χρονικό σημείο της τέλεσης της πράξης η συμπεριφορά του ήταν κοινωνικώς «θεατή» και συμμορφούμενη με τους κανόνες της κοινωνικής συμβίωσης, ο ψυχικός κόσμος του όμως υπέστη ισχυρές εντάσεις και εμβολές από την ώθηση προς το έγκλημα, με συνέπεια να μην μπορεί ο ίδιος να προσαρμοστεί και

---

⁹⁶ Πανούσης, Γ., Η επικινδυνότητα. Ανάλεκτα 1981, σελ 117-138

να ευθυγραμμιστεί με τις ηθικές του αντιλήψεις. Το ερωτικό έγκλημα διαμορφώνει, κατά το πρότερο χρονικό διάστημα έως την τέλεση του, τις εσωτερικές λειτουργίες του δράστη και συγχρόνως αναδιατάσσει τις ψυχικές του ωθήσεις, οι οποίες μέχρι την στιγμή της πράξης ανταποκρίνονταν σε ένα αρκετά χαμηλό δυναμικό προσωπικής επικινδυνότητας.

Συνεπώς είναι αναγκαίο για την μελέτη της επικινδυνότητας του εγκληματία εκ πάθους η προσεκτική εξέταση από πλευράς δικαστικής έρευνας του χαρακτήρα και των ιδιαιτεροτήτων του εγκληματία, του βαθμού ανάπτυξής του (π.χ. μορφωτικό επίπεδο, κοινωνική εμπειρία), καθώς επίσης και οι ατομικές και κοινωνικές παράμετροι, δηλαδή το στενό κοινωνικό του περιβάλλον, οι αξίες και τα ήθη που έχει ενστερνιστεί βάσει των οποίων αυτός εξελίχθηκε ως άτομο έως την στιγμή που εγκλημάτησε. Η κατανόηση λοιπόν της πορείας της εγκληματικής προσωπικότητας προς το έγκλημα ζηλοτυπίας συνεισφέρει ορισμένα σημαντικά δεδομένα, αξιοποιήσιμα στο έπακρο κατά την δικαστική εκτίμηση της επικινδυνότητας της⁹⁷ και κατά συνέπεια η εκτίμηση των όποιων πιθανών ελαφρυντικών είναι αναγκαίο εκ του νόμου να γίνεται αυτοτελώς, έναντι της εκτίμησης της βαρύτητας του εγκλήματος.

---

⁹⁷ Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α., Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας Μέρος Α', Εισαγωγικά, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1984

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Βασική υπόθεση της εργασίας ήταν ότι σε γενικές γραμμές η διάπραξη των ερωτικών εγκλημάτων λαμβάνει χώρα κυρίως από δράστες οι οποίοι, αδυνατώντας να διαχειριστούν τα έντονα συναισθήματα από τα οποία διακατέχονται, προβαίνουν συνειδητά στην ανθρωποκτόνο πράξη.

Η αρχική υπόθεση επαληθεύτηκε στα παρακάτω σημεία:

-Κεφάλαιο II: Αναφορικά με τις ατομικές μειονεξίες και τα συμπλέγματα που διακατέχουν τον μελλοντικό δράστη, ο τελευταίος καθίσταται αδύναμος στο στενό και κοινωνικό του περιβάλλον όταν καθοδηγείται από συγκεκριμένη συναισθηματική κατάσταση (μέσω της διατάραξης της συγκινησιακής του ισορροπίας). Σε αυτή την περίπτωση γεννώνται στο δράστη ιδιόζουσες ενστικτώδεις τάσεις που τον καταβάλουν, καταλήγοντας συχνά στην επιβεβαίωση του εγώ του και την κυριαρχία του επί του θύματος.

-Κεφάλαιο III: Με την απόρριψη του εγκληματία από την πλευρά του θύματος, αυτόματα προκαλείται στον πρώτο η διατάραξη της ψυχικής του ισορροπίας, με αποτέλεσμα να αντιδρά βραχυκλωτικά απέναντι στην αναδιαμορφωμένη κατάσταση. Μέσω της διαδικασίας της επαναξιοποίησης, ο εγκληματίας επαναπροσδιορίζει και αναθεωρεί όχι μόνο τις απόψεις του για το θύμα αλλά και για το ευρύτερο κοινωνικό γίνεσθαι. Κάθε μορφή επαναξιοποίησης συνδέεται άμεσα με την αναθεώρηση της «κατάργησης του εγώ και του εσύ» που μέχρι πρότινος προσέφερε απλόχερα η αγάπη και ο έρωτας. Σε αυτή την κατάσταση η έννοια του ψυχικού άλγους παίζει καθοριστικό ρόλο, ιδιαίτερα όταν διακρίνεται για την μεγάλης διάρκειας έντασή της, καθώς συμβάλλει στην απελπισία, την ματαιοδοξία και στην αδικία που αισθάνεται ο εγκληματίας για τον εαυτό του και την κοινωνία γενικότερα.

Στο σημείο αυτό υπεισέρχεται το ζήτημα της ηθικής αυτοκτονίας του δράστη (και συνήθως η μετέπειτα πραγματική ή η απόπειρα αυτής) καθώς ο ίδιος αποσύρεται ηθικά πρώτα από τον ίδιο του τον εαυτό και μετά από το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, συναισθανόμενος παράλληλα μία έντονη έλλειψη ενδιαφέροντος για την ζωή. Η συναισθηματική ζωή του δράστη εκφράζει στο μέγιστο βαθμό τον ψυχισμό του και επιδρά απόλυτα στην καθημερινότητα του. Οι διαδικασίες κατάρρευσης έχουν ήδη ξεκινήσει για τον ίδιο και αφορούν τα έστικτο-αισθηματικά στρώματα της προσωπικότητας του.

Στον εσωτερικό κόσμο του δράστη λαμβάνουν χώρα ορισμένοι μηχανισμοί και διαδικασίες, οι οποίοι συνδέονται άρρηκτα με την λήψη της εγκληματικής απόφασης. Πρόκειται για διανοητικές συστηματοποιήσεις της κατάστασης πάθους στην οποία έχει αφηθεί συνειδητά και ενσυνείδητα. Με τα ένστικτα του εγκληματία να βρίσκονται σε ακραίο παροξυσμό και με τους διάφορους ενδόμυχους αυθορμητισμούς να συναντούν τις ήδη διαμορφωμένες διανοητικές συγκροτήσεις, ο εγκληματίας νιώθει ως επείγουσα ανάγκη την υπεράσπιση του δικού του εγώ και άσκηση του δικαιώματος για επιβολή της δύναμης του απέναντι στο θύμα. Ο ίδιος αποφασίζει να γίνει ο οριστής της ζωής και του θανάτου, ενώ συγχρόνως έχοντας ήδη προβεί στην μείωση του θύματος μέσω της επαναξιοποίησης του, συναινεί στην εξαφάνιση του. Η λήψη της απόφασης για τον φόνο ξεκινά από μία απλή εμμονή για την πράξη στον εσωτερικό κόσμο εγκληματία και μέσω των αυτοκαταστροφικών δυνάμεων του είναι «διογκώνεται» παίρνοντας στο τέλος σάρκα και οστά.

-Κεφάλαιο IV: Με την αποκορύφωση του δράματος, δηλαδή την εγκληματική πράξη, ο εγκληματίας μέσω περαιτέρω ψυχικών διεργασιών που έχουν προκληθεί λόγω των αντιδράσεων του από την αδιαφορία, την απόρριψη και γενικότερη κακή συμπεριφορά του θύματος, ενισχύσει στο έπακρο το εγώ του, οριστικοποιώντας τον

αφανισμό του θύματος. Εδώ τονίζεται η σημασία της σχέσης του θύματος με το δράστη, η εκούσια αυτό-θύματοποίηση του δράστη καθώς και η αδυναμία της κρίσης του με συναίνεση. Η βιαιότητα του φόνου, που συχνά επιδεικνύει ο εγκληματίας απέναντι στο θύμα, επιβεβαιώνει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την τάση του για επανάκτηση της ισχύος του ως κυρίαρχου της σχέσης, για τον απόλυτο έλεγχο απέναντι στο θύμα καθώς επίσης και για την χωρίς αμφιβολία εξόντωση του «υπαίτιου» της κατάστασης, στην οποία ο ίδιος έχει επέλθει.

Πρωταρχικό ρόλο στην πραγμάτωση του εγκληματικού σχεδίου είτε αυτό έχει γίνει συνειδητά είτε ασυνείδητα από τον δράστη, παίζει η έννοια του βρασμού ψυχικής ορμής. Ανεξάρτητα από το εάν η έννοια αυτή είναι πλήρως νομικά τεκμηριωμένη ή όχι, η σημασία και ο ρόλος της ως παράγοντας διάπραξης αυτής της βίαιης πράξης είναι καθοριστικοί για την συγκράτηση ή το λεγόμενο «γλίστρημα» του ατόμου προς την πράξη.

-Κεφάλαιο V: Η υπόθεση επαληθεύτηκε και σε ένα ακόμα σημείο, αυτό της προσέγγισης της ίδιας της προσωπικότητας του εγκληματία, ο οποίος διακρίνεται τόσο για το συνήθως ανύπαρκτο εγκληματικό παρελθόν του, όσο και για τα χαμηλά επίπεδα επικινδυνότητας που παρουσιάζει λόγω της σπάνιας υποτροπής στη μετέπειτα ζωή του. Τονίζεται τόσο η ελλιπής κοινωνικοποίηση και η εκπαίδευση του δράστη, όσο και οι αξίες, τα ήθη, οι ρόλοι και τα πρότυπα που έχει ενστερνιστεί ο ίδιος κατά την διαμόρφωση της προσωπικότητας του στη παιδική του ηλικία, εντός του στενού και ευρύτερου κοινωνικού του περιβάλλοντος. Ο εγκληματίας ουσιαστικά αποτελεί τον «φτωχό συγγενή» της κοινωνικοποίησης, ο οποίος συνήθως διαπράττει αδιάφορα την εγκληματική πράξη, προτού καν συνειδητοποιήσει πραγματικά τον αποτρόπαιο χαρακτήρα της.

Αναφορικά με το ερώτημα για το αν οι εγκληματίες πρέπει να θεωρούνται και να αντιμετωπίζονται ως άτομα «ψυχικώς διαταραγμένα ή ανώμαλα» ή «φυσιολογικά», η παρούσα εργασία καταλήγει στο ότι οι εγκληματίες στη πλειοψηφία τους αποτελούν μη παθολογικά άτομα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ψυχικές και πνευματικές ιδιομορφίες, όπως όλοι οι υπόλοιποι άνθρωποι. Μεταξύ των «ψυχοπαθολογικών» και μη περιπτώσεων υπάρχουν διαβαθμίσεις που διαφοροποιούν τον παθολογικό από τον μη παθολογικό εγκληματία. Μέσα από ιατρικές πραγματογνωμοσύνες υπάρχει εξάλλου η δυνατότητα εξακρίβωσης περί ύπαρξης του ακαταλόγιστου για την πράξη. Ως προς αυτό, υπογραμμίζεται το ούτως ή άλλως αρκετά χαμηλό ποσοστό των ανθρωποκτονιών από τους «ψυχικά ανώμαλους» εγκληματίες σε σχέση με το σύνολο των ανθρωποκτονιών που διαπράττονται από τους μη ψυχικά ανώμαλους, στοιχείο που δεν αμφισβητείται λόγω και της μεγάλης θεατότητας αυτής της κατηγορίας εγκλημάτων (Φ.Τσαλίκου,2007).

Ωστόσο, η υπόθεση της εργασίας δεν επαληθεύτηκε στο σημείο όπου γίνεται αναφορά περί ύπαρξης προσχεδιασμού ή μη από την πλευρά του ανθρωποκτόνου δράστη. Με άλλα λόγια, ως προς ποια κριτήρια ο δράστης αποφασίζει να κινηθεί με τρόπο οργανωμένο ή αυθόρμητο προς την εξόντωση του θύματος. Εδώ βέβαια πρωτεύουσας σημασίας παράγοντα για τον τρόπο δράσης αποτελεί το ζήτημα για το εάν η ανθρωποκτόνος πράξη συνίσταται σε ένα καθαρά ωφελμιστικό έγκλημα ή όχι. Εξίσου σημαντική είναι και η δυσχέρεια στην προσέγγιση της διαντίδρασης του δράστη με το θύμα λίγο πριν την ανθρωποκτονία, καθώς αυτό δεν είναι εφικτό, με συνέπεια η όποια προσέγγιση να αφορά τον δράστη εκ των υστέρων.

Πέρα των ανωτέρω και σε ένα γενικότερο πλαίσιο, ο εγκληματίας των ερωτικών ή γαμικών σχέσεων διαφαίνεται πως είναι ο άνθρωπος του οποίου «όλα στη ζωή πήγαν στραβά» (Ι.Πανούσης,2000), όπως η ανατροφή του, τα οικονομικά του δεδομένα, η

δυνατότητα προσαρμογής του στο πρότυπο ρόλο του φύλου του. Μέσω της συγκινησιακής ακατανίκητης παρόρμησης του πάθους στο οποίο έχει πλήρως αφεθεί, εμφανίζεται αδύναμος απέναντι στον εαυτό του και στην κοινωνία, με συνέπεια να βρίσκεται εκτεθειμένος απέναντι σε μία κατάσταση, την οποία προσλαμβάνει ως ύψιστη απειλή. Αμφιταλαντεύεται αδιάκοπα σε ένα διττό ερώτημα για το οποίο δεν θα μπορέσει να δώσει απάντηση μέχρι την τέλεση της πράξης: «Ποιος είμαι» και «ποιος θέλω να είμαι»⁹⁸. Είναι αυτός που επιλέγει το έγκλημα ως μοναδική λύση χωρίς την δυνατότητα άλλων επιλογών, καθώς δεν έχει τα εφόδια για να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες μίας σχέσης. Ακόμα και όταν διαπράττει το έγκλημα, αυτοκτονεί ή αποπειράται να αυτοκτονήσει καθώς ούτε και τότε έχει τη δύναμη να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της πράξης του.

Αν ο εγκληματίας είχε αφομοιώσει κατά την διάρκεια της ζωής του κοινωνικές εμπειρίες, ηθικές και πνευματικές αξίες με σκοπό την ανάπτυξη μηχανισμών αυτοδιαχείρισης, εκφόρτισης της δυσαρέσκειας, ανατροφοδότησης προσωπικών αξιών και αυτοβελτίωσης, ίσως να μην είχε εγκληματήσει, κάμπτοντας ακόμη και την ύστατη ώρα τις ψυχογενείς δυνάμεις προς το εγκληματείν. Ας μην λησμονείται το γεγονός ότι καθημερινά αμέτρητοι δυνάμει εγκληματίες από έρωτα δοκιμάζουν τις ψυχικές τους αντοχές και τα όρια τους προσπαθώντας να ισορροπήσουν στο λεπτό νήμα των ανομολόγητων διλημμάτων τους..

Αναμφίβολα, το ζήτημα που έθεσε η παρούσα εργασία είναι τεραστίων διαστάσεων και εδώ δεν επιχειρήθηκε παρά μόνο μία ερευνητική προσέγγιση. Ο γράφων

---

⁹⁸ Waters, J., *Why Are You Not A Criminal*; Spectrum Books, Pentice Hall inc., New Jersey 1997

ευελπιστεί ότι το έργο του θα λειτουργήσει τουλάχιστον ως ερέθισμα για περαιτέρω έρευνα από μελλοντικούς σπουδαστές του Προγράμματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξιάδης, Σ. *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας*. 1996. Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.
- Ανδρουλάκη, Ν.Κ. *Ποινικόν Δίκαιον- Γενικό Μέρος, τ.Α', Τα Θεμέλια*. 1985. Αθήνα- Κομοτηνή, εκδ. Αντ. Ν.Σάκκουλα, σσ 45-46.
- Ανδρουλάκης, Ν.Κ. *Ποινικόν Δίκαιον, Γενικό Μέρος, τ. Α', Τα θεμέλια*. 1985. Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή.
- Αρτινοπούλου, Β. – Μαγγανά, Α. *Θυματολογία και Όψεις Θυματοποίησης*. 1996. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Γαρδίκας, Κ.Γ. *Τα γενικά και ατομικά αίτια των εγκλημάτων- Εγκληματολογία τ.Α'*. 1966. Έκδοση 5^η, εκδ. Τζάκα, Αθήναι.
- Γαρδίκας, Κ.,Γ. *Τα παρορμητικά εγκλήματα*. 1965. Ποιν. Χρ. ΙΕ.
- Γαρδίκας, Κ.Γ., *Η Εξέταση της προσωπικότητας του Εγκληματία και η Πρόγνωση της μελλούσης Διάγνωσης αυτού*. 1970. Αθήνα.
- Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας Μέρος Α', Εισαγωγικά*. Νομική Βιβλιοθήκη. 1984. Αθήνα.
- Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. *Η μεταχείριση των ψυχικώς ανώμαλων εγκληματικών. Ψυχικά ανωμαλίες και έγκλημα, τ.Α'*. 1975. Αθήνα.
- Καϊάφα – Γκμπάντ, Μ. 'Χαρακτηριστικά του βρασμού ψυχικής ορμής στο έγκλημα της ανθρωποκτονίας (με αφορμή την Α.Π. 1204/1992)'. *Υπεράσπιση*. 1993. σσ. 175-182

Κατσαντώνης, Αλ., *Το «σχέδιον» και η εγκληματική «απόφασις» του δράστου προσφόρου αποπείρας*. 1972. Πον.Χρ.ΚΒ. σσ 114-115.

Λαμπροπούλου, Ε. *Η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας- Η περίπτωση της Βίας και της Εγκληματικότητας*. 1997. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Πανούσης, Γ. *Η επικινδυνότητα*. 1981. Ανάλεκτα.

Παπαϊωάννου, Π. *Εγκλήματα Ζηλοτυπίας, Εγκληματολογική Θεώρηση και Νομολογία*. 2001. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Σημεωνίδου – Καστανίδου. 'Κριτική Επισκόπηση Νομολογίας κατά θέματα – 1.Η σχέση των δύο μορφών ανθρωποκτονίας'. *Υπεράσπιση*. 1993.

Σταθόπουλου, Κ., Χ., *Η Διατάραξη των Πνευματικών Λειτουργιών ή της συνειδήσεως και η ελαττωμένη ικανότητα για καταλογισμό από τη σκοπιά της δικαστηριακής πρακτικής*. Πον.Χρ.ΛΓ. 1983, σσ. 668-674.

Τσαλίκουγλου, Φ. *Σχιζοφρένια και Φόνος- Μια ψυχολογική-εγκληματολογική έρευνα*. 1984. Αθήνα, Παπαζήσης.

Τσιγκρής, Α. *Το Έγκλημα της Ανθρωποκτονίας στην Ελλάδα*. 2002. Αθήνα, Σάικουλας.

Τσουραμάνης, Χ. *Ανάλυση Εγκλημάτων*. 1990. Εκδ. Αντ. Ν. Σάικουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.

Τσουραμάνης, Χ. *Ο Φόνος στην Ελλάδα -Εγκληματολογική Θεώρηση*. 1998. Εκδ. Σάικουλας, Αθήνα.

Φαρσεδάκης, Ι. *Η εγκληματολογική σκέψη στις μέρες μας*. 1990. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Φαρσεδάκης, Ι. *Στοιχεία Εγκληματολογίας*. 1996. Νομική Βιβλιοθήκη.

Φρομ, Ε. *Κοινωνιοψυχολογία*. 1972. Αθήνα

Φωτάκη, Ν., Σ. *Η Ψυχιατρική – Ψυχολογική Πραγματογνωμοσύνη, 1. Τα ερείσματα, τα όρια και η αποδεικτική αξία της*. Ποινικά 14. 1983. Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή.

Χατζάκου, Λ., *Ηλαττωμένη ικανότης προς καταλογισμόν και βρασμός ψυχικής ορμής*. 1976. Ποιν. Χρ. ΚΣΤ'.

Χωραφά, Ν. *Ποινικόν Δίκαιον Α'*. 1978, 9^η έκδοση.

Adler, A. *Ανθρωπογνωσία*. Σειρά Εφαρμοσμένη Ψυχολογία. 1971. Εκδ. Μπουκουμάνη, Αθήνα
Perelberg, R. J. *Psychoanalytic understanding of violence and suicide*. 1999. London, Routledge.

Bandura, A. *Aggression: A social learning analysis*. 1973. Oxford, England: Prentice-Hall.

Berkowitz, L. *Aggression: A Social Psychological analysis*. 1962. New York, McGraw – Hill.

Cormier, B., M. 'A Longitudinal Study of Adolescent Murderers', *Bull. Am. Acad. Psychiatry and law*, 8, 3.

De Greeff, E. *Έρωτας και εγκλήματα από έρωτα*, μτφρ. Η. Σαγκουνίδου-Δασκαλάκη. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη. χ.χ.

Dollard, L., Doob, W., Miller, N. E., Mowrer, O. H. and Sears, R. R. *Frustration and aggression*. 1939. New Haven: Yale University Press.

Farrington, D., 'Early Predictors Of Adolescent Aggression and Adult Violence'. *Violence and Victims*, v. 4, 1989.

Greenblat, C.S. 'Don't hit your wife..Unless: Preliminary Findings On Normative Support For the Use Of Physical Force By Husbands' *Victimology*, v.10, 1985.

Hesnard, A., *Psychologie du Crime*. 1963. Paris: Payot,

Hirschi, T. *Causes of Delinquency*. 1969. University of California Press, Berkeley.

Holmes, Ron., H., & Holmes S., T., *Murder in America*. 1994. Sage Publ. σσ 1936.

Sykes, G.M., Matza, D. 'Techniques of Neutralizations. A Theory of Delinquency' *American Sociological Review*, 22, 1957.

Leaute, J. *Η ανθρώπινη βία*, μτφρ. Η. Σαγκουνίδου-Δασκαλάκη. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, χ.χ.

Mashan, O., Schukru, I. *Les eunuques, in Hygiene mentale no 2*. 1936. Paris.

Swanson, G.R., Chamelin, N.C., Territo L. *Criminal Investigation*. 1988. 4th Edition, New York.

Vervaeck, L., 'L'etat mental du criminal homicide'. *Revue de Droit Penal et de Criminologie*. 1934.

Waters, J., *Why Are You Not A Criminal*; Spectrum Books, Pentice Hall inc., New Jersey 1997

Wilson, M. & Daly, M. *Homicide*. 1988, Hawthorne (ed.) N.Y. Aldine De Gruyter .

Zoomer J.O. 'On the Social Causes and Function of Violence Against Women' in *International Journal Of Offender Therapy & Comperative Criminology*, v27. 1983

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ - ΑΡΘΡΑ

Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Α. 'Η έρευνα της προσωπικότητας του εγκληματία', *Ποιν.Χρ. ΙΖ'*. 1967. σσ 128-135

Κουράκης, Ν. «Η ανθρωποκτονία χθες, σήμερα, αύριο - Βασικά πορίσματα επιστημονικού συμποσίου για την ανθρωποκτονία». *Ποινική Δικαιοσύνη*. 1999. 1151-1154

Νόνας, Ε. «Διεπιστημονική προσέγγιση του εγκλήματος της ανθρωποκτονίας». *Αστονομική Επιθεώρηση*. 1999. τευχ. Μαΐου, 284-285.

Πανούσης, Γ. «Ποινική-εγκληματολογική προσέγγιση της ανθρωποκτονίας, Η εκδίκηση του Κάιν» *Υπέρ*, τομ.8ος, τευχ.5^ο.1998. σσ.1033-1048

Campbell,J. "If I Can't Have You, No One Can- Power And Control In Homicide of Female Partners'. *Femicide, The Politics Of Woman Killing*. 1992. Edited By Jill Radford & Diana E. H. Russel, Twayne Publ., Prentice Hall Inter.σσ 99-113

Collier R. 'Masculinities'. *Crime & Criminology*. 1998. Sage Publ., σσ 157-165

De River,P., J., 'Crime and the Sexual Psychopath'. 1958. Publ. Charles C. Thomas, Springfield Illinois, USA. σσ 3-5

Melossi, D. «Η κοινωνική θεωρία και οι μεταβαλλόμενες αναπαραστάσεις του εγκληματία» *Εικόνες Εγκλήματος*. 1999. Αθήνα, Πλέθρον, σσ21-59.

Muncie/Eugene,J., Mc Laughlin Laugan,M. 'Criminological Perspectives-A Reader'.
1996. Sage publications.

Showalter, C.R./Bonnie R.J./Rodie V., 'The Spousal –Homicide Syndrome' *International Journal Of Law ad Psychiatry*, v.3. 1980.

Wilson,M. & Daly,M. 'Till Death DO Us Part'. *Femicide, The Politics Of Woman Killing*'. 1992. Edited by Jill Radford & Diana E. H. Russel, Twayne Publ., Prentice Hall Inter. σσ:83-98

Wilson,M. & Daly,M. 'Who kills whom In Spouse Killings: On the Exceptional Sex Ratio of Spousal Homicides In The United States'. *Criminology*, 30/2,σσ 189-214

ΤΥΠΟΣ

Εφημερίδα 'Ελευθεροτυπία' 04.10.2004

Εφημερίδα 'Τα Νέα' 4-5.9.1999

Εφημερίδα 'Τα Νέα' 19-20.06.1999

Εφημερίδα 'Τα Νέα', 2/4/1999 & 2/5/1999

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

www.crimestories.gr , 23/05/2012

http://iek-tripol.ark.sch.gr/shmeiwseis/nosileftiki/11.diataraxes_prosopikotitas.pdf

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	σελ.1
Εισαγωγή.....	σελ.3
Κεφάλαιο I	
1.Γενικό θεωρητικό πλαίσιο περί εγκλημάτων.....	σελ.5
2.Εγκλήματα από πάθος.....	σελ.19
3.Εγκλήματα ζηλοτυπίας.....	σελ.21
4.Κατηγορίες εγκλημάτων ζηλοτυπίας.....	σελ.24
Κεφάλαιο II	
1.Εγκληματογενείς ζήλειες.....	σελ.31
2.Ζήλεια λόγω συναισθηματικής τύφλωσης.....	σελ.37
3.Ζήλεια συνδεδεμένη με άνιση εξέλιξη.....	σελ.39
Κεφάλαιο III	
1.Η έννοια της επαναξιοποίησης και της ζηλοτυπίας στα πλαίσια του ερωτικού εγκλήματος.....	σελ.44
2.Η έννοια του ψυχικού άλγους του δράστη.....	σελ.47
3.Μορφές επαναξιοποίησης.....	σελ.50
4.Διαδικασίες και φάσεις του περάσματος στην πράξη.....	σελ.56
Κεφάλαιο IV	
1.Η εγκληματική πράξη.....	σελ.69
2.Σχέση δράστη και θύματος στο φόνο.....	σελ.77
3.Το εγκληματικό σχέδιο.....	σελ.81
4.Η έννοια του βρασμού ψυχικής ορμής του δράστη και οι εν λόγω νομικοί προβληματισμοί.....	σελ.85
Κεφάλαιο V	
1.Η προσωπικότητα του δράστη και το ζήτημα της επικινδυνότητας.....	σελ.90
Συμπεράσματα.....	σελ.90
Βιβλιογραφία.....	σελ.105
Περιεχόμενα	